

The project "No good agricultural practices in Bulgarian Food Safety /NO GAPs/" is funded by the European Union`s PHARE Programme and implemented by the BCCI

**БЪЛГАРСКА ТЪРГОВСКО-
ПРОМИШЛЕНА ПАЛАТА**

СЕМИНАР ДОБРИТЕ ПРАКТИКИ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО И БЕЗОПАСНОСТТА НА ХРАНИТЕ

**15 – 16 МАЙ
СОФИЯ, БЪЛГАРИЯ**

Ref. PHARE /2005/107-508

Съдържание	Страница №
1. Необходимост от EUREPGAP	глава 1
2. Приложение на EUREPGAP	глава 2
3. Държавно законодателство	глава 3
4. Неефективно производство	глава 4
5. Критични Контролни точки и Критерии за Съответствие	глава 5
6. Методология за подготовка и сертификация по EUREPGAP	глава 6

Съгласно Редовния доклад по напредъка на България за членство в ЕС, страната направи сериозна крачка в прилагането на Европейското законодателство в областта на безопасността на храните. Българските нормативни изисквания бяха допълнени с общите принципи на хигиена, контрол, опаковане и етикетиране на храните и т.н.

Основният проблем в прилагането на европейските принципи в областта на безопасността на храните е липсата на съответствие на селскостопанската продукция с изискванията за хигиена, остатъчни вещества и качество. Българските преработвателни предприятия са принудени, изпълнявайки принципите на НАССР, или да правят лабораторни изпитвания на селскостопанските суровини, които преработват, или да убедят селскостопанските производители, че трябва да спазват определени изисквания за хигиена и безопасност на произвежданата от тях продукция. Лабораторните изпитвания са скъп инструмент и могат да докажат съответствието на селскостопанската продукция, но не могат да предотвратят несъответствието. Прилагането на НАССР в цялата верига на производство на хранителни продукти налага въвеждането на **превантивни мерки в селското стопанство** като **ДОБРИТЕ СЕЛСКОСТОПАНСКИ** и **ДОБРИТЕ ФЕРМЕРСКИ ПРАКТИКИ** – така че да се гарантира безопасността от “полето до масата”.

Този наръчник е предназначен да запознае земеделските производители, търговци и други заинтересовани лица със стандарта за земеделска продукция EUREPGAP. Целта на стандарта е развитие и прилагане на процедури за Добри Селскостопански Практики сред производителите по цял свят.

Стандартът обхваща следните сектори:

- Производство на плодове и зеленчуци
- Цветя и градинарство
- Кафе
- Животновъдство
- Риба

Обхвата на наръчника е предимно за производителите на плодове и зеленчуци, като подробна информация за всички сектори може да бъде намерена на www.eurepgap.org

Съгласно Редовния доклад по напредъка на България за членство в ЕС, страната направи сериозна крачка в прилагането на Европейското законодателство в областта на безопасността на храните. Българските нормативни изисквания бяха допълнени с общите принципи на хигиена, контрол, опаковане и етикетирание на храните и т.н.

Основният проблем в прилагането на европейските принципи в областта на безопасността на храните е липсата на съответствие на селскостопанската продукция с изискванията за хигиена, остатъчни вещества и качество. Българските преработвателни предприятия са принудени, изпълнявайки принципите на HACCP, или да правят лабораторни изпитвания на селскостопанските суровини, които преработват, или да убедят селскостопанските производители, че трябва да спазват определени изисквания за хигиена и безопасност на произвежданата от тях продукция. Лабораторните изпитвания са скъп инструмент и могат да докажат съответствието на селскостопанската продукция, но не могат да предотвратят несъответствието. Прилагането на HACCP в цялата верига на производство на хранителни продукти налага въвеждането на **превантивни мерки в селското стопанство** като **ДОБРИТЕ СЕЛСКОСТОПАНСКИ** и **ДОБРИТЕ ФЕРМЕРСКИ ПРАКТИКИ** – така че да се гарантира безопасността от “полето до масата”.

Този наръчник е предназначен да запознае земеделските производители, търговци и други заинтересовани лица със стандарта за земеделска продукция EUREPGAP. Целта на стандарта е развитие и прилагане на процедури за Добри Селскостопански Практики сред производителите по цял свят.

Стандартът обхваща следните сектори:

- Производството на плодове и зеленчуци
- Цветя и градинарство
- Кафе
- Животновъдство
- Риба

Обхвата на наръчника е предимно за производителите на плодове и зеленчуци, като подробна информация за всички сектори може да бъде намерена на www.eurepgap.org

*Настоящият наръчник е съставен от БТПП
и със съдействието на фирма Accent Consulting Ltd.*

Българска търговско-промишлена палата
1058 София
ул. „Парчевич” № 42
тел.: +359 2 987 26 31
факс: +359 2 987 32 09
URL: www.bcci.bg

Издател: ИИК „Везни” ЕООД
1000 София
бул. “Витоша” № 38
тел.: (02) 980 57 25
факс: (02) 980 72 37
E-mail: sales@comadag.com
URL: www.comadag.com

Тираж: 1000 бр.

Съдържание		Страница №
1. Необходимост от EUREPGAP	глава 1	4 - 9 стр.
2. Приложение на EUREPGAP	глава 2	10 - 11 стр.
3. Държавно законодателство	глава 3	12 - 72 стр.
4. Неефективно производство	глава 4	73 - 83 стр.
5. Критични Контролни точки и Критерии за Съответствие	глава 5	84 - 113 стр.
6. Методология за подготовка и сертификация по EUREPGAP	глава 6	114 - 124 стр.

ГЛАВА 1

НЕОБХОДИМОСТ ОТ EUREPGAP

Без съществуването на стандарти е невъзможно да се говори за качество и дори да се приложат елементарни принципи за контрол на качеството.

При добре дефинирани стандарти е по-лесно да се приложи всеки един тип метод за постигане на качество (например самооценка), и да се напредва в посока стандартизация.

1.1. За EUREPGAP ®?

EUREPGAP ® е стандарт за качествена земеделската продукция. EUREP е съкращение на Европейска Работна Група на производители и търговци (Euro-Retailer Produce Working Group) и GAP- Добри селскостопански практики. Мисията на EUREP е да насърчи възприемането на програми за качествено и устойчиво земеделие с минимални влагания на агро-химикали в селскостопанската продукция.

За тази цел EUREPGAP ® предлага пакет от нормативни документи позволяващи сертифициране съгласно международно признатите критерии като описаните в ISO Guide 65.

В частния сектор EUREPGAP ® е стандарт, който ще определя договорните взаимоотношения между супермаркетите и доставчиците. Решението за въвеждане на стандарта EUREPGAP ® е доброволно и се определя от начина на работа на доставчиците. На европейския пазар се наблюдава все по-голям натиск за въвеждане на стандарта.

Потенциалът на устойчивото земеделие за благоприятно повлияване на околната среда, развитието на селските райони, откриването на нови работни места и човешкото здраве е огромен.

Правителствата трябва да престанат да субсидират производството на планини от излишни земеделски продукти и практиките, увеличаващи продукцията на неустойчиви от екологична гледна точка и зависими от химикали храни в рамките на държавна подкрепа, основана в по-голяма степен на количествена, а не на качествена преценка.

Индивидуалните производители могат кандидатстват директно към EUREPGAP ® за сертификация. Ако в земеделското стопанство има действаща система за контрол на качеството, то тя може да кандидатства за еквивалент на EUREPGAP ®. За улесняване на този процес, EUREP е разработил “процедури за признаване” (benchmarking) на системи.

Тази информация е предназначена да ви запознае със стандарта EUREPGAP ® за прясна продукция (плодове и зеленчуци).

Производителят може да има EUREPGAP ® сертифицирана и не сертифицирана продукция. Ако фермерът избере да сертифицира гадена

култура, сертификатът от EUREPGAP ® трябва да покрива цялото количество от тази продукция. Например:

Ако стопанството произвежда праскови и една част от продукцията се реализира на пазар който не изисква EUREPGAP ®, независимо от това всичката продукция трябва да е произведена според изискванията на стандарта. Този факт трябва да се има в предвид като последиствие за производството преди да се избере въвеждане на стандарта EUREPGAP ®.

При избор за прилагане на стандарта, производителите трябва внимателно да прочетат “Общите изисквания” от глава 6 или от уеб страницата <http://www.eurep.org>.

Най-често задавани въпроси относно EUREPGAP ®

? Що е EUREPGAP ®?

EUREPGAP ® е стандарт за сертифициране на безопасни и устойчиви земеделски практики. EurepGAP определя елементите на Добрата селскостопанска практика (GAP).

? Защо EUREPGAP ®?

Търговци и доставчици са разработили стандарта, за да покажат че продукцията която продават отговаря на високи изисквания за безопасност.

За да бъде изпълнено горното, стандарта EUREPGAP ® за свежи плодове и зеленчуци изисква съответствие с действащото законодателство на страната производител.

? Загължително ли е прилагането на EUREPGAP ®?

За България прилагането на EUREPGAP ® от производителите е доброволно. EUREPGAP ® е търговска програма за безопасност на храната, независима от държавните изисквания за търговия.

Препоръчително е производителите да са запознати с такива търговски стандарти.

? Кой трябва да покаже съответствие с изискванията от EUREPGAP ®?

Производителя който реализира продукцията си чрез търговците трябва да е запознат с техните изисквания.

На холандският пазар, Albert Heijn постави изискване към доставчиците си за въвеждане на EUREPGAP ® до 1 Януари 2003. В Англия, супермаркетите Sainbury's инструктираха доставчиците да започнат въвеждането на EUREPGAP ® до 1 Януари 2004.

? Кой участва в EUREPGAP ®?

Членовете понастоящем представляват са над 10,000 производители от 33 държави както и основни дистрибутори и световни вериги които реализират обща печалба от € 270 млрд.

Търговски вериги, членове на EUREPGAP ® по държави

Ahold	Холандия
Albert Heijn	Холандия
Asda	Англия
Coop	Швеция
Coop	Швейцария
Coop Italia	Италия
Delhaize	Белгия
DRC / Belgium Auction Market	Белгия
Eroski	Испания
ICA	Швеция
Laurus	Холандия
Marks & Spencer	Англия
McDonald's Europe	Германия
Metro	Германия
Migros	Швейцария
Safeway	Англия
Sainsbury's	Англия
Somerfield	Англия
Spar Österreich	Австрия
Superquinn	Ирландия
Superunie	Холандия
Tesco	Англия
Trade Service Netherland BV	Холандия
Waitrose	Англия

? Каква е схемата на EUREPGAP ®?

Производителите трябва да покажат съответствие към 1. Контролните точки от въпросника по време на самоинспекция; 2. При годишният одит извършван от акредитирана за EUREPGAP ® организация.

Въпросникът на стандарта EUREPGAP ® представлява списък от 210 въпроса, наречени контролни точки.

Производителите трябва да покажат съответствие с :

- 100% от приложимите строго задължителни контролни точки
- 95% от приложимите задължителни контролни точки

? Производителят трябва ли да покаже съответствие с т.нар. препоръчителни контролни точки?

Препоръчителните контролни точки ще бъдат проверени от сертифициращата организация но няма изискване за наличие на съответствие с тези контролни точки за да се получи сертификата EUREPGAP®. Смята се че изпълняването на препоръчителните контролни точки ще помогне на производителя да изпълни строгозадължителните и задължителни контролни точки.

? Ако дадена контролна точка не е приложима?

Контролните точки които са не приложими (невалидни) за производството се изключват при оценката.

Стандарта посочва кои контролни точки не могат да са невалидни 'No N/A'.

? Какво означава "Не може да е невалидно (Not N/A Not Applicable)" по отношение на критериите за съответствие?

В определени случаи дадени контролни точки може да не са валидни за съответното производство. Ако контролните точки се отнасят за операции които не се извършват на територията на стопанството, то тези контролни точки не могат да се попълнят.

Пример за това е описанието на контролни точки за управление на субстрата при използване на хидроник системи. Тези контролни точки не могат да се приложат за други системи на производство освен при методи хидроник.

? Ако работя с подизпълнители, те подлежат ли на проверка?

Производителите трябва да удостоверят че всички техни подизпълнители се съобразяват със стандарта EUREPGAP® като покажат съответната информация при проверка /огит/.

? Работя с пакетираща фирма, тя подлежи ли на проверка?

Производителите трябва да могат да удостоверят че при пакетирането се спазват процедури които съответстват на EUREPGAP® стандарта и да покажат съответната информация при проверка /огит/.

? Кои проверява дали производителя се съобразява с изискванията от EUREPGAP®?

Инспектори от акредитирана сертифицираща организация извършват проверки на стопанството като съпровождащите доклади показват дали производителя изпълнява изискванията от EUREPGAP®.

? Какви са последствията ако се установи не съответствие?

Има три случая на не съответствие със изискванията на EUREPGAP®.

1. Преди издаване на EUREPGAP® сертификат, т.е. докато производителя извършва вътрешна проверка (самоинспекция) и установи че има несъответствия с изискванията от стандарта. В този случай преди получаването на сертификат трябва да се покаже че има съответствие.

2. Когато производителя вече е сертифициран и при самостоятелна проверка установи несъответствия. В този случай трябва да се опише несъответствието и мерките които са взети за коригирането му.

3. Когато инспектор от сертифициращата организация установи несъответствие по време на проверката. Ако несъответствието е за строго задължителна контролна точка, на производителя може да бъде наложено преустановяване на доставките с продукцията му. Ако има несъответствие с повече от 5% на задължителни контролни точки, сертифициращата организация ще отложи горната мярка (преустановяване на доставките с продукцията) докато не бъде постигнато съответствие. Производителя има 28 календарни дни за да покаже съответствие.

Всяко не съответствие установено при одита ще има въздействие върху производителя.

? Кои заплаща сертификацията?

Разходите за EUREPGAP® сертификация се поемат от производителя.

? Кои има право да сертифицира по EUREPGAP®?

Производителите могат да проверят в страницата на EUREPGAP® www.eurep.org за актуална информация относно акредитирана от EUREPGAP® организация за българския пазар.

В глава 6 са посочени възможните схеми за сертификация по EUREPGAP® на заинтересовани производители.

Сертификация за първа година

? Ако има не съответствие със строго задължителна контролна точка, може ли да се получи сертификат за EUREPGAP®?

Производителят не може да се сертифицира ако при първия одит се установи несъответствие. Преди да бъде издаден сертификата, трябва да са изпълнени изискванията за съответствие.

? Ако има несъответствие с 95% от приложимите задължителни точки, може ли да се получи сертификат за EUREPGAP®?

Не. Преди да бъде издаден сертификата, трябва да са събрани 95% .

Втора и последващи сертификации

? Сертифициран съм по EUREPGAP ® но сега имам не съответствие със строго задължителна контролна точка. Може ли да се запази сертификата в този случай?

Не. Сертификатът се отнема до постигане на съответствие.

? Сертифициран съм по EUREPGAP ® но сега имам не съответствие с 95 % от задължителните контролни точки. Може ли да се запази сертификата в този случай?

Да, при условие че всякакви не съответствия са коригирани и проверени до 28 календарни дни след одита.

? EUREPGAP средство за въвеждане на Интегриран Контрол на Вредителите и Интегрирано Управление на Посевите?

Интегриран контрол над вредителите

Систематичен, задълбочен подход към контрола над вредителите, който използва биологията и поведението на самите вредители (насекоми и гризачи), за да открие най-ниско токсичните методи с най-ниска цена.

Биологичен контрол над пестицидите

Всеки жив организъм, прилаган или въвеждан в околната среда с цел да функционира като пестицид срещу друг организъм, признат за пестицид.

Интегрирано управление на посевите

Изучаване зависимостите при добива от културите и взаимовръзката между агрономичните данни - тестване и изследване на агрономичните данни изследват се показателите за плодовитост и нивото на влажност например, за да се планира наторяването и да подобрят добива и да увеличат печалбите.

ГЛАВА 2

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ПРОЕКТА EUREPGAP

България е традиционен производител на плодове и зеленчуци.

Почвено-климатичните условия са благоприятни за отглеждането им, те са известни с високите си вкусови качества, заради които са били приемани радушно и на вътрешния, и на международните пазари. Изборът да бъдат между пилотните култури за въвеждане на стандарта EUREPGAP® има за цел тази позиция да бъде затвърдена.

Стандарта EUREPGAP е началното ниво за контрол на безопасността на продукцията от полето. Последващите стандарти като **НАССР** (анализ на рисковете и критичните контролни точки) контролират безопасността на храните от следващото ниво от производството.

От септември 2005 г. влезе в сила нов стандарт **ISO 22000**, който е приложен за Организации по цялата хранителна верига (в това число селскостопански и в областта на пакетирането и опаковките). Той има за цел да хармонизира специфичните стандарти в хранителния сектор, като неговата структура е съвместима с останалите стандарти за Системи за Управление.

ISO 22000:2005 определя изискванията за Система за Управление, при която безопасността на хранителните продукти се контролира чрез анализ на биологичните, химичните и физични рискове от производството, транспорта и доставката на суровините до производството, дистрибуцията и консумацията на крайния продукт. Твърдото придържане към 7-те Принципа на НАССР в новия стандарт ISO 22000:2005 е гарантирано от формулирането на още по-стриктни изисквания към т.нар. пререквизитни програми (Добри Производствени, Хигиенни, Селскостопански и др. Практики и Програми) и управлението на документите и записите, съгласно принципите на ISO 9001:2000.

Какви са ползите за една организация, работеща в областта на селското стопанство, която е внедрила и поддържа стандарта EUREPGAP?

- идентифицирането и предотвратяването на опасностите, свързани със замърсяване на хранителните продукти (суровините) чрез задълбочена научна обосновка на всички процеси;
- по-ефективното и ефикасно управление, тъй като съхранението на записите помага да се проучи дали един земеделски производител съблюдава изискванията на законодателството, регулиращо хранително-вкусовата промишленост и изискванията на международните стандарти;

- отговорността за осигуряване на безопасността на хранителните продукти, която се носи както от производителя, така и от дистрибутора;

- конкурентността на земеделските производители от Европейския и световния пазар и намаляване на бариерите за световната търговия;

- удовлетворяване критериите на инвеститорите, подобряване на достъпа до капитал и улесняване придобиването на разрешения и правомощия;

- подобряване контрола върху разходите, икономия на използвани препарати за защита и енергия, получаване възможност за застраховки на разумна цена;

- подобряване на имиджа и пазарния дял, удовлетворяване изискванията на клиенти и доставчици.

Търговците настояват преработвателните компании да изследват входящите суровини и да убедят производителите за необходимостта от въвеждане на стандарти за хигиена и безопасност на храните.

Анализът на входящите суровини е скъп и труден за прилагане на всички партиди. На национално ниво, единственият начин за подобряване параметрите на земеделската продукция от полето е фермерите да осъзнаят важната роля която имат за безопасността на храната по цялата верига.

“От фермата до масата”. Въвеждането на Добри Селскостопански Практики ще помогне за снабдяване на преработвателите с безопасни суровини и е първата стъпка за въвеждане на **EUREPGAP**.

Внедряването на стандарта EUREPGAP повишава доверието в производителя сред потребителите и го защитава при конфликт на интереси.

ГЛАВА 3 ДЪРЖАВНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

В тази глава можете да намерите текстовете от съдържанието на някои Наредби и Закони, засягащи земеделието:

НАРЕДБА №24 от 5.07.2001г. за условията и реда за признаване на организации на производители на плодове и зеленчуци

НАРЕДБА № 32 от 9 юли 2001 г. за контрол на растения и растителни продукти, торове и хранителни среди и за изпитване, регистрация и контрол на продукти за растителна

ЗАКОН ЗА ОПАЗВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ

ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА НА РАСТЕНИЯТА към който е текста за контрол на качеството и съответствието при пресни плодове и зеленчуци

Наредба за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници:

Наредбата урежда реда и начина за установяване, ограничаване и предотвратяване на замърсяването на водите с нитрати от земеделски източници и мерките за възстановяването на доброто им състояние. Предмет на наредбата са водните обекти или части от тях, съдържащи повърхностни води, подземни, в т.ч. и минерални води и крайбрежни морски води. Целта е опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници посредством въвеждане на правила за определяне на водите във водните обекти или части от тях, които са замърсени или са застрашени от замърсяване и районите, в които чрез просмукване или оттичане водите се замърсяват с нитрати от земеделски източници; прилагане на добри земеделски практики; обучение и информиране на селскостопанските производители за прилагане на утвърдените добри земеделски практики; ограничаване и ликвидиране на замърсяването.

НАРЕДБА №24 от 5.07.2001г. за условията и реда за признаване на организации на производители на плодове и зеленчуци

Издадена от министъра на земеделието и горите, обн., ДВ, бр.69 от 7.08.2001г., изм. и доп., бр.36 от 9.04.2002г., бр.110 от 22.11.2002г., бр.85 от 28.09.2004г.

Глава първа

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Чл.1.(Доп. - ДВ, бр.36 от 2002г., изм., бр.110 от 2002г.) С тази наредба се уреждат условията и редът за признаване на организации на производители на плодове и зеленчуци, наричани "организации".

Чл.2.Признаване на организациите се извършва с цел:

1.приспособяване на производството на членуващите производители на плодове и зеленчуци към пазарните изисквания;

2.събиране на произведената от тях продукция и нейното предлагане на пазара;

3.осигуряване на минимални изисквания за качество на продуктите;

4.намаляване на производствените разходи на членуващите производители на плодове и зеленчуци в такива организации.

Чл.3.Организациите на производители на плодове и зеленчуци се признават от министъра на земеделието и горите.

Глава втора

УСЛОВИЯ ЗА ПРИЗНАВАНЕ

Чл.4.(1) (Изм. - ДВ, бр.36 от 2002г.) Организация на производители на плодове и зеленчуци може да бъде кооперация, с изключение на кооперативните съюзи по чл.54, ал.3 от Закона за кооперациите, събирателно дружество или дружество с ограничена отговорност.

(2) Не могат да бъдат членове на организацията по ал.1 юридически лица с повече от 25 на сто държавно или общинско участие.

(3) Членове на организацията могат да бъдат лица, регистрирани по реда на Наредба №3 от 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските производители (обн., ДВ, бр.10 от 1999 г.; изм., бр.106 от 2000г.) като производители на земеделски продукти, за които организацията кандидатства за признаване.

(4) (Нова - ДВ, бр.85 от 2004г.) При взимане на решения в дружество по ал.1 Всеки член може да притежава не повече от 20 % от гласовете.

Чл.5.(1) Признават се организации, които според устройствените си актове извършват дейности, свързани със:

1. планиране на производството на членуващите производители според пазарното търсене;

2. събиране на произведената от членовете им продукция и нейното предлагане на пазара, включително подготовка за продажба и доставка до купувачи на едро.

(2) Устройственият акт на организацията урежда:

1. приемането на членове без дискриминация по пол и националност;
2. минималния срок за членуване, който не може да бъде по-кратък от три години считано от датата на признаване на организацията;
3. прекратяването на членството след отправяне на писмено предизвестие със срок не по-кратък от една година;
4. участието с парични вноски в имуществото на организацията;
5. условията и реда за приемане на вътрешен правилник за дейността на организацията;
6. задължението на членовете да спазват вътрешния правилник за дейността на организацията;
7. задължението на организацията за реализация на цялата произведена от членовете ѝ продукция, за която е призната, или на предварително определена част от нея;
8. санкциите при нарушаване на членствените задължения.

(3) Организацията на производители на плодове и зеленчуци може да бъде призната за реализация на един или повече видове продукти, произведени от нейните членове.

Чл.6.(1) Признават се организации на производители на плодове и зеленчуци, които отговарят на следните изисквания:

1. имат вътрешен правилник за дейността си, който съдържа общи правила за:

- а) производството и качеството на продуктите;
- б) реализацията от организацията на цялата произведена от членовете ѝ продукция, за която е призната, или на предварително определена част от нея;
- в) събиране на информацията по т.2;

2. разполагат с пълна информация за произвежданата и реализираната продукция от техните членове, относно площи, сортове състав, класове на качество, количества, добиви и продажби;

3. контролират и реализират продукцията, за която са признати, на всеки от членовете си в съответствие с общите правила по т.1, буква "б";

4. нямат господстващо положение на пазара съгласно чл.17 от Закона за защита на конкуренцията;

5. реализират не по-малко от 75 % от продукцията на всеки от членуващите производители;

6. не осъществяват пряка производствена дейност;

7. (изм. - ДВ, бр.85 от 2004г.) имат не по-малко от 7 членове;

8. (изм. - ДВ, бр.85 от 2004г.) членовете на организацията произвеждат общо минимален обем продукция, обработват минимален размер земя или имат годишен оборот не по-малко от левовата равностойност на 100 000 евро;

9. (изм. - ДВ, бр.85 от 2004г.) вояят счетоводство за дейността, за която са признати по реда на Закона за счетоводството;

10. осигуряват или съдействат за осигуряване на технически средства за съхранение, опаковане и търговия на произведената от членовете им продукция, за която организациите са признати;

11. те и техните членове нямат парични задължения към държавата и общината и просрочени задължения към ДФ “Земеделие”;

12. не са в ликвидация или в открито производство по несъстоятелност, или обявени в несъстоятелност;

13. не включат в управителните си органи лица, които са осъдени с влязла в сила присъда за престъпление против собствеността или стопанството, освен ако не са реабилитирани, и да не са лишени от правото да упражняват търговска дейност или да заемат ръководна, отчетническа или материалноотговорна длъжност.

(2) Минималните обеми произвеждана продукция или минималните размери обработвана земя по ал.1, т.8 са:

1. (изм. - ДВ, бр.85 от 2004г.) за плодове - 600 т или 1500 гка;

2. (изм. - ДВ, бр.85 от 2004г.) за зеленчуци - 1000 т или 1000 гка;

3. (изм. - ДВ, бр.85 от 2004г.) за винено грозде - 400 т или 1300 гка.

(3) Годишният оборот по ал.1, т.8 се изчислява през първата година от създаване на организацията като сбор от оборота на отделните членове, а от втората година - като оборот на организацията.

(4) Членовете на организациите на производители могат да реализират самостоятелно продукцията, за която са сключили договори за продажба, преди приемането им в организацията, ако са информирали организацията за вида и продължителността им.

(5) (Нова - ДВ, бр.36 от 2002г.) Производителят може да бъде подпомаган за всеки отделен вид плодове или зеленчуци като член само на една организация на производители.

Чл.7.(1) Организация на производители на плодове и зеленчуци, която не отговаря на изискванията по чл.6, ал.1, т.7 и 8, може да получи временно признаване за срок до 5 години.

(2) (Изм. - ДВ, бр.85 от 2004г.) Временно признаване може да получи организация на производители, която има поне 4 членове и годишен оборот не по-малък от левовата равностойност на 50 000 евро.

(3) (Нова - ДВ, бр.36 от 2002г., отм., бр.110 от 2002г.).

Чл.8.(1) За получаване на временно признаване организацията представя план за изпълнение изискванията по чл.6, ал.1, т.7 и 8.Продължителността на плана е не повече от 5 години, а на отделните мерки в него - не повече от една година.

(2) (Изм. - ДВ, бр.85 от 2004г.) Планът по ал.1 задължително включва:

1. продължителност и цели;

2. (доп. - ДВ, бр.85 от 2004г.) състояние на организацията - брой на членовете, производство, търговия и инфраструктура, към момента на изготвянето му;

3. мерките за постигане на целите, посочени за всяка година, и необходимите средства за тяхното осъществяване.

(3) (Нова - ДВ, бр.85 от 2004г.) Министърът на земеделието и горите със заповед назначава комисия, която проверява представения план, включително чрез инспекция на място, относно:

1. точността на информацията, представена в него;

2. търговската и техническата обосновааност на предвидените мерки и финансовата обезпеченост на тяхното изпълнение.

(4) (Нова - ДВ, бр.110 от 2002г., отм., нова, бр.85 от 2004г.) В тримесечен срок от представяне на плана комисията по ал.3 дава становища по него, въз основа на което министърът на земеделието и горите със заповед:

1. одобрява плана и признава временно организацията;

2. променя плана и признава временно организацията;

3. отказва временно признаване на организацията.

(5) (Изм. - ДВ, бр.110 от 2002г., предишна ал.3, доп., бр.85 от 2004г.) Дирекция "Растениевъдство и контрол на качеството на пресни плодове и зеленчуци" ежегодно проверява и оценява изпълнението на плана по ал.2. След всяка година от изпълнението на плана организацията е длъжна в четиримесечен срок да представи в дирекция "Развитие на селските райони и инвестиции" счетоводен баланс за предходната година.

(6) (Нова - ДВ, бр.85 от 2004г.) Организация на производители на плодове и зеленчуци, която е получила временно признаване, може да кандидатства за признаване по глава трета преди изтичане срока на временното признаване.

Глава трета

РЕД ЗА ПРИЗНАВАНЕ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ НА ПРОИЗВОДИТЕЛИ НА ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ

Чл.9.(1) Организацията на производителите на плодове и зеленчуци подава в Министерството на земеделието и горите, дирекция "Развитие на селските райони", заявление за признаване по образец съгласно приложение №2.

(2) Заедно със заявлението по ал.1 организацията представя и:

1. копие от съдебното решение за вписване и удостоверение за актуално състояние на организацията;

2. устройствения акт;

3. Вътрешния правилник за дейността на организацията;
4. документ за регистрация по БУЛСТАТ и данъчна регистрация;
5. (доп. - ДВ, бр.36 от 2002г.) последния счетоводен отчет с всички приложения към него или начален счетоводен баланс;
6. (доп. - ДВ, бр.36 от 2002г.) списък на членовете на организацията с обобщена информация относно продукцията или земята по чл.6, ал.2, т.1, 2 и 3 в зависимост критерия за кандидатстване;

7. заверени копия от анкетните и регистрационните карти за регистрация по реда на Наредба №3 от 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските производители на членовете на организацията;

8. удостоверение от съда, че организацията не е в производство по несъстоятелност;

9. декларация, че организацията няма господстващо положение на пазара по смисъла на чл.17 от Закона за защита на конкуренцията;

10. свидетелства за съдимост на членовете на управителния орган на организацията;

11. (доп. - ДВ, бр.36 от 2002г., изм., бр.110 от 2002г.) справка-декларация по образец съгласно приложение №2а за общия годишен оборот на всеки един от членовете на организацията, вкл. първични счетоводни документи, когато се кандидатства за признаване според оборота, към датата на подаване на заявлението за признаване;

12. удостоверение от териториалната данъчна дирекция за дължими вземания на държавата и общината и декларация за липса на просрочени задължения към ДФ "Земеделие";

13. декларация от членовете на организацията по чл.6, ал.5 от Наредбата за условията и реда за признаване на организации на производителите на плодове и зеленчуци.

(3) Когато представените документи са нередовни, на заявителя се изпраща съобщение да отстрани нередовностите в 7-дневен срок по реда на Гражданския процесуален кодекс. Ако в определения срок от получаване на съобщението молителят не отстрани нередовностите, молбата се оставя без разглеждане.

Чл.10.(1) В тримесечен срок от подаване на заявлението по чл.9, ал.1 и 2 или в едномесечен срок от изтичане на срока за временно признаване по чл.7, ал.1 министърът на земеделието и горите със заповед признава организацията или прави мотивиран отказ.

(2) (Изм. - ДВ, бр.36 от 2002г.) Достоверността на заявените данни от организациите се констатира от дирекция "Растениевъдство и контрол на качеството на пресни плодове и зеленчуци" чрез извършването на периодични проверки на място за установяване на съответствие-

то им с изискванията по чл.4, 5 и 6. Когато се установи, че организацията не отговаря на тези изисквания, признаването ѝ се отменя.

(3) (Нова - ДВ, бр.85 от 2004г.) Всяка година се проверяват най-малко 30 % от признатите организации на производители. Всяка призната организация на производители се проверява поне веднъж на 5 години.

Чл.11. Министърът на земеделието и горите издава заповед за заличаване вписването на организацията въз основа на писмена молба от управителния орган при прекратяване на юридическото лице, при обявяване в несъстоятелност на организацията или когато тя е призната въз основа на невярна информация или при признаването е извършено закононарушение.

Чл.12. (Доп. - ДВ, бр.85 от 2004г.) Отказите по чл.8, ал.4, т.3 и чл.10, ал.1 и заповедите по чл.11 подлежат на обжалване по реда на Закона за административното производство пред Върховния административен съд.

Чл.13.(1) На признатите организации на плодове и зеленчуци се издава удостоверение по образец съгласно приложение №3.

(2) На организациите на производители на плодове и зеленчуци, получили временно признаване, се издава свидетелство по образец съгласно приложение №4.

(3) Признатите организации се вписват в регистъра на организациите на производители в Министерството на земеделието и горите.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§1. По смисъла на тази наредба:

1. "Плодове и зеленчуци" са продуктите, изброени в приложение №1 към Наредба №33 от 1998 г. за окачествяване, изкупуване и контрол за съответствие при пресни плодове и зеленчуци.

2. "Производители на плодове и зеленчуци" са физическите или юридическите лица, които произвеждат пресни плодове и/или зеленчуци, предназначени за продажба.

3. "Пряка производствена дейност" е дейността по отглеждането на плодове или зеленчуци с цел продажба на произведената продукция.

§2. Регистрирането на организациите на производители се извършва по реда на Наредба №21 от 2001г. за условията и реда за признаване на организации на производителите на земеделски продукти (ДВ, бр.65 от 2001г.).

ЗАКЛЮЧИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§3. Наредбата се издава на основание § 4 във връзка с чл.9 от Закона за подпомагане на земеделските производители.

Приложение №1 към чл.4, ал.1
(Отм. - ДВ, бр.36 от 2002г.)

Приложение №2 към чл.9, ал.1
(Доп. - ДВ, бр.110 от 2002г.)

До
министъра на
земеделието и горите

ЗАЯВЛЕНИЕ

от .....,
(трите имена по лична карта)
ЕГН ....., длъжност .....,
(управител, изпълнителен директор или група)
на .....,
(фирма на гружеството или кооперацията)
със седалище в гр. (с.) .....,
(населено място)
адрес на управление: .....,
(улица №, ж.к., бл., вх., ап.)
с предмет на дейност .....,
район на дейност .....,
(област/и)
регистриран по фирмено дело № ...../..... г. по описа на .....
..... съд,
БУАСТАТ ....., данъчен номер .....,

Уважаеми господин министър,

Моля представляваната от мен кооперация/гружество да бъде призната/временно призната за организация на производители на плодове и зеленчуци съгласно чл.9, ал.1 от Наредба №24 от 2001г. за условията и реда за признаване на организации на производители на плодове и зеленчуци.

Към заявлението прилагам следните документи:

1. копие от съдебното решение за вписване и удостоверение за актуално състояние на организацията;
2. устройствения акт;
3. вътрешния правилник за дейността на организацията;
4. документ за регистрация по БУАСТАТ и данъчна регистрация;
5. последния счетоводен отчет с всички приложения към него или начален счетоводен баланс;

6. списък на членовете на организацията;
7. заверени копия от анкетните и регистрационните карти за регистрация по реда на Наредба №3 от 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските производители на членовете на организацията;
8. удостоверение от съда, че организацията не е в производство по несъстоятелност;
9. декларация, че организацията няма господстващо положение на пазара по смисъла на чл.17 от Закона за защита на конкуренцията;
10. свидетелства за съдимост на членовете на управителния орган на организацията;
11. справка-декларация по чл.9, ал.2, т.11 за общия оборот на всеки един от членовете на организацията;
12. удостоверение от териториалната данъчна дирекция за дължими вземания на държавата и общината и декларация за липса на просрочени задължения към ДФ "Земеделие" на организацията и на нейните членове;
13. декларация от членовете на организацията по чл.6, ал.5 от Наредбата за условията и реда за признаване на организации на производители на плодове и зеленчуци.

Дата:.....

Декларатор:.....

Приложение №2а към чл.9, ал.2, т.11
 (Ново - ДВ, бр.36 от 2002г., изм., бр.110 от 2002г.)
СПРАВКА-ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ОБЩИЯ ГОДИШЕН ОБОРОТ
НА ЧЛЕНОВЕТЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА

Долуподписаният (та) .....

(име, презиме, фамилия)

с л.к. №....., издадена от ..... на .....

ЕГН ....., адрес: .....

в качеството си на .....

(представяващ, управител)

на фирма .....

(наименование на фирмата)

ДЕКЛАРИРАМ, ЧЕ:

Общият годишен оборот на долупосочените поименно членове на организацията отговаря на изисквания такъв съгласно Наредба №24 от 2001г. за условията и реда за признаване на организации на производители на плодове и зеленчуци и е в размер ..... лв.

Известна ми е наказателната отговорност по чл.313 НК за предоставени от мен неверни данни.

Гр.....

Дата .....

Декларатор:..... (подпис)

Забележка. “Поименно” означава, че имената на всеки член на организацията се изписват, заедно с годишния му оборот.

Приложение №3 към чл.13, ал.1
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ГОРИТЕ

УДОСТОВЕРЕНИЕ

№...../..... г.

На основание Наредба №24 от 2001г. за условията и реда за признаване на организации на производители на плодове и зеленчуци (ДВ, бр.69 от 2001г.), със заповед №...../..... г.

Е ПРИЗНАТА

.....
(фирма, седилище и адрес на управление)

.....
(БУЛСТАТ)

за организация на производители на плодове и зеленчуци на следните продукти:

.....
(изброяват се видовете плодове и зеленчуци)

с район на дейност: .....

(посочва се областта/областите)

по критерий: .....

(посочва се критерият съгласно чл.6)

Организацията е вписана в регистъра на организациите на производители на плодове и зеленчуци под №...../..... г.

Дата: .....

Длъжностно лице: .....

Приложение №4 към чл.13, ал.2
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ГОРИТЕ

СВИДЕТЕЛСТВО

№...../..... г.

На основание Наредба №24 от 2001г. за реда и условията за признаване на организации на производители на плодове и зеленчуци (ДВ, бр.69 от 2001г.), със заповед №...../..... г.

Е ВРЕМЕННО ПРИЗНАТА

.....
(пълно наименование, адрес на юридическото лице
и регистрационен номер)

.....
(БУЛСТАТ)

регистрирано в Търговския регистър при ..... съд по
ф. г....., рег. ...., том ....., стр. ...., партида.....
за организация на производители на плодове и зеленчуци на следните про-
дукти:

.....
.....
.....
(изброяват се видовете плодове и зеленчуци)
с район на дейност: .....
(посочва се областта/областите)
срок на признаване: .....
(посочва се срокът по чл.7, ал.1)

Организацията е вписана в регистъра на организациите на произво-
дители на плодове и зеленчуци под №...../..... г.

Дата: .....

Длъжностно лице: .....

**Извадки от НАРЕДБА № 32 от 9 юли 2001 г.
за контрол на растения и растителни продукти, торове и
хранителни среди и за изпитване, регистрация и контрол на
продукти за растителна защита**

(обн.,ДВ,бр.67 от 31 юли 2001 г.; изм. и доп.,бр.34 от 3 април 2002 г.)

**Глава първа
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ**

Чл.1. С тази наредба се определят редът и начинът за:

1. упражняване на контрол върху растения и растителни продукти за наличие на химични и биологични замърсители;
2. (изм.,ДВ,бр.34 от 2002 г.) биологично изпитване и регистрация на препарати за растителна защита и за упражняване на контрол върху тях;
3. упражняване на контрол върху минерални и органични торове и хранителни среди, употребявани за торене;
4. упражняване на контрол върху почви, подобрители на почви и води за напояване за съдържание на химични замърсители.

Чл.2. (изм.,ДВ,бр.34 от 2002 г.) Министърът на земеделието и горите ежегодно утвърждава списък на растения и растителни продукти, продуктите за растителна защита, минералните и органичните торове, хранителните среди и подобрителите на почвата, които подлежат на контрол по реда на тази наредба.

Чл.3. (1) Физическите и юридическите лица са длъжни да оказват съдействие на контролните органи при осъществяване на техните правомощия. (2) Контролните органи се легитимират със служебни карти, издадени от министъра на земеделието и горите или от упълномощено от него лице.

**Глава втора
ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТИТЕ**

Чл.4. (изм.,ДВ,бр.34 от 2002 г.) Контролът по чл.1 се упражнява от Националната служба за растителна защита (НСРЗ) и нейните регионални служби.

Чл.5. В изпълнение на правомощията си контролните органи имат право:

1. да инспектират посеви и насаждения, оранжерии, опитни участъци на институти и станции, търговци, земеделски кооперации, лични сто-

панства, складове, хладилни помещения, производствени и преработвателни предприятия, магазини, пазари и други обекти, свързани с дейностите по чл.1;

2. при извършване на проверките да изискват от юридическите и физическите лица разрешителни, регистрационни и други документи, свързани с предмета на контрола;

3. да вземат средни проби за лабораторен анализ, за което съставят протокол по образец;

4. да дават задължителни предписания за отстраняване на допуснати нарушения;

5. да запечатват предприятия, аптеки и складове при констатирано нарушение;

6. да сезират съответните органи за отнемане на лицензи, да поставят под карантина, да бракуват и унищожават стоки, замърсени с химични и биологични вещества, да спират производството, продажбата и други дейности, извършвани в нарушение на действащото законодателство и тази наредба;

7. да съставят констативни актове.

Глава трета

КОНТРОЛ НА РАСТЕНИЯ И РАСТИТЕЛНИ ПРОДУКТИ

Чл.6. (1) (изм.,ДВ,бр.34 от 2002 г.) Националната служба за растителна защита контролира съдържанието на остатъчни количества от пестициди, микотоксини, тежки метали и нитрати и други опасни за здравето на хората химични и биологични вещества в растенията и растителните продукти.

(2) Забранено е предлагането на пазара на растения и растителни продукти, които съдържат химични и биологични замърсители над пределно допустимите концентрации, съгласно хигиенните норми на Република България и на страната-вносител при износ.

Чл.7. (1) Контролът по чл.6 се упражнява регулярно или при сигнал за замърсяване в производствените участъци, преди беритби и в базите за съхранение преди предлагане на пазара.

(2) Контролират се и растителните суровини, произведени на площи, замърсени с тежки метали и пестициди и спазването на ограничен режим за производство върху тях.

(3) Проверяват се документацията за използваните препарати за растителна защита, спазването на карантинните срокове и дози.

(4) Наличието на замърсители се доказва чрез вземане на средна проба за анализ. Анализите на пробите за химични и биологични замърсители се

извършват в лаборатории, акредитирани по БДС EN 45001, чрез стандартизирани или валидирани методи.

Чл.8. (1) Контрол за наличие на химични и биологични замърсители на растения и растителни продукти, предназначени за износ, се извършва, когато страната-вносител има такива изисквания.

(2) (изм.,ДВ,бр.34 от 2002 г.) При упражняване на контрола по ал.1 износителят представя на контролните органи изискванията на страната-вносител. Пробата за анализ се взема в присъствието на служител от регионалната служба за растителна защита (РСРЗ) или Централната лаборатория за контрол на пестициди, нитрати, тежки метали и торове (ЦАКПНТМТ) и се съставя протокол.

(3) Разходите за извършване на анализа по ал.2 са за сметка на износителя.

Чл.9. (изм.,ДВ,бр.34 от 2002 г.) Националната служба за растителна защита провежда мониторинг върху остатъци от пестициди във и върху зеленчуци и плодове по изготвени програми.

Чл.10. Разпоредбите на тази глава не се прилагат за растения и растителни продукти, предназначени за засяване или засажване.

Глава пета

КОНТРОЛ НА ТОРОВЕ И ХРАНИТЕЛНИ СРЕДИ, ПОЧВИ И ВОДИ ЗА НАПОЯВАНЕ

Чл.32. Контролът на почвеното плодородие, на хранителните вещества и среди за земеделските култури, на методите, техниката и технологиите за торене се упражнява от министъра на земеделието и горите.

Чл.33. Забранени са производството, вносът, търговията и употребата на органични и минерални макро- и микроторове, течни и суспензионни торове за почвено внасяне, подобрители на почвата, неорганични и органични отпадъци, които не са разрешени за употреба в страната.

Чл.34. (1) (изм.,ДВ,бр.34 от 2002 г.) Изпитване на органични и минерални макро- и микроторове, течни и суспензионни торове за почвено внасяне, подобрители на почвата, неорганични и органични отпадъци за ефикасност се извършва в НСРЗ по молба-заявка от производителя или вносителя.

(2) (изм.,ДВ,бр.34 от 2002 г.) Въз основа на приетите молби-заявки НСРЗ изготвя план-програма за изпитване, която се утвърждава от министъра на земеделието и горите.

(3) Мострите, необходими за залагане на опитите, се осигуряват и оставят до местата за изпитване от заявителя.

(4) (изм.,ДВ,бр.34 от 2002 г.) Националната служба за растителна защита провежда изпитванията по ал.1 или ги възлага на научни звена.

(5) (изм.,ДВ,бр.34 от 2002 г.) За провеждане на изпитвания и химически анализи на почви, торове, подобрители на почвата и хранителни среди се заплащат такси, при подаване на молбата-заявка или при доставяне на пробите за анализ, по тарифата на НСРЗ.

Чл.35. (изм.,ДВ,бр.34 от 2002 г.) Лицензия за разфасовка и търговия с органични и минерални торове и с хранителни среди се издава от ръководителя на НСРЗ за срок три години при следните условия:

1. (изм.,ДВ,бр.34 от 2002 г.) писмено становище от РСРЗ за надеждността на търговеца, съгласувано с представител на браншовия съюз, имена и адреси на лицата, които ще управляват и обслужват дейността, тяхната квалификация и професионален опит;

2. трудов или граждански договор и ксерокопие от диплома на агроном или на лице, завършило селскостопански техникум, за населените места, където в бюрото по труда няма регистриран безработен специалист с висше образование;

3. декларация от кандидата за лицензия, че през периода на валидност на същото няма да търгува с търговци без разрешение.

Чл.36. Лицензията за разфасовка и търговия с торове и хранителни среди се отнема при условията на чл.15.

Чл.37. Контролът върху органичните и минералните торове, подобрителите на почвата и хранителните среди от внос и местно производство се упражнява при производството, съхранението, в търговската мрежа и на граничните контролно-пропускателни пунктове.

Чл.38. (1) Всяка партида минерални торове, подобрители на почвата и хранителни среди се придружава от сертификат за качество и се проверява за съответствие на химичните и физичните показатели с декларираните.

(2) (изм.,ДВ,бр.34 от 2002 г.) Служител на РСРЗ взема средна проба от партидата по ал.1 в присъствие на нейния собственик или негов представител и съставя акт. Пломбираните проби се доставят в ЦАКПНТМТ от собственика на стоката и за негова сметка.

(3) В петдневен срок от постъпване на пробата ЦАКПНТМТ издава изпитвателен протокол, въз основа на който стоката се разрешава или се забранява за употреба.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на наредбата:

1. *“Фитофармацевтичен препарат (пестицид)”* са веществата и заготовките, съдържащи едно или няколко активни вещества, както и

продукти, съставени изцяло или отчасти от генетически модифицирани организми, представени под формата, под която те се предоставят на потребителя, с цел:

а) да се предпазят растенията или растителните продукти срещу всички вредители или да се предотврати тяхното действие;

б) да оказват въздействие върху жизнените процеси на растенията (растежни регулатори);

в) да осигуряват съхранението на растителната продукция;

г) да унищожават нежеланите растения;

д) да унищожават части от растенията, забавят или спират нежелано развитие на растенията.

2. **“Хранителни вещества”** са торовете и всички продукти, предназначени да осигурят и подобрят храненето на растенията, както и физическите, химичните и биологичните свойства на почвата.

3. **“Органични вещества”** са веществата, съставени от живи организми, образувани от живи организми или произхождащи от живи организми.

4. **“Хранителна среда”** са продуктите, предназначени да служат за храна на растенията.

5. (изм., ДВ, бр. 34 от 2002 г.) **“Вредни за здравето на човека и животните вещества”** са тежките метали, нитратите, микотоксините, остатъчните количества от продукти за растителна защита и други токсични вещества в количества над ПДК в растителна продукция, почва и води за напояване.

6. **“Фунгициди”** са средствата за предпазване и борба с причинителите на болести по растенията.

7. **“Инсектициди”** са средствата за борба с вредните видове насекоми.

8. **“Акарициди”** са средствата за борба с акарите.

9. **“Родентициди”** са средствата за борба с гризачите.

10. **“Нематоциди”** са средствата за борба с нематодите.

11. **“Хербициди”** са средствата за борба с плевелите в културните и необработваеми площи, хидромелиоративни канали и водоеми.

12. **“Атрактанти”** са веществата, които привличат вредните насекоми на определени места.

13. **“Репеленти”** са веществата, които отблъскват вредните насекоми, гризачи, птици и други неприятели по растенията.

14. **“Дефолианти”** са средствата, които се използват за обезлистване на различни полски култури.

15. **“Десиканти”** са средствата, които се използват за изсушаване на растенията на самия корен.

16. **“Растежни регулатори”** са препаратите, които служат за регулиране на физиологичните процеси, ръста и растежа на растенията.

17. **“Биопрепарати”** са биологичните средства за борба с вредителите по растенията.

18. **“Вредители”** са представителите на растителния или животинския свят, вируси, микоплазми или групи патогени, вредни за растенията или растителните продукти.

19. **“Активни вещества”** са веществата или микроорганизмите, вкл. и вирусите, които имат общо или специфично въздействие върху вредителите, растенията, частите от растенията или растителните продукти.

20. (изм., ДВ, бр. 34 от 2002 г.) **“Препарати”** са смесите или разтворите, съдържащи две или повече вещества, от които поне едното е активно вещество, предназначени да бъдат използвани като продукти за растителна защита.

21. **“Феромони”** са субстанциите, които предизвикват при индивидите от един и същи вид определени реакции, изразяващи се в промяна на поведението или физиологията им.

Извадки ЗАКОН ЗА ОПАЗВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ

Обнародван, ДВ, бр. 35 от 24 април 1996 г.,
последно изм. ДВ бр. 18, бр. 29/2006 г.

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. С този закон се уреждат опазването от увреждане, възстановяването и подобряването на плодородието на земеделските земи и се определят условията и редът за промяна на тяхното предназначение.

Чл. 2. (1) Земеделските земи са основно национално богатство и се използват само за земеделски цели.

(2) Предназначението на земеделските земи е за производство на растителна продукция и паша на добитък по начин, неувреждащ почвеното плодородие и здравето.

(3) Промяната на предназначението на земеделските земи се допуска само по изключение при доказана нужда и при условия и по ред, определени с този закон.

(4) Опазването от увреждане, възстановяването и подобряването на плодородието на земеделските земи се прилагат и за земеделски земи, включени в строителните граници на населените места и горския фонд, които се използват за производство на растителна продукция и за паша на добитъка.

Глава втора

ОПАЗВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ ОТ УВРЕЖДАНЕ

Чл. 3. Собствениците и ползвателите на земеделски земи са длъжни да ги опазват от ерозиране, замърсяване, засоляване, вкисляване, заблацияване и други увреждания и да поддържат и повишават продуктивните им качества.

Чл. 4. (1) Министерството на земеделието и горите осигурява на собствениците и ползвателите на земеделските земи официална информация за:

1. продуктивните, технологичните, екологичните и икономическите качества на земеделските земи, в това число и техните базисни цени, а също така и за потенциалните рискове от влошаване на тези качества поради ерозия, замърсяване, засоляване, вкисляване и заблацияване;

2. опазването на почвената покривка и присъщите ѝ екологични функции от увреждане;

3. задължителните ограничения при ползване на земеделските земи;

4. пестицидите, торовете, промишлените или битовите отпадъци, биологично активните и други вещества, които са регистрирани и одобрени за приложение, и санитарните норми за тяхната употреба, а също така за веществата, забранени за прилагане;

5. качеството на водите за напояване, санитарните норми и максимално допустимите технологични норми за тяхната употреба, а също така и за водите, забранени за напояване на земеделските земи;

6. противоерозионните сеитбообращения за ерозионно застрашените територии;

7. подходящите системи и техника за обработка на почвата.

(2) Министерството на земеделието и горите поддържа информационна система за земеделските почвени ресурси. В информационната система се създава и поддържа специален регистър за земеделските земи:

1. замърсени с тежки метали и metalloиди, радионуклеиди, нефтопродукти и други органични замърсители, промишлени, строителни и битови отпадъци;

2. застрашени от ерозия, замърсяване, засоляване, вкисляване и заблацияване.

(3) Регистърът по ал. 2 съдържа информация за:

1. физически и юридически лица или техните правоприемници, причинители на замърсяване;

2. ограничителни и препоръчителни режими на земеползване и предписания за отстраняване на нарушенията;

3. хумусни гена;

4. промишлени отпадъци, пригодни за рекултивация и подобряване на земеделските земи;

5. краткосрочни и дългосрочни програми за подобряване на продуктивните качества на земеделските земи и опазването им от ерозия, замърсяване, засоляване, вкисляване и заблатяване.

(4) Министерството на земеделието и горите има право да налага задължителни ограничения при ползване на земеделските земи при установени:

1. увреждане на земеделски земи;

2. несъответствие на произвежданата растителна или животинска продукция с хигиенните норми;

3. влошаване на екологичните функции на почвената покривка и качеството на повърхностните и подпочвените води;

4. други случаи, предвидени със закона.

(5) Министерството на земеделието и горите предписва лесомелиоративни и хидротехнически мерки, опазващи почвената покривка от водна и ветрова ерозия.

Чл. 5. (1) Собственикът свободно избира начина на ползване на земеделската земя, ако с това не променя нейното предназначение и не нанася вреди на собствената земя, земите на другите собственици или на качеството на повърхностните и подпочвените води.

(2) Когато върху ползването на земеделската земя са наложени ограничения по силата на закон, собственикът, съответно ползвателят, е длъжен да ги спазва.

(3) Собствениците и ползвателите на земеделските земи носят отговорност за:

1. съответствието с хигиенните норми на произвежданата растителна или животинска продукция от земеделската земя;

2. вредите, нанесени на земеделските земи, притежавани от другите собственици, а също така и за увреждане на качеството на повърхностните и подпочвените води.

(4) Собствениците и ползвателите на земеделските земи имат право на данъчни и кредитни преференции, когато прилагат:

1. задължителните ограничения при ползване на земеделските земи;

2. препоръките по опазване на почвената покривка и присъщите ѝ екологични функции;

3. противоерозионната агротехника;

4. системите на органично земеделие и земеделие с редуцирано използване на хербициди, пестициди и изкуствени торове;

5. проектите за възстановяване и подобряване на продуктивните качества на земеделските земи.

(5) Физическите и юридическите лица носят отговорност, ако с действията си увреждат качеството или екологичните функции на земеделските земи.

Чл. 6. (1) Забранява се:

1. употребата на пестициди, минерални, листоподхранващи и микро-торове, както и на биологично активни вещества, които не са получили биологична и токсикологична регистрация от специализираните комисии и съвети към Министерството на земеделието и горите, Министерството на здравеопазването и Министерството на околната среда;

2. (Изм. доп. ДВ бр. 14 от 2000 г.) изгарянето на стърнищата и груги растителни остатъци в без изрично разрешение на фитосанитарните и противопожарните органи и съгласуване с кмета на общината;

3. използването на органични утайки от промишлени и груги води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието и горите;

4. унищожаването или промяната на изградени противоерозионни и хидромелиоративни съоръжения без изрично съгласие на съответните гържавни органи.

(2) Не могат да се използват за напояване води, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми.

(3) Организацияте, които стопанисват и доставят води за напояване, извършват периодично проверки за качеството на водите и в случаите, когато се установят вредни вещества и остатъци над пределно допустимите норми, уведомяват ползвателите и спират подаването на водата до възстановяването на нейното качество. Ползвателите на водите за периода на спиране имат право да искат обезщетение за претърпени вреди и пропуснати ползи по искон ред.

Глава трета

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И ПОДОБРЯВАНЕ НА ПРОДУКТИВНИТЕ КАЧЕСТВА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ

Чл. 7. (1) Възстановяване и подобряване на ерозирани, замърсени, засоленни, вкислени и заблатени земеделски земи е комплекс от мероприятия или технологии, които целят:

1. възстановяване на нарушените екологични функции на почвената покривка;

2. намаляване или отстраняване на здравните и ветеринарните рискове от употреба на растителна и животинска продукция;

3. запазване и повишаване на почвеното плодородие.

(2) Възстановяването и подобряването на ерозиранци, замърсени, засоленни, вкислени и заблатени земеделски земи се извършва въз основа на предварително разработени, съгласувани и одобрени технологии и проекти.

(3) Технологиите и проектите се утвърждават от експертен съвет на Министерството на земеделието и горите с участие на представители на Министерството на околната среда и Министерството на здравеопазването.

(4) Изпълнителите на технологиите и проектите се определят чрез конкурс, обявен от експертния съвет по ал. 3.

Чл. 8. (1) (Изм. доп. ДВ бр. 14 от 2000 г., изм. ДВ бр. 18/2006 г.) Министерството на земеделието и горите ежегодно администрира по бюджета си приходите от: таксите по чл. 30, ал. 1; приходите от наем и аренда за ползване на земи от Държавния поземлен фонд, както и от приходите от тяхната продажба; имуществените санкции и глобите, налагани по този закон, както и разходите по този закон и разходите по чл. 10, ал. 10 от Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи.

(2) Постъпилите средства по ал. 1 се разходват за: проектиране и изграждане на мелиоративни и противоерозионни обекти; усвояване на нови земи; рекултивация на нарушени терени; подобряване на продуктивните качества на земите; устройство и изграждане на инфраструктурата на земеделските територии; оценка на качеството и категориите на земите; наблюдение и контрол върху състоянието на поземлените ресурси; осигуряване дейността на Комисията за земеделските земи, както и за други дейности, свързани с прилагането на този закон.

(3) (Нова - доп. ДВ бр. 14 от 2000 г.) Финансирането на дейностите по ал. 2 се извършва по утвърдена от Министерството на финансите годишна програма.

(4) (Предишна ал. 2 - изм. ДВ бр. 14 от 2000 г.) Причинителят на замърсяването или увреждането на земеделските земи поема разходите за дейности по чл. 7, или дължи на държавата изразходваните от нея средства за тези цели.

(5) (Предишна ал. 3 - изм. ДВ бр. 14 от 2000 г.) Държавата поема разходите за отстраняване на причините за неизпълнението на препоръките за опазване на почвената покривка и присъщите ѝ екологични функции, когато те са резултат от действията или бездействията на държавни органи или когато причинителят на увреждането не е установен.

Чл. 9. (1) Условията и редът за приемането на проектите и технологиите, тяхното внедряване и поддържане се определят с наредба на министъра на околната среда.

(2) Собствениците на земите, върху които са приложени проекти и технологии, са длъжни да спазват определените с тях изисквания и предписания.

(3) При неспазване на изискванията и предписанията по ал. 2 собствениците на земите дължат на държавата вложените средства.

Чл. 10. Министерството на земеделието и горите, съответно общината, може да предостави за срок, определен с договор, безвъзмездно право на ползване на физически и юридически лица, възстановили или подобрили със собствени средства държавни и общински слабопродуктивни земеделски земи.

Глава четвърта **РЕКУЛТИВАЦИЯ НА ЗЕМИ**

Чл. 11. (1) На рекултивация подлежат:

1. рудници, кариери и други земи с нарушен почвен профил;
2. сзуроотвали, хвостохранилища, сметища и други депа за отпадъци;
3. стари корита на реки;
4. трасета на изоставени канали, пътища, железопътни линии и строителни площадки, след демонтаж на инженерните съоръжения, облицовки и горно строене.

(2) Рекултивацията се извършва въз основа на предварително изготвен, съгласуван и одобрен проект, който е неразделна част от проекта за изграждането на обекта.

Чл. 12. (1) Рекултивацията на терените, отчуждени за държавни и общински нужди, се извършва от инвеститора на обекта за негова сметка.

(2) Когато инвеститорът на обекта е заплатил дължимите държавни такси по чл. 30 и стойността на земята на бившите ѝ собственици, той става собственик на рекултивираната земя.

(3) Използването за неземеделски нужди на рекултивирана по ал. 1 и 2 земя става чрез промяна на нейното предназначение по реда на този закон.

(4) Когато инвеститорът е заплатил държавните такси по чл. 30 и стойността на земята на бившите ѝ собственици, но не е извършил рекултивация на терена, той може да поиска промяна на предназначението на земята за други неземеделски нужди, като за това доплаща или получава разликата от дължимите такси съобразно новия вид дейност.

Чл. 13. Министерството на земеделието и горите, съответно общината могат да предоставят за срок, определен с договор, безвъзмездно право на ползване на физически и юридически лица, рекултивирали със собствени средства държавни или общински земи като земеделски.

Чл. 14. (1) Строителството върху земеделска земя от първа до шеста категория се извършва само след отнемане на хумусния пласт.

(2) Хумусният пласт се отнема от цялата площадка или трасе на обекта, с изключение на терените, предвидени за озеленяване.

(3) Не се отнема хумусният пласт от земите, предназначени за гробища, залесяване и включени в санитарно-охранителните зони, както и в случаите, когато той е с дебелина под 10 см.

(4) Хумусният пласт от земеделските земи, замърсени с тежки метали и металлоиди, радионуклеиди, органични и други замърсители над пределно допустимите концентрации, се използва по специални технологии, одобрени от министъра на околната среда и министъра на околната среда.

Чл. 15. (1) Хумусният пласт се използва за рекултивация на нарушените терени, а при липса на такива - за подобряване на слобопродуктивни земи.

(2) Отнетият хумусен пласт от рудници и карieri се използва за рекултивация на същите площи по време и след приключване на експлоатацията им или за рекултивация на други нарушени терени.

(3) Отнетият хумусен пласт при прокарване на подземни тръбопроводи се използва за рекултивация на изкопите след засипването им.

(4) Отнемането и оползотворяването на хумусния пласт по ал. 1, 2 и 3 се извършват от инвеститора на обекта с негови средства.

(5) Отнетият хумусен пласт от физически или юридически лица при строителство върху собствени земи се използва за техни нужди.

Чл. 16. (Изм. доп. ДВ бр. 14 от 2000 г.) Редът за използване на хумуса, рекултивацията, подобряването на земите и приемането на рекултивирани площи се определят с наредба, издадена от министъра на околната среда, съгласувана с министъра на околната среда и министъра на регионалното развитие и благоустройството.

Глава пета

ПРОМЯНА НА ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ ЗА НЕЗЕМЕДЕЛСКИ НУЖДИ

Чл. 17. (Изм. доп. ДВ бр. 28/2001 г.) (1) Промяната на предназначението на земеделските земи за неземеделски нужди се разрешава в зависимост от продуктивните качества на земята и целите на промяната от:

1. комисии към областните дирекции “Земеделие и гори” - когато исканата площ е до 50 дка и земята е в землищата на населените места на територията на съответната област;

2. Комисията за земеделските земи - за останалите случаи.

(2) При процедурите за промяна на предназначението на земеделските земи те се категоризират в 10 категории според продуктивните възможности на почвените и климатичните условия, релефните и технологичните качества на земята, пригодността ѝ за производство на различните видове растителна продукция и наложените ограничения на земеползване при условия и по ред, определени с наредба, приета от Министерския съвет.

(3) При несъгласие с определената по ал. 2 категория собственикът и/или инвеститорът на обекта могат да поискат експертиза, която се назначава от министъра на земеделието и горите по реда, определен с наредбата по ал. 2.

(4) Министърът на земеделието и горите определя поименния състав на комисиите към областните дирекции "Земеделие и гори", в които включва представители на регионалните структури на Министерството на околната среда и водите, Министерството на здравеопазването, Дирекцията за национален строителен контрол при Министерството на регионалното развитие и благоустройството, областните администрации, заинтересуваните земеделски и стопанско-промишлени браншови организации и член на Комисията за земеделските земи или експерт на Министерството на земеделието и горите.

(5) Комисията за земеделските земи осъществява контрол на работата на комисиите по ал. 1, т. 1.

Чл. 18. (Изм. доп. ДВ бр. 28/2001 г.) Собствениците на земеделска земя могат да искат определяне и утвърждаване на площадки и промяна на предназначението на земята, когато това им е необходимо за изграждането на обекти, несвързани с използването на земята по предназначение.

Чл. 19. (1) (Изм. доп. ДВ бр. 14 от 2000 г., изм. доп. ДВ бр. 28/2001 г.) Предложенията за утвърждаване на площадка или трасе за проектиране и за промяна на предназначението на земеделска земя за държавни нужди се правят от министъра на регионалното развитие и благоустройството за обекти и съоръжения на територията на повече от една област, от областния управител - за обекти и съоръжения на територията на съответната област, а за общински нужди - от кмета на съответната община.

Чл. 20. (Изм. доп. ДВ бр. 28/2001 г.) (1) Границите и предназначението на земеделските земи, които се включват в строителните граници на населените места и селищните образувания, се определят с общ или подробен устройствен план.

(2) Промяна на предназначението на земеделските земи, включени в строителните граници на населените места, може да се извършва и по квартали в съответствие с разработките на плана по предложение на кмета на общината.

Чл. 20а. (Нова - доп. ДВ бр. 28/2001 г.) (1) Собствениците на земеделска земя правят искане пред кмета на общината за включването ѝ в строителните граници на населените места и за промяна на предназначението ѝ.

(2) Кметът на общината в 30-дневен срок от постъпване на заявлението прави предложение до комисията по чл. 17, ал. 1, която се произнася с мотивирано решение в 7-дневен срок от постъпване на предложението. При положително решение кметът незабавно издава заповед за включването на земеделската земя в строителните граници на населеното място и за изработване на подробен устройствен план. Непроизнасянето в срок се смята за мълчалив отказ.

(3) Изричният или мълчаливият отказ на комисията по чл. 17, ал. 1 може да се обжалва по реда на Закона за административното производство.

Чл. 21. (Изм. доп. ДВ бр. 28/2001 г.) (1) За всеки обект, който се предлага да бъде изграден или разширен върху земеделски земи, се определя необходимата площадка или трасе с проект за подробен устройствен план и положително решение за оценка на въздействието върху околната среда, издадено по реда на Закона за опазване на околната среда.

(2) Едновременно с основната площадка или трасе се определят необходимите спомагателни и допълнителни площадки, комуникации, терени за временно ползване и групи, свързани с изграждането на обекта.

(3) Когато се засягат земи от първа до шеста категория, за обекта се определят най-малко две площадки или трасета, с изключение на земите, които се предлагат за добив на подземни богатства.

Чл. 22. (Изм. доп. ДВ бр. 28/2001 г.) (1) Площадките и трасетата на обектите по чл. 21 се утвърждават с решение на комисии по чл. 17, ал. 1 по искане на собственика на земята - за случаите по чл. 18, и по искане на инвеститора на обекта - за случаите по чл. 19. Решението се издава в едномесечен срок от подаването на писменото искане.

(2) Площадката или трасето не се утвърждава, когато предлаганата площадка не е съобразена с хигиенни, строителни и други изисквания или с ограничения, предвидени в други закони.

Чл. 23. (Изм. доп. ДВ бр. 28/2001 г.) Не се допуска върху поливни, площи и земи от първа до четвърта категория проектиране и изграждане на обекти за държавни и общински нужди с площ над 100 дка, освен с разрешение на Министерския съвет за всеки отделен случай по предложение на Комисията за земеделските земи.

Чл. 24. (Изм. доп. ДВ бр. 28/2001 г.) (1) След влизането в сила на решението за утвърждаване на окончателна площадка или трасе собственикът на земята или инвеститорът на обекта внася за одобряване съответния подробен устройствен план за определената площадка или трасе,

с който се доказват конкретният размер и границите на необходимата земеделска земя.

(2) При наличие на одобрен подробен устройствен план собственикът на земята или инвеститорът на обекта предлага промяна на предназначението на необходимата земеделска земя за неземеделски нужди. Комисиите по чл. 17, ал. 1 в 14-дневен срок от предложението постановяват решение за промяна на предназначението на земеделските земи.

(3) Промяната на земеделската земя може да се решава на етапи.

(4) Решението по ал. 2 влиза в сила след заплащане на държавната такса по чл. 30.

Чл. 24а. (Нова - доп. ДВ бр. 28/2001 г.) Решенията по чл. 22, ал. 1 и чл. 24, ал. 2 на комисията по чл. 17, ал. 1, т. 1 се съобщават по реда на Закона за административното производство и могат да се обжалват при условията и по реда на същия закон.

Чл. 25. (Изм. доп. ДВ бр. 28/2001 г., изм. ДВ бр. 29/2006 г.) (1) Препис от решението за промяна на предназначението на земеделски земи за неземеделски нужди се изпраща в 7-дневен срок от влизането му в сила от съответната комисия на службата по кадастъра по местонахождението на имота за нанасяне в кадастъра. Когато с решението за промяна на предназначението на част от поземления имот се образуват нови имоти съгласно чл. 24, ал. 3 от Закона за кадастъра и имотния регистър, службата по геодезия, картография и кадастър дава идентификатори на новообразуваните поземлени имоти.

(2) (изм. ДВ бр. 29/2006 г.) След нанасянето в кадастъра по ал. 1 по искане на собственика границите на поземления имот се означават на място с трайни знаци въз основа на кадастралните данни от съответната служба по геодезия, картография и кадастър по местонахождението на имота.

Чл. 26. (Изм. доп. ДВ бр. 28/2001 г.) Разрешение за строеж се издава само при влязло в сила решение на комисии по чл. 17, ал. 1 за промяна на предназначението на земеделската земя, след трасиране на границите по реда на чл. 25, ал. 2 и след като се отнеме и съхрани или оползотвори хумусният пласт съгласно чл. 14 и 15

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. По смисъла на този закон:

1. **“Рекултивация”** е комплекс от технически и биологически дейности, с които се възстановява първоначалното ползване на земята, а когато това е невъзможно, се създава друг вид ползване или се оформя подходящ ландшафт.

2. **“Линейни обекти”** са автомагистралци, пътища, железопътни линии, плавателни, отводнителни и напоителни канали, подземни и надземни топлопроводи, паропроводи, газопроводи, продуктопроводи, водопроводи, канализации, кабели, електропроводи, въжени, телефонни, телеграфни, радиосъобщителни и телекомуникационни линии.

3. **“Парцеларен план”** е проект на разработка, с която се доказва размерът на необходимата земя за изграждането на линеен обект, границите и собствеността на засегнатите имоти.

4. **“Екологичните функции на почвената покривка”** се изразяват чрез способността ѝ да акумулира водни запаси, хранителни елементи, активно органично вещество и свързаната с него химична енергия; да осигурява условия за жизнена дейност на растенията и микроорганизмите; да регулира химичния състав на атмосферата, повърхностните и подпочвените води; да поддържа устойчивостта на геоекосистемите.

5. **“Увреждането на почвената покривка”** е изменение на физичните, химичните и биологичните характеристики на почвите, при което възниква опасност екологичните функции на почвената покривка да бъдат нарушени или затруднени в съществена степен или за продължителен период.

6. **“Базисна цена на земеделската земя”** е нормативно установена от държавата парична равностойност за комплекс от продуктивните, технологичните, екологичните и икономическите качества на земеделската земя при използването ѝ по предназначение.

7. **“Хумусно депо”** е земна площ, определена за съхраняване на хумусния пласт от физическото или юридическото лице, получило разрешение за промяна в предназначението на земеделска земя.

§ 2. (1) За узаконяване на строителство, извършено върху земеделска земя, без да е променено предназначението ѝ, се провежда процедурата по реда на този закон.

(2) В случаите по ал. 1 собственикът на изградените сгради заплаща освен стойността на земята санкцията по глава девета на закона и двойния размер на таксата по чл. 30.

§ 3. Земеделски производител, на когото е наложена санкция по този закон, не може да ползва субсидия и да сключва договор по чл. 4, ал. 1 от Закона за защита на земеделските производители за следващата стопанска година, както и да получава средства от държавния фонд “Земеделие” по чл. 13, ал. 1, т. 1, 2, 3, 4 и 5 от същия закон за срок една година от влизането в сила на наказателното постановление.

Извадки от ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА НА РАСТЕНИЯТА

Обнародван, ДВ, бр. 91 от 10 октомври 1997 г.,
Последно изм. ДВ бр. 30/2006 г.

Глава първа ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 1. Този закон урежда:

1. защитата на растенията и растителните продукти от болести, неприятели и плевели (вредители) чрез прилагане на превантивни мерки и методи за борба при тяхното презгранично преминаване, поява и разпространение върху територията на страната;

2. внедряването и усъвършенстването на методи за интегрирана борба срещу вредителите по растенията и растителните продукти;

3. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) изискванията към продукти за растителна защита и торове, режима на изпитване, разрешаване, внос, производство, търговия и контрол на употребата им с цел защита здравето на хората и животните и опазване на околната среда.

4. изискванията към фитосанитарното качество и контрола на растенията и растителните продукти, предназначени за вътрешния пазар и за износ;

5. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) изискванията към специализираната техника за растителна защита.

6. (Нова - доп. ДВ бр. 96/2001 г.) периодичния и текущия контрол върху техниката за растителна защита;

7. прилагането на методи за торене и изисквания към специализираната техника за торене;

8. (Нова - доп. ДВ бр. 96/2001 г.) контрола на замърсителите в растителните суровини, почвите и водите за напояване;

9. (Нова - доп. ДВ бр. 96/2001 г.) контрола върху биологичното производство на растения, растителни продукти и храни от растителен произход.

10. (Нова - доп. ДВ бр. 26/2006 г.) условията и организацията за извършване на наблюдение, обследване, прогноза и сигнализация на икономически важни вредители по земеделските култури.

Чл. 2. (1) Националната служба за растителна защита (НСРЗКА) е орган на Министерството на земеделието и горите за осъществяване на контролните, производствените и разпоредителните функции на министерството по този закон.

(2) Националната служба за растителна защита е самостоятелно юридическо лице, на отделен баланс и банкова сметка, със седалище София и с регионални служби в страната.

(3) Устройството и дейността на Националната служба за растителна защита се определят с правилник, утвърден от министъра на земеделието, горите и аграрната реформа.

(4) (Отм. ДВ бр. 96/2001 г.)

Чл. 3. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) За издаване на разрешенията и лицензите и за извършване на дейностите по контрола регистрациите и услугите се заплащат такси по тарифа, определена от Министерския съвет.

Чл. 4. Националната служба за растителна защита администрира следните приходи:

1. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) таксите и приходите от услугите, събирани по чл. 3;

2. имуществените санкции и глобите, налагани по този закон;

3. наеми от движими и недвижими имоти на Националната служба за растителна защита;

4. (Отм. ДВ бр. 96/2001 г.)

5. спонсорство и гарения.

Глава втора **КОНТРОЛ ВЪРХУ ТЕРИТОРИЯТА НА СТРАНАТА**

Раздел I

Защита срещу вредители и фитосанитарен контрол

(Загл. изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.)

Чл. 5. (1) Забранено е внасянето, съхраняването или транспортирането на карантинни вредители върху територията на Република България независимо от стадия на тяхното развитие.

(2) (Отм. ДВ бр. 96/2001 г.)

Чл. 6. министърът на земеделието и горите по предложение на Националната служба за растителна защита:

1. утвърждава списък на вредителите и на растенията и растителните продукти или на други носители на зараза от вредители;

2. определя специфичните условия за борба с вредителите;

3. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г., изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) при констатиране на зараза от карантинни вредители разпорежда поставянето под карантина, дезинфекция, дезинсекция или фумигация или друга химична обработка, постановява забрана за засаждане или консумация, унищожаване чрез изгаряне или друг начин за унищожаване на растения, на части от

растения или на други носители на зараза в определен район, в съседните на този район местности или сгради, складове и транспортни средства или връщане на стоките от внос на страната износител.

Чл. 7. Министерството на земеделието и горите:

1. определя задължителни условия, при които се пренасят върху територията на страната растения, растителни продукти, техника, почви, оборски тор, компост и хранителни среди, както и контейнери и групи съоръжения, които са или могат да бъдат преносители или разпространители на зараза от вредители;

2. осигурява и разпространява специална информация, отнасяща се до вредителите по растенията и растителните продукти;

3. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) организира наблюдение, диагностика прогноза и сигнализация за борба с вредителите при условия и по ред, определени с наредба на министъра на земеделието и горите.

Чл. 8. (1) Всички растения и растителни продукти се поддържат и съхраняват в добро фитосанитарно състояние от лицата, които ги отглеждат, произвеждат, съхраняват, транспортират и продават.

(2) При нарушения по ал. 1 контролните органи на Националната служба за растителна защита дават задължителни предписания за отстраняването им.

(3) (Нова - доп. ДВ бр. 96/2001 г.) Производителите и търговците на растителна продукция водят дневник на проведените химични обработки за всяко поле или склад по образец, одобрен от министъра на земеделието и горите.

Чл. 8а. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Опазването на растенията и растителните продукти от икономически важни вредители се извършва съгласно принципите на Добрата растителнозащитна практика по култури.

(2) Условията и редът за интегрирано производство на растения и растителни продукти и тяхното означаване се определят с наредба на министъра на земеделието и горите.

Чл. 8б. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) При изпълнение на служебните си задължения контролните органи на Националната служба за растителна защита носят униформено облекло и се легитимират със служебна карта.

(2) Видът на униформеното облекло и служебната карта по ал. 1 се определят с наредба на министъра на земеделието и горите.

Чл. 9. Всяко физическо или юридическо лице, което установи наличието на неизвестен вредител, е длъжно незабавно да уведоми за това компетентните държавни органи.

Чл. 10. При изпълнение на служебните си задължения контролните органи на Националната служба за растителна защита имат право:

1. да влизат в митници, митнически бюра, безмитни зони, разположени в морски и речни пристанища, летища, железопътни и автобусни гары, пощенски станции и в складове и хранилища към тях, във всички помещения на влизащи в страната влакове, плавателни съдове, самолети от гражданския транспорт и моторни превозни средства за извършване на прегледи на намиращите се в тях подкарантинни материали от растителен произход;

2. да посещават и извършват прегледи на посеви и насаждения, разсадници, маточници, оранжерии, ботанически градини, опитни участъци на институти и станции, фирми, арендатори, земеделски кооперации, лични стопанства, складове и хладилни помещения, преработвателни предприятия, магазини и пазари.

Чл. 11. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) 1) Националната служба за растителна защита отнема в полза на държавата растения и растителни продукти, когато:

1. е нарушена забраната по чл. 5;
2. не са спазени изискванията на чл. 27 и 35;
3. партидата е заразена с карантинни вредители и не може да бъде оздравена;
4. се предлагат на пазара без фитосанитарен паспорт.

(2) Унищожаването на растения и растителни продукти се извършва по ред и начин, определени с методика, утвърдена от министъра на земеделието и горите.

Раздел II

Фитосанитарен контрол

(Загл. заличен - изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.)

Чл. 12. (1) На фитосанитарен контрол подлежат:

1. растения, включително семена;
- 2 (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) растителни продукти;
3. хранителни среди, транспортни средства и амбалаж на и от растения и растителни продукти.

(2 (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) фитосанитарният контрол се осъществява от Националната служба за растителна защита.

(3) (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) Всички лица, които произвеждат или внасят с научна и търговска цел растения и растителни продукти, както и публичните складове и тържищата, са длъжни да се регистрират в съответната регионална служба за растителна защита при условия и по ред, определени с наредба на министъра на земеделието и горите.

(4) (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) За всяка партида растения и растителни продукти се издава фитосанитарен паспорт по образец.

(5) (Изм. гоп. ДВ бр. 96/2001 г.) За регистрацията по ал. 3 не се дължат такси.

(6) (Омм. ДВ бр. 96/2001 г.)

Чл. 12а. (Нов - гоп. ДВ бр. 96/2001 г.) (1) Контролът върху биологичното производство на растения, растителни продукти и храни от растителен произход се осъществява от юридически лица, получили разрешение от министъра на земеделието и горите.

(2) Условията и редът за биологично производство на растения, растителни продукти и храни от растителен произход, техният внос, означаването на биологичното производство, контролът върху тези дейности, даване и отнемане на разрешението по ал. 1 се уреждат с наредба на министъра на земеделието и горите.

(3) Лицата по ал. 1 издават сертификат, който удостоверява, че растенията, растителните продукти и храните от растителен произход са произведени по биологичен начин.

(4) Списък на лицата, получили разрешение по ал. 1, се обнародва в „Държавен вестник“.

(5) Министърът на земеделието и горите чрез Националната служба за растителна защита осъществява надзор върху лицата по ал. 1 съгласно изискванията на наредбата по ал. 2.

Чл. 13. Когато се установи наличието на карантинни вредители в семенпроизводните и други участъци и обекти, органите на Националната служба за растителна защита нареждат извършването на третиране и поставянето под карантина до пълното обеззаразяване или унищожаване. Собственикът или арендаторът е длъжен да изпълни дадените предписания от компетентните държавни органи.

Раздел II

Контрол за химични и биологични замърсители

(Нов - гоп. ДВ бр. 96/2001 г.)

Чл. 13а. (1) Националната служба за растителна защита контролира растителните суровини, почвите и водите за напояване за съдържание на химични и биологични замърсители съгласно Закона за храните и Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества, препарати и продукти.

(2) Контролът по ал. 1 се извършва системно и при сигнал за замърсяване по време на вегетация, при производство, съхраняване и/или търговия на растителни суровини.

(3) Контролът по ал. 1 обхваща инспекции, проверки на документацията и вземане на средни проби за анализ. Анализ на взетите проби извършват определени от министъра на земеделието и горите лабора-

торици, акредитирани от Изпълнителната агенция „Българска служба за акредитация“ към министъра на икономиката.

Чл. 13б. (1) (предишен чл. 13б., изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) Националната служба за растителна защита по утвърдени от министъра на земеделието и горите програми осъществява наблюдение (мониторинг) на растителни суровини в прясно, преработено, сушено и замразено състояние за остатъци от продукти за растителна защита.

(2) (нова, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) При установяване на остатъчни количества от продукти за растителна защита в храни от растителен произход, предназначени за консумация, над максимално допустимите норми, партидите от внос се връщат на страната износител, а от местно производство се унищожават за сметка на производителя.

Раздел III

Контрол на качеството и съответствието при пресни плодове и зеленчуци (Нов - доп. ДВ бр. 96/2001 г.)

Чл. 13в. (1) Министерството на земеделието и горите контролира пресните плодове и зеленчуци за тяхното съответствие с обявеното качество съгласно утвърдени показатели за качество.

(2) Министърът на земеделието и горите издава наредба за изискванията за качество и контрол на съответствието с обявеното качество на пресни плодове и зеленчуци.

Раздел IV

Продукти за растителна защита, биологични агенти и активни вещества (Преишен раздел III - загл. изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.)

Чл. 14. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г., изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Продуктите за растителна защита се предлагат на пазара и се употребяват, когато са разрешени със заповед на министъра на земеделието и горите.

(2) Въз основа на заповедта по ал. 1 генералният директор на Националната служба за растителна защита служебно издава на заявителя удостоверение за разрешаване за всеки отделен продукт за растителна защита, съдържанието на което се определя с наредбата по ал. 5.

(3) Неразрешен продукт за растителна защита може да се произвежда, съхранява и превозва в страната, ако е предназначен за употреба в друга държава, в която е разрешен.

(4) Условието и редът, при които може да се извършва производство, съхранение и превоз на неразрешени продукти за растителна защита по ал. 3, се определят с наредбата по чл. 23В.

(5) Редът за разрешаване на продукти за растителна защита се определя с наредба на Министерския съвет.

Чл. 14а. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) По предложение на заявителя или при възлагане от Европейската комисия Националната служба за растителна защита извършва оценка и изготвя доклад за включване на активно вещество в списъка на активните вещества, разрешени в Европейския съюз.

(2) Редът и начинът за извършване на оценката и за изготвянето на доклада по ал. 1 се определят с наредба на Министерския съвет.

(3) За оценката по ал. 1 се заплаща такса съгласно тарифата по чл. 3.

Чл. 15. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г., изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Министерът на земеделието и горите утвърждава със заповед списък на:

1. активните вещества, разрешени в Европейския съюз;
2. активните вещества, за които Европейската комисия е взела решение да не бъдат включени в списъка по т. 1;
3. активните вещества, забранени за предлагане на пазара и употреба в Европейския съюз.

(2) Заповедите по ал. 1 се обнародват в "Държавен вестник" и се публикуват в Интернет страницата на Националната служба за растителна защита.

(3) Активните вещества, предназначени за производство на продукти за растителна защита с цел предлагане на пазара и употреба в Република България, трябва да са:

1. включени в списъка по ал. 1, т. 1, или
2. нотифицирани в Европейската комисия за включване в списъка на активните вещества, разрешени в Европейския съюз.

Чл. 15а. (Нов - доп. ДВ бр. 96/2001 г., изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Министерът на земеделието и горите създава със заповед Съвет по продуктите за растителна защита като консултативен орган по въпросите, свързани с продуктите за растителна защита.

(2) Министерът на земеделието и горите определя със заповед състава на Съвета по продуктите за растителна защита, в който участват представители на Министерството на земеделието и горите, Министерството на здравеопазването, Министерството на околната среда и водите, БАН, научни институти и други.

(3) Министерът на земеделието и горите издава правилник за организацията и дейността на Съвета по продуктите за растителна защита.

(4) Съветът по продуктите за растителна защита прави предложението до министъра на земеделието и горите за:

1. разрешаване на продукти за растителна защита в случаите по чл. 15г, 15з и 15и;

2. разрешаване на продукти за растителна защита по взаимно признаване на данни съгласно чл. 15г;

3. разрешаване на паралелен внос на продукти за растителна защита съгласно чл. 15ж;

4. разрешаване на допълнителни употреби на продукти за растителна защита съгласно чл. 15е, ал. 1;

5. разширяване предназначението на продукти за растителна защита за минимални употреби съгласно чл. 15е, ал. 5;

6. подновяване разрешаването на продукти за растителна защита съгласно чл. 15а;

7. продължаване срока на разрешаване съгласно чл. 15м;

8. промяна на разрешаване съгласно чл. 15п, ал. 3;

9. отменяне на разрешаване съгласно чл. 15п, ал. 1;

10. прекратяване срока на разрешаване съгласно чл. 15п, ал. 2;

11. отказване на разрешаване;

12. разрешаване на еднократен внос съгласно чл. 16.

(5) Съветът по продуктите за растителна защита въз основа на експертни оценки на биологичните, токсикологичните и екотоксикологичните характеристики на продукти за растителна защита взема решения и прави предложения по ал. 4. Решенията се вземат с мнозинство две трети от присъстващите на заседанието членове.

(6) Заседанията, на които се вземат решения по ал. 5, се смятат за редовно проведени, ако на тях присъстват две трети от всички членове.

(7) Експертните оценки по ал. 5 се извършват:

1. от Националната служба за растителна защита - на биологичните характеристики и физикохимичните свойства на активното вещество и продукта за растителна защита;

2. от Министерството на здравеопазването - на токсикологичните характеристики на активното вещество и продукта за растителна защита;

3. от Министерството на околната среда и водите - на екотоксикологичните характеристики на активното вещество и продукта за растителна защита.

Чл. 15б. (Нов - доп. ДВ бр. 96/2001 г., изм, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) Министърът за земеделието и горите, по предложение на Съвета по продуктите за растителна защита, разрешава със заповедта по чл. 14, ал. 1 предлагането на пазара и употребата на продукти за растителна защита, когато:

1. са ефикасни;
2. нямат нежелателно въздействие върху растения или растителни продукти, които не са обект на унищожаване;
3. не причиняват ненужно страдание и болка на гръбначните животни, срещу които се прилагат;
4. нямат вредно въздействие върху здравето на хората и животните;
5. нямат вредно въздействие върху околната среда при използването или разграждането им, особено по отношение на:

- а) водите, включително питейната и подпочвените води;
- б) биологичните видове, които не са обект на провежданата борба;

6. видът и количеството на техните активни вещества, на вредните примеси и на всички продукти, влизащи във формулацията им, могат да бъдат определени чрез стандартизирани или валидирани методи, или методи, предложени от заявителя;

7. остатъчните количества в резултат на предвидената употреба, които имат токсикологично и екотоксикологично значение, могат да се определят чрез стандартизирани или валидирани методи, или чрез методи, предложени от заявителя;

8. техните физични и химични свойства са подходящи за целите на употребата на продукта и за неговото съхранение;

9. остатъчните количества в земеделските продукти не превишават максимално допустимите количества съгласно Закона за храните;

10. заявителят е заплатил в Националната служба за растителна защита такса за разрешаване на продукта съгласно тарифата по чл. 3.

Чл. 15в. (Нов - доп. ДВ бр. 96/2001 г., изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Заявителят подава в Националната служба за растителна защита заявление за разрешаване на продукт за растителна защита по образец, утвърден със заповед на министъра на земеделието и горите.

(2) Образецът на заявлението по ал. 1 се обнародва в "Държавен вестник" и се публикува в Интернет страницата на Националната служба за растителна защита.

(3) Националната служба за растителна защита създава и поддържа регистър на продуктите за растителна защита, заявени за разрешаване.

(4) Формата и съдържанието на регистъра по ал. 3 се определят с наредбата по чл. 14, ал. 5.

Чл. 15г. (Нов - доп. ДВ бр. 96/2001 г., изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) За разрешаване на продукт за растителна защита, който съдържа активни вещества, включени в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1, към заявлението се прилагат:

1. опис на представените документи;
2. биологично досие на продукта за растителна защита, включващо оценка на риска за всяка предложена употреба; всяка предложена упо-

треба на продукта за растителна защита трябва да бъде съобразена с условията и ограниченията, под които активното вещество е включено в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1;

3. досие на активното вещество, включващо данни за физикохимичните, токсикологичните и екотоксикологичните му характеристики; за всяко активно вещество се подава отделно досие;

4. досие на продукта за растителна защита, включващо данни за физикохимичните, токсикологичните и екотоксикологичните му характеристики с резюме и оценка на представените данни за всяка предложена употреба; всяка предложена употреба трябва да бъде съобразена с условията и ограниченията, при които активното вещество/вещества са включени в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1;

5. декларация за срока за защита на данните;

6. квитанция за платена такса съгласно тарифата по чл. 3.

(2) Специфичните изисквания към формата и съдържанието на информацията по ал. 1 се определят с наредбата по чл. 14, ал. 5.

(3) Данните от документацията се оценяват, когато са получени:

1. от официалните бази за изпитване на Националната служба за растителна защита и/или от бази на физически и юридически лица, одобрени от Националната служба за растителна защита - за данните по ал. 1, т. 2;

2. от лаборатории, притежаващи сертификат за оценено съответствие с Добрата лабораторна практика - за данните по ал. 1, т. 3 и 4.

(4) Когато данните, включени в документацията по ал. 1, т. 2, 3 и 4, са получени от чуждестранни бази и/или лаборатории, заявителят прилага копия на техните сертификати.

(5) При разрешаване на генеричен продукт заявителят представя и писмо за достъп до защитените данни, използвани при разрешаването на оригиналния продукт.

(6) Данните от документацията се оценяват съгласно единни принципи за оценка, определени с наредбата по чл. 14, ал. 5.

(7) Оценката на данните от документацията се извършва от ведомствата по чл. 15а, ал. 7.

(8) Министърът на земеделието и горите по предложение на Съвета по продуктите за растителна защита разрешава със заповед предлагането на пазара и употребата на продукт за растителна защита или прави мотивиран отказ. Отказът подлежи на обжалване по реда на Закона за Върховния административен съд.

Чл. 15д. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Продукт за растителна защита, който е разрешен в държава - членка на Европейския съюз, се разрешава за предлагане на пазара и употреба в Република България чрез взаимно признаване на данни, когато:

1. активните вещества, които съдържа, са включени в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1;

2. агротехническите, растителнозащитните и климатичните условия, при които са получени данните за него, включително вредителите и културите, са подобни на тези в България.

(2) Изискванията към съдържанието на данните по ал. 1 се определят с наредбата по чл. 14, ал. 5.

(3) За разрешаване по ал. 1 заявителят заплаща такса съгласно тарифата по чл. 3.

(4) Оценката на данните от документацията се извършва от ведомствата по чл. 15а, ал. 7.

(5) Министърът на земеделието и горите по предложение на Съвета по продуктите за растителна защита разрешава със заповед предлагането на пазара и употребата на продукт за растителна защита или прави мотивиран отказ. Отказът подлежи на обжалване по реда на Закона за Върховния административен съд.

Чл. 15е. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) За разрешаване на допълнителни употреби на продукт за растителна защита заявителят представя в Националната служба за растителна защита данните за ефикасност и данните за остатъчни количества, които са свързани с допълнителните употреби.

(2) Специфичните изисквания към формата и съдържанието на информацията по ал. 1 се определят с наредбата по чл. 14, ал. 5.

(3) За разрешаване на допълнителни употреби на продукт за растителна защита по ал. 1 заявителят заплаща такса съгласно тарифата по чл. 3.

(4) Разрешаването на допълнителни употреби на продукт за растителна защита не удължава срока на разрешаването му.

(5) Научноизследователски институти в областта на земеделието, професионални потребители на продукти за растителна защита или техни асоциации, производители на продукти за растителна защита или техни асоциации и държавни административни структури, свързани със земеделието, могат да внесат предложение в Националната служба за растителна защита за разширяване на предназначението на разрешен продукт за растителна защита, когато разширяването е за минимална употреба.

(6) Редът за разрешаване на допълнителни употреби по ал. 1 и за разширяване на предназначението по ал. 5 се определя с наредбата по чл. 14, ал. 5.

Чл. 15ж. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Лицата, които притежават разрешение за търговия с продукти за растителна защита по реда на чл. 23 и 23а, могат да кандидатстват за разрешаване на паралелен внос в

Република България на продукт за растителна защита, разрешен в страната и в държава - членка на Европейския съюз.

(2) В случаите по ал. 1 лицата представят в Националната служба за растителна защита:

1. заявление съгласно чл. 15В, ал. 1;

2. етикет на продукта за растителна защита в държавата - членка на Европейския съюз, от която се осъществява паралелният внос, и проект на етикет за Република България;

3. квитанция за платена такса съгласно тарифата по чл. 3.

(3) Когато представените данни по ал. 2 са пълни, Националната служба за растителна защита прави оценка на идентичността на заявения за внасяне с разрешение в страната продукт за растителна защита, която представя в Съвета по продуктите за растителна защита в срок до два месеца.

(4) Продукт за растителна защита може да бъде заявен за паралелен внос, при условие че:

1. е разрешен в държава - членка на Европейския съюз;

2. активните му вещества са произведени от същия производител, както и активните вещества на разрешения в Република България продукт за растителна защита;

3. е произведен от същия производител, както и разрешеният в Република България продукт за растителна защита;

4. съставът на формулацията му е идентичен със състава на формулацията на разрешения в Република България продукт за растителна защита или е толкова сходен, че различията не влияят на ефикасността и безопасността на продукта за хората, животните и околната среда.

(5) Националната служба за растителна защита може да поиска допълнителна информация от производителя на разрешения в Република България продукт за растителна защита.

(6) Министърът на земеделието и горите по предложение на Съвета по продуктите за растителна защита разрешава със заповед паралелен внос на продукт за растителна защита или прави мотивиран отказ. Отказът подлежи на обжалване по реда на Закона за Върховния административен съд.

(7) Въз основа на заповедта по ал. 6 генералният директор на Националната служба за растителна защита издава на заявителя удостоверение, което е валидно до изтичане срока на разрешения в Република България продукт.

(8) Изисквания към съдържанието на информацията по ал. 2 се определят с наредбата по чл. 14, ал. 5.

Чл. 15з. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) За разрешаване на продукт за растителна защита, който съдържа съществуващи активни вещества,

които не са включени в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1, но са нотифицирани за включване, заявителят представя в Националната служба за растителна защита следните документи:

1. заявление по чл. 15в, ал. 1;
2. данни за ефикасност въз основа на опити, извършени в Република България;
3. документация, включваща данни за:
  - а) остатъчните количества от продукта в растенията и растителните продукти;
  - б) физико-химичните свойства на продуктите за растителна защита, които са свързани с прилагането им;
  - в) методите за анализ на активните вещества, примесите и другите компоненти на продуктите за растителна защита и на остатъците от тях;
4. документация, включваща данни за оценка на токсикологичните и екотоксикологичните характеристики на активните вещества и на продукта за растителна защита;
5. проект на етикет;
6. квитанция за платена такса съгласно тарифата по чл. 3.

(2) Оценката на данните от документацията се извършва от ведомствата по чл. 15а, ал. 7.

(3) Министерът на земеделието и горите по предложение на Съвета по продуктите за растителна защита разрешава със заповед предлагането на пазара и употребата на продукт за растителна защита или прави мотивиран отказ. Отказът подлежи на обжалване по реда на Закона за Върховния административен съд.

(4) Разрешаването на продукт за растителна защита по ал. 1 е за срок три години.

(5) Ако по време на срока по ал. 4 активните вещества бъдат включени в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1, разрешаването на продукта за растителна защита се подновява съгласно чл. 15л. В този случай издаденото удостоверение за разрешаване е валидно до издаване на ново удостоверение.

(6) Когато до изтичането на срока по ал. 4 активните вещества още не са включени в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1, срокът за разрешаването на продукта за растителна защита се продължава служебно с три години.

(7) Изискванията към съдържанието на информацията по ал. 1 се определят с наредбата по чл. 14, ал. 5.

Чл. 15и. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Продукт за растителна защита, който съдържа поне едно ново активно вещество, което не е включено в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1, може да бъде заявен за разрешаване в страната, ако новото активно вещество е нотифицирано за включване.

(2) За разрешаване на продукт за растителна защита, който съдържа нови активни вещества, които не са включени в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1, но са нотифицирани за включване, заявителят представя в Националната служба за растителна защита документацията съгласно наредбата по чл. 14, ал. 5.

(3) Данните от документацията по ал. 2 се изготвят на базата на досието, което при нотифицирането е прието за пълно.

(4) Оценката на документацията по ал. 2 се извършва от ведомствата по чл. 15а, ал. 7.

(5) Министърът на земеделието и горите по предложение на Съвета по продуктите за растителна защита разрешава със заповед предлагането на пазара и употребата на продукт за растителна защита или прави мотивиран отказ. Отказът подлежи на обжалване по реда на Закона за Върховния административен съд.

(6) Продуктът за растителна защита по ал. 1 се разрешава за срок три години.

(7) За разрешаването по ал. 1 заявителят заплаща такса съгласно тарифата по чл. 3.

(8) Ако по време на срока по ал. 6 активните вещества бъдат включени в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1, разрешаването на продукта за растителна защита се подновява съгласно чл. 15а. В този случай издаденото удостоверение за разрешаване е валидно до издаване на ново удостоверение.

(9) Когато до изтичането на срока по ал. 6 активните вещества още не са включени в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1, срокът за разрешаването на продукта за растителна защита се продължава служебно с три години.

Чл. 15к.(нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) Продуктите за растителна защита се разрешават за срок:

1. десет години, когато съдържат активни вещества, включени в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1;

2. три години, когато активните вещества са нотифицирани, не са включени в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1 и няма решение да не бъдат включени в него.

Чл. 15л. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Продуктите за растителна защита, разрешени за предлагане на пазара и употреба, както и тези, които са разрешени по чл. 15з или 15и, подлежат на подновяване на разрешаването, когато активните вещества, които съдържат, бъдат включени в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1.

(2) За подновяване на разрешаването по ал. 1 заявителят представя в Националната служба за растителна защита заявление съгласно чл. 15в, ал. 1 и:

1. документация за идентичност на активното вещество, което се съдържа в продукта за растителна защита, с активното вещество, ко-

ето е включено в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1, или писмено съгласие за достъп до данните, които са използвани при включване на активното вещество в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1;

2. квитанция за платена такса съгласно тарифата по чл. 3.

(3) Формата и съдържанието на данните по ал. 2, както и срокът за тяхната оценка, се определят с наредбата по чл. 14, ал. 5.

(4) Националната служба за растителна защита прави оценка за идентичност на активното вещество, което се съдържа в продукта за растителна защита, с активното вещество, което е включено в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1. Когато не бъде установена идентичност, се прилага чл. 15п, ал. 2, т. 2.

(5) При доказана идентичност по ал. 4 заявителят представя в Националната служба за растителна защита:

1. биологично досие, включващо оценка на риска за всяка предложена употреба, според условията и ограниченията, при които активното вещество е включено в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1;

2. досие на продукта на български език с резюме и оценка на представените данни за всяка предложена употреба, според условията и ограниченията, при които активното вещество е включено в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1;

3. квитанция за платена такса съгласно тарифата по чл. 3.

(6) Документите по ал. 5 се представят поотделно за всяка разрешена в Република България формулация.

(7) Формата и съдържанието на данните по ал. 5, както и срокът за тяхната оценка, се определят с наредбата по чл. 14, ал. 5.

(8) Данните от документацията се оценяват съгласно единни принципи за оценка, определени с наредбата по чл. 14, ал. 5.

(9) Оценката на данните от документацията се извършва от ведомствата по чл. 15а, ал. 7. Оценителите на документацията изготвят доклади, които представят пред Съвета по продуктите за растителна защита за изготвяне на предложение до министъра на земеделието и горите за подновяване на разрешаването на продукта за растителна защита или за прекратяване на срока на разрешаването.

(10) Когато продукт за растителна защита съдържа повече от едно активно вещество, разрешаването се подновява веднага след включването на едно от тях в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1, като се прилагат ал. 2, 3 и 4. Процедурата се прилага при включването на всяко следващо активно вещество в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1.

(11) След включването на всички активни вещества, които съдържа продуктът за растителна защита, в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1 и при доказана идентичност, се прилагат ал. 5, 6, 7, 8 и 9.

(12) Удостоверението за разрешаване, получено преди включването на активното вещество или вещества в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 1, е валидно до:

1. издаване на новото удостоверение за разрешаване;
2. включване на поне едно от активните вещества в списъците по чл. 15, ал. 1, т. 2 или 3, при което се прилага чл. 15п, ал. 1, т. 2 или чл. 15п, ал. 2, т. 3;

3. доказана липса на идентичност по ал. 4;

4. прекратяването на срока по ал. 9.

Чл. 15м. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) За продължаване срока на разрешаването, получено по реда на чл. 15г или подновено по реда на чл. 15л, заявителят трябва да представи в Националната служба за растителна защита заявление в 6-месечен срок преди изтичането на срока на издаденото удостоверение и да заплати такса съгласно тарифата по чл. 3.

Чл. 15н. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) По искане на заявителя генералният директор на Националната служба за растителна защита издава ново удостоверение:

1. когато има промени в данните, които не са свързани с въздействието върху здравето на хората, животните и околната среда или ефикасността на продуктите за растителна защита (сегалище и адрес на притежателя на удостоверението, наименование на продукта и други);

2. при прехвърляне на правата върху разрешен продукт за растителна защита на друго лице.

(2) В случаите по ал. 1, т. 2 произходът и естеството на активното вещество или вещества и на готовия продукт, както и технологията на производство трябва да бъдат еднакви, като и двете страни представят доказателства за това в Националната служба за растителна защита.

(3) В случаите по ал. 1 заявителят заплаща такса съгласно тарифата по чл. 3.

Чл. 15о. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) При промяна на данните или когато има нови данни за влиянието на разрешения продукт за растителна защита върху здравето на хората и животните или околната среда, притежателят на удостоверението за разрешаване е длъжен незабавно да уведоми писмено Националната служба за растителна защита и да представи документация за оценка на данните.

Чл. 15п. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) По предложение на Съвета по продуктите за растителна защита министърът на земеделието и горите отменя със заповед разрешаването на продукт за растителна защита, когато:

1. вече не отговаря на условията за разрешаване;

2. представлява опасност за здравето на хората и животните или за околната среда или активното вещество, влизащо в състава на продукта, е включено в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 3.

(2) Министърът на земеделието и горите прекратява със заповед срока на разрешаването, когато:

1. притежателят на удостоверението поиска това;
2. разрешаването на продукта за растителна защита не е подновено или не е доказана идентичност по чл. 15а;
3. активното вещество, влизащо в състава на продукта, е включено в списъка по чл. 15, ал. 1, т. 2.

(3) Министърът на земеделието и горите по предложение на Съвета по продуктите за растителна защита променя със заповед разрешаването на продукта за растителна защита, когато:

1. по научен път е доказано, че начинът на използване на продукта за растителна защита и дозите на употреба могат да бъдат променени;
2. притежателят на удостоверението поиска това и изложи основателни причини за промените.

(4) Заповедите по ал. 1, 2 и 3 могат да се обжалват по реда на Закона за Върховния административен съд.

Чл. 15р. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) В случаите по чл. 15п, ал. 1 предлагането на пазара и употребата на продукти за растителна защита се преустановяват незабавно и се определя срок не по-дълъг от 6 месеца за изтегляне на наличните количества от пазара.

(2) В случаите по чл. 15п, ал. 2 в заповедта се определя срок не по-дълъг от 18 месеца за използването в страната на наличните количества от продукти за растителна защита.

Чл. 15с. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Министерството на земеделието и горите, Министерството на околната среда и водите и Министерството на здравеопазването осигуряват защита на данните от документацията, представена за разрешаване на продукти за растителна защита, по ред, определен в наредбата по чл. 14, ал. 5.

(2) Членовете на Съвета по продуктите за растителна защита и експертите, извършващи оценката на данните от документацията, подписват декларация за поверителност на данните. Заявителят уведомява Националната служба за растителна защита, когато предоставената информация вече не е конфиденциална.

(3) Данните за ново активно вещество се защитават за срок 10 години от датата на първото му включване в списъка на активните вещества, разрешени в Европейския съюз.

(4) Данните за съществуващо активно вещество се защитават за период 5 години от датата на първото му включване в списъка на активните вещества, разрешени в Европейския съюз.

(5) Допълнителните данни за съществуващо активно вещество, представени за неговото включване в списъка на активните вещества, раз-

решени в Европейския съюз, се защитават за срок 5 години от датата на решението за включване в списъка.

(6) Данните за продукти за растителна защита се защитават за период 10 години от датата на първото разрешаване на продукта в гържава - членка на Европейския съюз, когато това разрешаване е издано след включването на активното или активните вещества в продукта в списъка на активните вещества, разрешени за Европейския съюз, или за период 10 години от датата на първото разрешаване на продукта в Република България, когато това разрешаване е издано преди включването на активното или активните вещества в списъка на активните вещества, разрешени за Европейския съюз.

(7) При разрешаване на продукти за растителна защита Националната служба за растителна защита може да използва информацията, представена от предходни заявител, когато:

1. е представено писмено съгласие от предходния заявител;
2. са изтекли сроковете за защита на данните по ал. 3 - 6.

(8) Не са конфиденциални:

1. името и съдържанието на активните вещества и името на продукта за растителна защита;

2. имената на други вещества, които са опасни по смисъла на Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати;

3. физикохимичните данни за активните вещества и продуктите за растителна защита;

4. начините за обезвреждане на активните вещества и продукта при случайно разсипване или разливане на продукт за растителна защита;

5. резюмето с резултатите от изпитванията за установяване на ефикасността и за отсъствие на вредно действие на продукти за растителна защита за здравето на хората, животните и околната среда;

6. мерките за предотвратяване или намаляване на риска при работа, съхраняване и транспортиране на продукти за растителна защита, мерките при пожар и други рискови събития;

7. методите за анализ за определяне на активните вещества, технологичните примеси и другите компоненти на продукт за растителна защита от токсикологично и екотоксикологично значение и за остатъчни количества от тях;

8. методите за унищожаване на продукт за растителна защита и опаковката му;

9. начините за оказване на първа помощ и медицинско лечение при увреждане на хора.

Чл. 16. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г., изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Министърът на земеделието и горите по изключение може да разреши със заповед еднократен внос и употреба на определени количества нераз-

решен продукт за растителна защита за използване в определени райони за период до 120 дни в рамките на една календарна година при поява на непредвидена опасност за растенията, която не може да бъде предотвратена по друг начин.

(2) Разрешението по ал. 1 се дава по предложение на Съвета по продуктите за растителна защита въз основа на експертни оценки за ефикасността на продукта за растителна защита и токсикологичните и екотоксикологичните му характеристики, прието с единодушие.

(3) Оценките по ал. 2 се извършват съгласно чл. 15а, ал. 7.

(4) Съдържанието на необходимата документация и срокът за издаването на заповедта се определят с наредбата по чл. 14, ал. 5.

(5) Употребата на продукта по ал. 1 се извършва под контрола на съответната регионална служба за растителна защита, в района на която продуктът се използва.

(6) За издаване на разрешение по ал. 1 заявителят заплаща такса съгласно тарифата по чл. 3.

Чл. 16а. (изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Националната служба за растителна защита упражнява контрол върху лицата, извършващи изпитвания с неразрешени продукти за растителна защита с научноизследователска и експериментална цел.

(2) Изпитвания с неразрешени продукти за растителна защита с научноизследователска и експериментална цел се извършват при условия и по ред, определени с наредбата по чл. 19, ал. 4.

Чл. 17. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г., изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Продуктите за растителна защита се предлагат на пазара с етикети на български език.

(2) Продуктите за растителна защита се класифицират, опаковат и етикетират в съответствие с изискванията на Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати.

(3) Специфичните изисквания и редът за етикетирание на продукти за растителна защита се определят с наредба на Министерския съвет.

(4) Продуктите за растителна защита се предлагат на пазара в оригинални запечатани опаковки на производителя или преопаковани от лице, което притежава разрешение за това.

(5) Материалът, от който е направена опаковката на продукт за растителна защита, и нейната вместимост се одобряват при разрешаването на продукта.

Чл. 18. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г., изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Националната служба за растителна защита контролира вноса, търговията и употребата в страната на продукти за растителна защита по отношение на формулацията, етикетирането, съдържанието на етикетите и тяхното съответствие с продукта за растителна защита.

(2) Забранява се предлагането на пазара на продукти за растителна защита, които са негодни за употреба.

(3) Националната служба за растителна защита контролира вноса на активни вещества, предназначени за формулиране на продукти за растителна защита по чл. 15, ал. 3.

(4) Националната служба за растителна защита контролира съответствието на биологичните агенти и феромоните с придружаващите ги документи.

Чл. 19. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г., изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) На биологично изпитване подлежат продуктите за растителна защита, предназначени за разрешаване за предлагане на пазара и употреба, с изключение на случаите по чл.15г и 15ж.

(2) Националната служба за растителна защита е официален орган на територията на Република България за извършване на биологично изпитване на продукти за растителна защита.

(3) Биологичното изпитване на продукти за растителна защита се извършва от официалните бази на Националната служба за растителна защита и от одобрени от Националната служба за растителна защита бази на физически и юридически лица съгласно изискванията на Добрата лабораторна практика. При необходимост Националната служба за растителна защита възлага биологично изпитване на продукти за растителна защита на научноизследователски институти под нейното методическо ръководство.

(4) Биологичното изпитване на продуктите и одобряването на бази на физически и юридически лица по ал. 3 се извършват при условия и по ред, определени с наредба на министъра на земеделието и горите.

(5) За биологично изпитване и одобряване на бази на физически и юридически лица по ал. 3 заявителят заплаща такси съгласно тарифата по чл. 3.

(6) Продуктите за растителна защита, предназначени за биологично изпитване по ал. 1, се внасят в страната със заверено от генералния директор на Националната служба за растителна защита удостоверение за внос при условията и по реда на наредбата по ал. 4.

(7) Продуктите за растителна защита, предназначени за биологично изпитване по ал. 1, трябва да имат утвърдена формулация и търговско наименование.

Чл. 20. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г., изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) Министърът на земеделието и горите, министърът на околната среда и водите и министърът на здравеопазването ежегодно до 1 март утвърждават със заповед списък на биологичните агенти, които могат да се внасят и използват в страната, който се обнародва в "Държавен вестник".

Чл. 21. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г., изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Националната служба за растителна защита публикува списък на разрешените за предлагане на пазара и употреба продукти за растителна защита, регистрираните торове, подобрители на почвата и хранителни среди.

(2) Националната служба за растителна защита публикува списъците по чл. 15, ал. 1 и списък на нотифицираните активни вещества.

(3) Списъкът по ал. 1 се публикува в интернет страницата на Националната служба за растителна защита, актуализира се при всяка промяна и се предоставя служебно за публичен достъп на областните дирекции “Земеделие и гори”.

Чл. 22. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г., изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) Реклама на продукт за растителна защита може да се извършва само в съответствие с условията, при които е разрешен в Република България, и в съответствие с чл. 4 от Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати.

Чл. 23. (1) (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г., изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Лице, регистрирано по Търговския закон, което осъществява търговия и преупаковане на продукти за растителна защита, фумигация и обеззаразяване на площи, помещения и растителна продукция срещу вредители, трябва да притежава разрешение, издадено от генералния директор на Националната служба за растителна защита.

(2) Разрешението се издава за срок 5 години.

(3) За получаване на разрешение по ал. 1 лицата подават до директора на съответната регионална служба за растителна защита заявление по образец, одобрен от генералния директор.

(4) Към заявлението по ал. 3 се прилагат и заверени копия от следните документи:

1. удостоверение за актуално състояние на съдебната регистрация, издадено до един месец преди подаване на заявлението;

2. карта за идентификация по регистър БУЛСТАТ;

3. удостоверение за данъчна регистрация - за лица, регистрирани преди 1 януари 2006 г., или удостоверение по чл. 87, ал. 6 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс;

4. удостоверение за въвеждане в експлоатация на обекта съгласно Закона за устройство на територията или договор за наем;

5. сключен трудов договор с лице с висше агрономическо образование, освен в случаите, когато собственикът или единият от собствениците на дружеството или едноличният търговец има висше агрономическо образование;

6. квитанция за платена такса съгласно тарифата по чл. 3.

(5) Към документите по ал. 3 и 4 се прилагат и заверени копия от следните документи:

1. за преопаковане:

а) списък на техниката за преопаковане;

б) писмено разрешение за преопаковане от производителя на продукта за растителна защита или упълномощен представител на същия; разрешението трябва да съдържа наименованието на производителя, продуктите и срока, за които производителят дава разрешение за преопаковане;

в) изискванията към помещенията за преопаковане, персонала, контрола и съхранението на продуктите, както и необходимото техническо оборудване и съоръжения, определени съгласно съответните нормативни актове;

2. за фумигация:

а) удостоверение за завършен курс за фумигация във висше училище или научноизследователски институт по програма, одобрена от генералния директор на Националната служба за растителна защита;

б) складово помещение (клетка), отговарящо на изискванията за съхранение на продукти за растителна защита от първа категория на употреба.

(6) Специфичните изисквания при извършване на фумигация и обеззаразяване на площи, помещения и растителна продукция срещу вредители се определят с наредба на министъра на земеделието и горите.

Чл. 23а. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) В 7-дневен срок от подаване на документите по чл. 23, ал. 3 - 5 регионалната служба за растителна защита ги разглежда и при непълноти или неточности уведомява писмено заявителя и дава срок за отстраняването им.

(2) В случай че заявителят не отстрани непълнотите в срока по ал. 1, процедурата по издаване на разрешението се прекратява.

(3) Когато представената документация е пълна, в тридневен срок директорът на регионалната служба за растителна защита дава писмено становище и изпраща документите в Националната служба за растителна защита.

(4) В едномесечен срок от получаване на документите и становището по ал. 3 в Националната служба за растителна защита генералният директор издава разрешение или прави мотивиран отказ.

(5) За издаване на разрешение по ал. 4 се заплаща такса съгласно тарифата по чл. 3.

(6) Отказът по ал. 4 може да се обжалва по реда на Административен процесуалния кодекс.

Чл. 23б. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) (1) Генералният директор на Националната служба за растителна защита издава заповед за отнемане на издаденото разрешение:

1. за срок една година - когато се установи, че разрешението е издадено въз основа на документи с невярно съдържание;

2. за срок две години - при системно нарушаване на закона;

3. при прекратяване на юридическото лице или при смърт на едноличния търговец.

(2) Лице, на което е отнето разрешението, може да кандидатства за ново след изтичането на срока, за който е отнето разрешението, по реда на чл. 23 и 23а.

Чл. 23в. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) Националната служба за растителна защита осъществява контрол върху предлагането на пазара и употребата на продукти за растителна защита по ред, определен с наредба на министъра на земеделието и горите.

Чл. 23г. (нов, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) Изискванията към складовата база, транспортирането и съхранението на продукти за растителна защита се уреждат с наредба на Министерския съвет.

Чл. 24. (отм. ДВ бр. 26/2006 г.)

Раздел V

Торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества и хранителни субстрати

(Нов - доп. ДВ бр. 96/2001 г.)

Чл. 24а. (1) На пазара се пускат торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества и хранителни субстрати, които са регистрирани в Националната служба за растителна защита.

(2) Продуктите по ал. 1 се регистрират въз основа на положителни резултати от биологично изпитване за ефикасност и безвредност за хората, животните и околната среда при предписаните от производителя условия за употреба. Всеки регистриран продукт получава регистрационен номер.

(3) На биологично изпитване подлежат нови продукти, които нямат регистрацията в страната.

(4) Биологичното изпитване на продуктите се организира и контролира от Националната служба за растителна защита. Заявителят заплаща такса за биологичното изпитване по тарифа, одобрена от Министерския съвет.

(5) Условието и редът за биологично изпитване, регистрацията, използване и контрол на продуктите по ал. 1 се уреждат с наредба на министъра на земеделието и горите.

Чл. 24б. (1) Регистрацията на продукти по чл. 24а, ал. 1 се заличава при поява на нов ефект или когато в процеса на употреба се установи, че продуктът вече не отговаря на условията за безвредност за хората, животните или околната среда. Забранява се вносът, съхраняването и разпространяването на продукти със заличена регистрацията.

(2) Производителите или вносителите на продуктите по чл. 24а са длъжни да информират Националната служба за растителна защита за

появата на нови факти за ефекта от действието на тези продукти, свързани с тяхната безвредност за хората, животните или околната среда.

(3) Производителите и вносителите са длъжни да дават на Националната служба за растителна защита допълнителна информация и да провеждат опити за проверка, необходими за установяване на обстоятелствата по ал. 1.

Чл. 24в. (1) (изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) Член 24а не се прилага за торове, за които са определени специални изисквания за състав, опаковане, етикетироване, методи за вземане на проби и анализ и за торове и подобрители на почвата, използвани при биологично производство на растения и растителни продукти.

(2) Специалните изисквания по ал. 1 се определят с наредба, издадена от Министерския съвет.

(3) (нова, доп. ДВ бр. 26/2006 г.) Торове и подобрители на почвата, използвани при биологично производство на растения и растителни продукти, се внасят в страната с писмено разрешение от Националната служба за растителна защита, издадено след представяне на документ, че продуктът е разрешен за тази цел в страната, от която се внася.

Чл. 24г. При пускане на пазара всяка партида продукти по чл. 24а, ал. 1 се придружава от сертификат за качество, издаден от производителя. Митническите власти уведомяват инспекторите на Националната служба за растителна защита за вноса на всяка партида.

Чл. 24д. (1) Контролът за съответствие на торовете, подобрителите на почвата, биологично активните вещества и хранителните субстрати се упражнява от Националната служба за растителна защита.

(2) При упражняване на контрола по ал. 1 се взема средна проба от партидата в присъствието на производителя, вносителя, лицето, пускащо продукта на пазара, или техен представител. Анализът на взетите проби се извършва от лаборатория, акредитирана от Изпълнителната агенция „Българска служба за акредитация“ към министъра на икономиката по методика, утвърдена от министъра на земеделието и горите, а за продуктите по чл. 24в, ал. 1 - по методите, определени с наредбата по чл. 24в, ал. 2.

(3) Когато се установи, че партидата не съответства на обявеното в сертификата или етикета, Националната служба за растителна защита може да разпореди:

1. да бъде изнесена от територията на страната за сметка на вносителя;
2. да бъде преработена от производителя до достигане на обявените показатели в 15-дневен срок от получаването на протокола за изпитване;
3. да бъде унищожена за сметка на нейния собственик, ако продуктът е опасен за здравето на хората, животните или околната среда.

Чл. 24е. (1) Върху опаковките или етикетите на продуктите по чл. 24а, ал. 1 се нанасят на български език следните данни:

1. Вид на продукта;
2. маса и обем на продукта;
3. условия за съхраняване;
4. начин на прилагане;
5. наименование и адрес на управление на производителя;
6. наименование и адрес на управление на лицето, което предлага продукта на пазара;
7. дата на производство;
8. срок на годност.

(2) Върху опаковките или етикетите се нанасят съответно и следните данни:

1. за всички торове-тип, търговска марка, декларирано съдържание на хранителни елементи в проценти и форма на хранителните елементи;

2. за органичните торове - данните по т. 1, както и процентното съдържание на органично вещество и общ азот, произходът на продукта и съдържанието на тежки метали;

3. за подобрителите на почвата - съдържанието на калциев оксид и/или магнезиев оксид, или други вещества, подобряващи физико-механичните и/или химичните качества на почвата;

4. за биологично активните вещества - активното вещество, регистрираната доза за употреба на готовия продукт, културата и фазата от развитието ѝ, през която се прилага.

(3) Когато продуктите са в насипно състояние, данните по ал. 1 и 2 се отбелязват върху придружаващите ги документи.

(4) (изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) Течните торове се пускат на пазара с указания за температурата на съхранение и за предотвратяване на злополуки по време на съхранение дата на производство и срок на годност.

(5) Етикетването на продуктите по чл. 24в, ал. 1 се извършва съгласно изискванията на наредбата по чл. 24в, ал. 2.

Чл. 24ж. Продуктите по този раздел се съхраняват и превозват при спазване на санитарно-хигиенните изисквания и на изискванията за пожарна и взривна безопасност по начин, който изключва увреждане на здравето на хората, животните и околната среда.

Чл. 24з. Производителите на земеделска продукция са длъжни:

1. да не влошават агрохимичното състояние и плодородието на стопанисваните от тях земи;

2. да водят на отчет употребените количества и видове минерални и органични торове, подобрители на почвата и биологично активни вещества за всяко поле;

3. да осигуряват достъп на длъжностните лица, извършващи контрол, до стопанисваните от тях земи;

4. да очистват дренажни и отточни води от покрити площи.

Глава трета ФИТОСАНИТАРЕН КОНТРОЛ ПРИ ВНОС И ИЗНОС

Раздел I Контрол на вноса

Чл. 25. (1) Фитосанитарният контрол на растения, на растителни продукти или на групи стоки, с които могат да се пренасят вредители, се организира от Министерството на земеделието, горите и аграрната реформа.

(2) министърът на земеделието и горите може да забрани или да ограничи вноса на растения и растителни продукти, представляващи особен риск.

(3) Фитосанитарният контрол на вноса се осъществява на граничните контролно-пропускателни пунктове или митнически бюра, пунктове за получаване, преработка и съхранение или при отглеждането, производството и заготовката в страната износител.

(4) (отм. ДВ бр. 26/2006 г.)

Чл. 26. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) Митническите органи и превозвачите нямат право да освобождават, направляват или транспортират растения и растителни продукти, които могат да бъдат носители на вредители, без писмено разрешение на инспекторите на Националната служба за растителна защита.

Чл. 27. Всяко лице, което внася в страната растения, растителни продукти или други стоки, с които могат да се пренасят карантинни вредители, е длъжно:

1. да декларира и предостави за фитосанитарен контрол внасяните растения и продукти от растителен произход;

2. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) да предостави фитосанитарен сертификат от страната, в която са произведени растенията и продуктите, или фитосанитарен сертификат за реекспорт;

3. да спазва фитосанитарните изисквания, определени в наредбата по чл. 12, ал. 3.

Чл. 28. Внос на растения, растителни продукти или на други подлежащи на фитосанитарен контрол стоки се извършва само през определените от Министерския съвет гранични контролно -пропускателни пунктове.

Чл. 29. Фитосанитарен сертификат не се изисква и фитосанитарен контрол при вноса на растения и растителни продукти не се провежда, когато:

1. вносът е в малки количества, няма търговска цел, не носи фитосанитарен риск за страната и е предназначен за лична консумация на пътуващия;

2. стоките преминават транзитно, контролът е само по документи, освен ако някакви специфични за страната фитосанитарни изисквания не налагат проверка на товарите.

Чл. 30. (1) (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) Министерът на земеделието и горите издава наредба за изключения по чл. 5, свързани с провеждане на научни изследвания и експерименти и по чл. 25, ал. 2 за внос на растения и растителни продукти, представляващи особен риск.

(2) (Нова - доп. ДВ бр. 96/2001 г.) Министерът на земеделието и горите може да издаде специално разрешение за внос на растения и растителни продукти, заразени с вредители за изключенията по ал. 1.

(3) (Предишна ал. (2) - изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) При внос по ал. 2 компетентните държавни органи извършват периодични проверки на местата, където са получени внесените стоки.

Чл. 31. (Отм. ДВ бр. 96/2001 г.)

Раздел II Контрол при износа

Чл. 32. (1) Фитосанитарният контрол гарантира свободното движение на стоките от растителен произход.

(2) Фитосанитарният контрол при износ се осъществява от Националната служба за растителна защита.

(3) Износ на растения, растителни продукти или на други подлежащи на фитосанитарен контрол стоки се извършва само през определените от Министерския съвет гранични контролно -пропускателни пунктове.

Чл. 33. (1) Всеки износител на растения и растителни продукти е длъжен да поиска от Министерството на земеделието и горите фитосанитарен сертификат за износ или реекспорт.

(2) Износителите на растителни продукти са длъжни да поискат от Министерството на земеделието и горите или от Министерството на здравеопазването сертификат за наличие на химични и биологични замърсители, ако страната вносител изисква сертификат.

Чл. 34. В зависимост от установеното, след извършване на контрол или анализ на фитосанитарното състояние на стоките за износ, сертификат може да бъде издаден, отказан или издаден след изпълнение на дадените от държавните контролни органи предписания.

Чл. 35. (1) Изнасянето на вредители, както и изнасянето на растения и растителни продукти, които са заразени с вредители или които са забранени за износ, се допуска след предварително разрешение от министъра на земеделието и горите при наличие на писмено съгласие на компетентните власти на страната вносител.

(2) Разрешение по ал. 1 може да се издаде само при необходимост за извършване на научноизследователска и експериментална дейност.

Глава четвърта

ТЕХНИКА ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА

Чл. 36. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) министърът на земеделието и горите регламентира изискванията за производство, внос и изпитване на специализираните машини и устройства, включително и летателни, за растителна защита и торене.

Чл. 37. (1) министърът на земеделието и горите, чрез Националната служба за растителна защита, съвместно със специализираните институти и звена:

1. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) организира, провежда и контролира изпитването на техниката за растителна защита и торене;

2. (Отм. ДВ бр. 96/2001 г.)

3. (Отм. ДВ бр. 96/2001 г.)

4. (Отм. ДВ бр. 96/2001 г.)

5. извършва периодичен и текущ контрол на намиращата се в експлоатация техника за растителна защита съгласувано с Министерството на здравеопазването, Министерството на вътрешните работи и Министерството на околната среда и водите.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. По смисъла на този закон:

1. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) *“Фитосанитарен контрол”* е контролът, насочен към предотвратяване пренасянето през държавните граници и разпространението на вредители по растенията и растителните продукти.

2. *“Фитосанитарен сертификат”* е официален международен документ, съобразен с модела, приложен към Международната конвенция за защита на растенията (Рим, 1951 г.), удостоверяващ отсъствието на карантинни вредители в пратката.

3. *“Фитосанитарен паспорт”* е официален етикет, издаден от гадена страна-членка на Европейския съюз, от който е видно, че европейските разпоредби, отнасящи се до фитосанитарните норми, както и всички останали специфични изисквания са били спазени, и който в този случай е:

а) стандартен за страните от Европейския съюз за различните видове растения или растителни продукти;

б) утвърден от официалните власти на страната членка и издаден в съответствие с изискванията за прилагане и с особеностите на процедурата за издаване на фитосанитарен паспорт.

4. *“Растения”* са живи растения или живи части от тях, включително семена, като живи части от растения са: плодове в ботанически смисъл

без консервираните чрез дълбоко замразяване клубени, луковици, коренища, рязан цвят, клонки и листа; отрязани дървета, части от тях и листа; тъканни култури.

5. **“Семена”** са тези в ботанически смисъл, предназначени за засяване.

6. **“Растения за засаждане”** са тези, които са засадени и се предвижда да останат такива или да се пресаждат след внасянето им, или растения, които не са засадени при внасянето им, но се предвижда да се засадят след това.

7. **“Засаждане”** е всяка операция, свързана с поставянето на растенията в условия, осигуряващи по - нататъшен растеж, възпроизводство и размножаване.

8. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) **“Растителни продукти”** са продукти от растителен произход непреработени фабрично (включително зърно), както и преработените продукти, които с оглед на тяхната природа или тяхното видоизменение могат да представляват риск за интродукцията или за разпространяване на вредители.

9. **“Хранителна среда”** е всеки материал, в който растенията развиват корени или е предназначен за тази цел.

10. **“Дървен материал”** е този със или без кора под формата на трупи, греди, дъски, отпадъци от обработката на дървесината, изолирана кора, а така също и под формата на помощни и постелъчни материали и амбалаж.

11. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) **“Карантинен вредител”** е вредител, който има потенциално значение за икономиката на застрашената зона и който още не е представен в тази зона или вече се намира в нея, но не е широко разпространен и е обект на официална борба.

12. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) **“Вредител”** е всеки растителен или животински вид, род или биотип, или патогенен агент, вреден за растенията или растителните продукти.

13. **“Интегрирана борба”** е рационално прилагане на комбинация от биологични, биотехнологични, химични, физични и агротехнически мерки или от мерки, свързани със селекцията на растенията, при които използването на продукти за растителна защита е ограничено по стриктен минимум с цел да се поддържа популацията от вредители под прага на икономическата вредност.

14. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г.) **„Препарати”** са смеси или разтвори от две или повече вещества, от които поне едното е активно, предназначени за употреба като продукти за растителна защита.

15. (Изм. доп. ДВ бр. 96/2001 г., изм. доп. ДВ бр. 26/2006 г.) **“Продукти за растителна защита”** са активни вещества и продукти, съдържащи едно или няколко активни вещества, които се доставят на потребителите и са предназначени да:

а) опазят растенията или растителните продукти от вредители или да предпазят от действието на вредители;

б) влияят върху жизнените процеси на растенията по начин, различен от хранителните вещества;

в) предпазят растителните продукти, но не са консерванти;

г) унищожат нежелани растения;

д) унищожат части от растения;

е) контролират и предпазват растенията от нежелателен растеж.

Продуктите за растителна защита се разделят на:

а) инсектициди - средства за борба с вредните видове насекоми; инсектицидите могат да се употребяват за:

аа) вегетационни третираня;

бб) третиране в култивационни съоръжения;

вв) фумигация и обеззаразяване на празни помещения и складирана продукция срещу складови неприятели;

гг) третиране и фумигация на почва;

б) акарициди - средства за борба с акарите;

в) нематоциди - средства за борба с нематодите;

г) лимациди - средства за борба с охлювите;

д) родентициди - средства за борба с гризачи;

е) атрактанти - средства, които привличат вредните насекоми на определени места;

ж) репеленти - средства, които отблъскват вредните насекоми, гризачи, птици и други неприятели по растенията;

з) фунгициди - средства за предпазване и борба с причинители на болести по растенията; фунгицидите могат да се употребяват за:

аа) вегетационни третираня;

бб) третиране на семена;

вв) третиране при съхранение на растителна продукция;

и) хербициди - средства за борба с плевелите;

к) дефолианти - средства, които се използват за обезлистване на растенията;

л) десиканти - средства, които се използват за изсушаване на растенията;

м) растежни регулатори - средства, които служат за регулиране на физиологичните процеси в растенията.

16. **“Растителнозащитни услуги”** е платена дейност, свързана с извършването на растителнозащитни мероприятия и дейности.

(Нови тт. 17 - 31 - доп. ДВ бр. 96/2001 г.)

17. **“Биологичен агент”** е биологична единица, способна да се самовъзпроизвежда, която се използва за борба срещу вредните организми.

18. **“Тор”** е материал, главната функция на който е снабдяването на растенията с хранителни вещества.

19. **“Минерални торове”** са торове, в които обявените хранителни елементи са във вид на неорганични соли, получени като нерудни изкопаеми и/или чрез промишлен и/или химичен процес.

20. **“Органични торове”** са въглеродсъдържащи продукти главно от растителен и/или животински произход, които се прибавят към почвата за хранене на растенията.

21. **“Подобрители на почвата (мелиоранти)”** са материали, които се прибавят към почвите, главната функция на които е подобряване на физическите и/или химическите свойства и/или на биологическата активност на почвите.

22. **“Биологично активни вещества”** са растежни вещества, образуващи се в малки количества в самите растения и/или продукти на химичен синтез, които стимулират или потискат протичането на физиологичните процеси, обуславящи растежа и развитието на растенията и не съдържат хранителни елементи.

23. **“Хранителни субстрати”** са продукти, чието използване осигурява рохкава среда на растенията, укрепващи абсорбиращите им органи и осигуряващи необходимите за растежа и развитието им хранителни вещества.

24. **“Плодородие на почвата”** е способността на почвата да създава условия за развитие на растенията, както и да ги снабдява през целия вегетационен период с необходимите количества усвоими хранителни вещества и вода.

25. **“Формулация на продукти за растителна защита”** е комбинация от различни съставни части, които правят продукта полезен и ефективен за изискваната цел; формата на продукта за растителна защита, в която той се предлага на пазара.

26. **“Активни вещества”** са вещества или микроорганизми, включително вируси, които имат общо или специфично действие срещу вредители или върху растенията, части от растенията или растителните продукти.

27. **“Замърсител”** е вещество, което се съдържа в растителните субрини в резултат на дейностите по отглеждането и съхраняването им или в почвата и водите в резултат на замърсяване на околната среда.

28. **“Разрешение на продукт за растителна защита”** е административен акт на компетентен държавен орган, издаден по повод на заявление, подадено за пускане на пазара на продукт за растителна защита на територията на страната.

29. **“Околна среда”** са водите, въздухът, почвата, дивите видове от фауната и флората, взаимодействието между тях и тяхната взаимовръзка с живите организми.

30. **“Биологично производство на растения, растителни продукти и храни от растителен произход”** е начин на производство, при което се

прилагат система от строго определени методи и специфични правила за контрол, определени в наредба на министъра на земеделието и горите.

(нови т.т. 31 - 51., гоп. ДВ бр. 26/2006 г.)

31. **“Съществуващо активно вещество”** е активно вещество, което е предлагано на пазара на Европейския съюз преди 25 юли 1993 г.

32. **“Ново активно вещество”** е активно вещество, което се предлага на пазара на Европейския съюз след 25 юли 1993 г.

33. **“Нотифицирано съществуващо активно вещество”** е съществуващо активно вещество, което е заявено от един или повече заявители за включване в списъка на активните вещества, разрешени за Европейския съюз.

34. **“Нотифицирано ново активно вещество”** е ново активно вещество, заявено от един или повече заявители за включване в списъка на активните вещества, разрешени за Европейския съюз, за което Европейската комисия е взела решение, че представената документация е достатъчно пълна.

35. **“Паралелен внос на продукти за растителна защита”** е внос в Република България на продукт за растителна защита, който е идентичен на продукта за растителна защита, вече разрешен в страната. Един продукт за растителна защита се смята за идентичен с вече разрешения в страната, когато:

а) има еднакъв произход с първия продукт за растителна защита или е произведен от същия производител, от свързано с производителя предприятие или по лиценз, или най-малко е произведен по същата формула като тип и състав;

б) съдържа еднакво активно вещество с вече разрешения в страната продукт за растителна защита;

в) активното вещество има същата спецификация като тази на активното вещество на продукт за растителна защита, разрешен в страната на вноса или в други държави - членки на Европейския съюз, или има същите основни онечиствания, които са посочени в спецификацията, одобрена от съответните органи на другите държави - членки на Европейския съюз, където продуктът за растителна защита е разрешен.

36. **“Одобрени бази на физически и юридически лица”** са официално признати бази, които разполагат с персонал, помещения, съоръжения и апаратура, необходими за провеждане на изпитвания на продукти за растителна защита, и са получили сертификат от Националната служба за растителна защита за осигуряване на качество по Добрата лабораторна практика.

37. **“Преупаковане”** е разрешено от производителя на продукта или оторизиран негов представител прехвърляне на съдържанието от една опаковка в друга, обикновено по-малка, предназначена за предлагане на пазара.

38. **“Генеричен продукт за растителна защита”** е продукт за растителна защита, заявен за разрешаване, съдържащ същото активно вещество/ вещества като разрешен в страната продукт за растителна защита, но заявен от друг производител, различен от оригиналния.

39. **“Писмо за достъп до защитени данни”** е документ, подписан от собственика или собствениците на информация, защитена като поверителна, удостоверяващ, че компетентните органи в Република България могат да я използват при разрешаването на друг продукт, различен от оригиналния.

40. **“Предлагане на пазара”** е всяка доставка, независимо дали срещу заплащане или безвъзмездно, която не е предназначена за складиране, последвано от експедиция извън територията на Република България. Вносът на продукти за растителна защита на територията на Република България се смята за предлагане на пазара.

41. **“Официални бази за изпитване на Националната служба за растителна защита”** са бази на Националната служба за растителна защита, които извършват изпитване на продукти за растителна защита, спазвайки принципите на Добрата лабораторна практика.

42. **“Заявител”** е производител на продукти за растителна защита или писмено упълномощен негов представител. Производителят на продукти за растителна защита е притежател на удостоверението за разрешаване.

43. **“Минимална употреба”** е употреба на разрешен продукт за растителна защита срещу рядко срещани вредители или при земеделски култури, които се отглеждат рядко от ограничен брой производители.

44. **“Икономически важни вредители”** са болести, неприятели и плевели, които се явяват ежегодно и предизвикват значителни загуби на земеделска продукция.

45. **“Добра лабораторна практика”** е система по качество, отнасяща се до организационния процес, както и до условията, при които се планират, провеждат, контролират, документират, съхраняват и докладват неклиничните изследвания за безопасност на продуктите за растителна защита за здравето на хората и околната среда.

46. **“Добра растителнозащитна практика”** е съвкупност от правила при осъществяване на растителнозащитни мероприятия.

47. **“Сигнализация на икономически важни вредители по земеделските култури”** е определяне и оповестяване от Националната служба за растителна защита на заинтересованите потребители за оптималните

срокове за провеждане на растителнозащитни мероприятия с цел предотвратяване от нападение или срещу вредители, достигнали икономическия праг на вредност.

48. **“Интегрирано производство”** е производство на растения и растителни суровини по регламентирани правила за постигане на определено качество, при което се дава приоритет на екологосъобразни методи за намаляване страничния негативен ефект от използваните продукти за растителна защита за осигуряване на безопасността на производителя и потребителите и опазване на околната среда.

49. **“Разрешаване на допълнителна употреба”** е разрешаване на нова употреба на вече разрешен продукт за растителна защита в страната.

50. **“Ефикасност на продуктите за растителна защита”** е съотношението между положителните и отрицателните влияния от прилагането на продуктите за растителна защита, при което положителните влияния трябва да са по-големи от отрицателните влияния, които могат да настъпят върху околната среда или добива от съответната култура в резултат на прилагането или неприлагането на продукти за растителна защита.

51. **“Системни нарушения”** са две или повече нарушения, извършени в рамките на една календарна година, за които на лицето са наложени административни наказания с влезли в сила наказателни постановления.

ГЛАВА 4

НЕЕФЕКТИВНО ПРОИЗВОДСТВО НАРУШЕНА ВРЪЗКА МЕЖДУ НАУКА И ПРОИЗВОДСТВО

Природните ресурси, традиционният ландшафт и биоразнообразието на селските райони на България са част от националното богатство на страната. Тяхното опазване, възстановяване и подходящо управление са главната цел за устойчивото развитие на селските райони в България.

Подобно на много други райони в Европа, едно от големите предизвикателства за реструктурирането и възстановяването на икономиката на селските райони в България е постигане на най-подходящия баланс между осигуряването на хранителни продукти и нуждата от опазване на околната среда в селските райони и от насърчаване икономическото развитие, в т. ч. създаване на трудова заетост.

Дребните земеделски стопани са доминирали преди 1945 г. и като цяло са оказвали положително влияние върху околната среда:

- създаването на разнообразен земеделски ландшафт със смесени ферми и малки парцели в много райони;

- създаване и поддържане на полу-естествени тревни площи, орнитологично важни места и други характеристики на ландшафта чрез традиционните методи на обработка, в това число паша в та в планинските райони;

- отглеждане на традиционни местни породи и сортове растения.

След 1945 г. в Българското земеделие настъпват големи промени. Земеделските земи се национализират и колективизират и се създават нови държавни и кооперативни земеделски стопанства. Тези стопанства се стремят да разширяват и интензифицират продукцията си – вследствие на което всички земеделски земи се окрупняват и обработват, увеличава се използването на минерални торове и препарати за растителна защита и се създават огромни „развъдни“ комплекси. Едновременно с това се разрушават и загубват много традиционни системи на обработка и отглеждане.

Структурата на българското земеделие се променя още веднъж след реформите в началото на 90-те години на миналия век. След възстановяването на земеделските земи и поземлената реформа на мястото на огромните комплекси възникват множество дребни земеделски стопани, което води до нова промяна на селскостопанския ландшафт.

Като резултат от отглеждането на монокултури в миналото, се наблюдават негативни изменения в състава на почвата, качеството на водите и биоразнообразието; високо ниво на киселяване и ерозия на почвата, изчезване на почвени, растителни и животински видове, за-

мърсяване на водата и почвите с пестициди и торове, изчезването на местообитанията на много видове.

Устойчивото земеделие с ниски вложения, биологичното земеделие и други интегрирани агроекологични дейности могат да доведат до стабилизиране на екосистемите, запазване и възстановяване на националните ресурси и развитие на селските райони и предотвратяване на процеса на изоставяне на земите.

Добри Земеделски Практики

Въвеждането на правилата за добра земеделска практика за България се основава на три основни елемента:

- Законодателство за опазване на околната среда – задължително за всички земеделски производители
- Лесно проверими стандарти за добрата земеделска практика – задължителни за всички земеделски производители, участващи в EUREPGAP схема
- Допълнителни препоръки за защита на водите – които са препоръчителни за всички производители

Обичайната добра земеделска практика е стандарт на земеделска дейност, която разумният земеделски производител трябва да следва в съответния.... Страните-членки трябва да създадат лесно проверим набор от стандарти при разработването на техните планове за развитието на селските райони. Във всички случаи тези стандарти ще изискват съответствие с общите задължителни изисквания за опазване на околната среда.

раздел 9 от Регламент 1750/1999

Определени са три области на добрата земеделска практика съгласно съществуващото екологично законодателство, свързано със земеделието:

- Замърсяване на водата
- Земеползване и почвено плодородие
- Определени зони и природни обекти

Мерки	Въздействия върху околната среда	
<i>Агротехнически мероприятия</i>	Почвенозащитни сеитбоборачения (култури и време на засяване)	Промяната на видовете и времето на отглеждане на културите ще предотврати възпроизводството на вредни насекоми, както и пораженията, причинени от тях. В зависимост от сеитбообращението, полетата ще възстановят своето плодородие след една година.

		<p>Включително в сеитбообращението, растенията, богати на азот, като растенията от рода FABACEAE ще обогатят почвата и ще намалят използването на торове, подобрявайки по този начин качеството на подпочвените и повърхностните води</p>
<p><i>Агротехнически мероприятия</i></p>	<p>Почвенозащитни обработки на почвата (гълбочини на обработка, бразди и междуредия)</p>	<p>Всички тези технически мероприятия трябва да са подходящи за различните характеристики на почвените видове в цялата страна. В зависимост от дълбочината, съдържанието на глина, структурата, съдържанието на влага и други, мероприятията за почвена обработка трябва да бъдат насочени към защита на почвата както следва: намаляване на общия брой почвена оран с тежки машини годишно, което ще рефлектира върху почвената сбитост, съхраняването и усвояването на водата; използването на подходящи средства и техники за оран ще намали почвената раздробеност и почвената загуба.</p> <p>Повишена гъвкавост на фермерските операции, особено във фазата на засяване.</p> <p>Липсата на или повърхностното включване на остатъчни вещества от културите е насочено към намаляване на уврежданията от разливи или вятър</p> <p>Попълване на запасите от подпочвени води</p>
	<p>Системи за торене (комбинирани азотно- фосфорно-калиеви торове);</p>	<p>Правилната система за торене е особено важна за подхранването на растенията. Нередовното торене оказва вредно въздействие върху растенията – повечето от хранителните елементи са блокирани и тяхното усвояване се забавя и нарушава. Едностранното наторяване от своя страна с амониеви торове допринася за киселинността на почвата.</p>

<p><i>Агротехнически мероприятия</i></p>	<p>Специално за пасищата - увеличаване на продуктивността и подобряване на видовия състав (добро тревно покритие чрез подходящ избор на тревни смеси и торене)</p>	<p>Поддържане на пасищата с култури, засети на подходяща гъстота, ще намали отмиването на горния слой на почвата; по този начин почвата ще бъде защитена от ерозия и ще бъде запазено почвеното плодородие.</p> <p>Обработката на подходящи и различни тревни смеси ще даде възможност пасищата да се използват от различни видове животни.</p>
<p><i>Биологически мероприятия</i></p>	<p>Затревяване на изоставени или оголени терени, т.е. създаване и поддържане на добро тревно покритие чрез подходящ избор на тревни смеси и торене</p>	<p>Защита на почвата от вятърна и водна ерозия.</p> <p>Увеличаване на почвеното плодородие. Подобряване на почвените характеристики и условия като съхраняване на водата, подобряване на хранителния режим.</p>
	<p>Последователна паша от домашни животни</p>	<p>В зависимост от вида на животните (тегло, порода, начин на паша) защитата на почвата ще бъде поддържана с редовна паша. Това няма да позволи появата на непокрита площ, застрашена от почвена ерозия.</p> <p>Разнообразието от животни и различните пътеки на животните ще защитават почвата от сбиване и ерозия.</p>
<p><i>Техническа защита на почвата</i></p>	<p>Израждане на подходящ вид тераси - наорни, валови или изкопно-насилни стъпаловидни тераси</p>	<p>Всички тези мерки са насочени към опазване на почвата.</p>

Въвеждане на противоерозионни практики в земеделски земи

По данни на Министерството на околната среда и водите, публикувани в Националната стратегия за околна среда и Националния план за действие 2000-2006 г., на водна ерозия са подложени всички обработваеми земи с наклон над 6 градуса или 4 823 011 ха, което представлява около 72% от обработваемите земи. От тях 802 000 ха са много силно ерозирани, а 875 000 ха се нуждаят от спешна противоерозионна защита. Ветровата ерозия е засегнала приблизително 1 657 386 ха или 29% от обработваемите площи.

Ерозията на почвата се очертава като един от най-сериозните деградационни процеси в страната. Ерозионните процеси увреждат почвите, водят до намаляване на продуктивните им качества, застрашават засегнатите райони от опустиняване.

Поясно редуване на култури

Поясите, широки 30-100 м, с редуващи се окопни и слятопокровни култури, се разполагат напречно или контурно на склона, за борба с водната ерозия и напречно на преобладаващите ветрове, за да контролират ветрената ерозия. Експериментално е потвърдено, че чрез поясно редуване производствените разходи нарастват 10-15% в резултат непълния захват на машините по границите на поясите, увеличените празни ходове, частично незасетите площи и др. Ефектът от поясна обработка е многостранен и включва защита на почвите от ерозия, увеличаване на добивите, подобряване на условията в местообитанията на дивите животни и птици, намаляване риска от пожари и т.н., но поне в началото фермерите отбелязват само недостатъците му. Поради тази причина, пояското редуване трябва да бъде насърчавано.

Оттокоотвеждащи бразди

Браздите се прокарват напречно на склона с известен наклон сеитба на слятопокровни култури. Разстоянието между тях е 20-40 м.

Противоерозионни мероприятия в междуредията на лозя и овощни градини

За по-добро слънчево огряване на растенията, много често редовете на лозята и някои овощните градини са ориентирани нагоре-надолу по склона, което е в противоречие с противоерозионните изисквания. В такива случаи се използва специално изработено приспособление, което създава водозагържачи микропонижения в междуредията с дълбочина около 20-25 см и ширина, равна на захвата на обработващите машини.

Наорни тераси

Изграждат се чрез няколко – 5-6 застъпващи се наоравания напречно на склона. Този подход се използва, когато наклонът на склона е по-голям от 12-13%.

Сеитбообращение

В закона за защита на селскостопанските земи се казва, че “собственикът на земята има право да избере начина на земеползване на земеделските земи, ако той не променя предназначението на земеделските земи,

не замърсява земите и земите на другите собственици и не замърсява повърхностните и подпочвените води. В същия закон на Министерство на земеделието и горите се вмениява задължението да предостави на собствениците и ползвателите на “земеделски земи” официална информация за “...противоерозионното сеитбоображение за териториите, застрашени от ерозия”. Законът дава право на Министерство на земеделието и горите “да наложат задължителни ограничения върху използването на селскостопански земи в случай на установени увреждания на земеделските земи, амортизиране на екологичните функции на почвеното покритие...”. Законът предвижда, че собствениците и ползвателите на “селскостопански земи” имат право на данъчни и кредитни облекчения, когато прилагат препоръките за защита на почвеното покритие и неговите присъщи екологични функции и изпълняват проекти за рехабилитация и подобряване на продуктивните характеристики на селскостопанските земи”.

Поради тази причина в българското законодателство няма задължителни сеитбоображения и определяне на последователността на отглежданите култури. То обаче препоръчва на собствениците и ползвателите на селскостопански земи да поддържат и запазват почвеното плодородие и една от най-ефективните мерки е изборът на правилното сеитбоображение.

Добра земеделска практика – Замърсяване на водата

<i>Екологично законодателство</i>	<p>Закон за водите, ДВ 67/1999 г. (последна поправка ДВ 41/2001) – Глава 8 от Закона се занимава с опазването на водата и водните обекти от изчерпване, замърсяване и увреждания. Това включва определен брой закони задължения за земеделските производители, включително и забраната за:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Складиране на пестициди и отпадъци на речните брегове и на крайбрежните приливни ивици • Изграждане на животновъдни ферми на речните брегове и на крайбрежните приливни ивици • поставяне на минерални и органични торове (включително и такива в пакетирани вид) директно в повърхностните води или изоставени кладенци • миене с повърхностни води на “торби, специално облекло и оборудване”, свързани с прилагане на минерални торове • Прилагане на минерални торове в санитарно-охранителната зона около водоизточниците, използвани за питейна вода.
-----------------------------------	---

<p><i>Проверими стандарти за добрата земеделска практика</i></p>	<p>Забранено е складирането или разполагането на пестициди на 20 м разстояние от бреговете на реките, потоците, езерата, водните басейни или морския бряг . Метод за проверка: проверка на място</p> <p>За земеделските производители е забранено изграждането на нови постройки за животните или складиране на оборския тор на разстояние по – малко от 20 м от бреговете на реките, потоците, езерата, водните басейни или морските брегове. Метод за проверка: проверка на място</p> <p>За земеделските производители е забранено поставянето на всякакви остатъци от оборски тор, минерални торове, пестициди или други отпадъци от земеделската дейност (т.е. масло или гориво от тракторите) директно в дренажните канали, реките или потоците, езерата, водните басейни или изоставени кладенци. Метод за проверка: проверка на място</p> <p>За земеделските производители е забранено прилагането на минерални торове или органични торове в санитарно-охранителната зона около водоизточниците, използвани за комунално битови цели - за питейна вода. Метод за проверка: Данни от земеделските стопанства</p>
<p><i>Допълнителни препоръки</i></p>	<p>Допълнителни съвети и препоръки за земеделските практики свързани с:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Складирането на органичен тор • стандартите за изграждане на съоръженията за складиране на оборски тор • подходящи периоди за прилагане на органични торове и химикали на земеделската земя. • Използване на подходящи количества минерални торове на единица площ • Използване на подходящи количества препарати за растителна защита на единица площ • Вземане на предпазни мерки при прилагане на органични и минерални торове • Избор на подходяща система за напояване, намаляваща риска от замърсяване на водата <p>Практики за култивиране на почвата с цел намаляване риска от замърсяване на водата</p>

Добра земеделска практика – използване на земята и качество на почвата

Екологично законодателство

Закон за собствеността и използването на земеделските земи, ДВ 17/1991 (последна поправка в ДВ 106/2000) и **Наредба за Прилагане на Закона за собствеността и използването на земеделската земя, ДВ 113/99** – този Закон и прилагането на наредбата контролира собствеността и използването на земеделската земя. Земеделските производители са свободни да избират най-подходящия начин на използване на земеделската земя, но те не могат да я използват по начин, който е “пагубен” за почвите и те трябва да осигуряват “съответствие със санитарните изисквания, с тези за противопожарна охрана и спазване на екологичните стандарти за опазване на околната среда”.

Освен това, земеделските производители трябва да:

- “опазват земеделската земя от ерозия, заблатяване, засоляване, замърсяване и други увреждания, трябва да възстановяват засегнатите почви и да подобряват почвеното плодородие”
- “да използват само минерални торове и вещества, одобрени от компетентните държавни органи”
- “при напояване да не използват води, съдържащи вредни вещества и отпадъчни води надхвърлящи приложимите стандарти”

Закон за опазване на земеделските земи ДВ 35/1996 г. (последни изменения в ДВ 28/2001 г.) – този закон още повече регулира опазването, възстановяването и подобряването на земеделската земя. Според член 2:

- “земеделската земя е природно богатство и трябва да се използва само за целите на земеделието”
- “земеделската земя трябва да се използва за отглеждане на култури и пасища по начин, който не нарушава и влошава почвеното плодородие и доброто ѝ състояние”
- “промяна в използването на земеделската земя е разрешено само в изключителни случаи”

Закон за защита на почвите от заразяване ДВ 84/1963 (последни изменения в ДВ 113/99) и **Разпоредби за увеличаване на защитата на въздуха, водите и Закон за защита на почвите от замърсяване, ДВ 80/1964** (последни корекции в ДВ 9/1978) този закон и свързаните с него разпоредби целят

	<p>да ограничат замърсяването на почвите, водата и въздуха от индустриално производство, земеделска дейност и други източници до степен, в която те могат да станат негодни или опасни за хора, животни и растения. Например:</p> <ul style="list-style-type: none"> • “да опазват почвата от замърсяване... кооперативните стопанства, държавните такива и частните ферми и индустрии трябва да изграждат и поддържат в добро състояние необходимите съоръжения и цехове” • “почвите, замърсени с непреработени отпадатни води и тинести прослойки не трябва да се използват за засаждане на зеленчуци и плодове в период от най-малко две години” • “забранено е да се замърсяват почвите с хербициди и други химически вещества за борба с вредителите по селскостопанските растения, които са в концентрация, надвишаваща разрешените нива, одобрени от Министерството на земеделието и горите и Министерството на здравеопазването.
<p><i>Проверими стандарти за добрата земеделска практика</i></p>	<p>Земеделските производители трябва да използват само минерални торове и пестициди, одобрени от компетентните държавни органи.</p> <p>Метод за проверка: Проверка на отчетите на стопанството (покупка на минерални торове и пестициди)</p> <p>Земеделските производители не трябва да използват вода за напояване, която е замърсена с нива на вредните вещества и отпадъци, които надвишават допустимите нива.</p> <p>Метод за проверка: лабораторна проверка</p> <p>Земеделските производители нямат право да използват земеделска земя за не-земеделски цели без разрешението на МЗГ.</p> <p>Метод за проверка: Проверка на място и кръстосана проверка с агроекологичния план на земеделското стопанство.</p> <p>Земеделските производители трябва да прилагат производения в стопанството оборски тор за земеделската земя, за да може да се поддържа и възстановява почвеното плодородие. Излишъкът да се депонира и съхранява без опасност от последващо замърсяване на водите и почвите.</p> <p>Метод за проверка: проверка на място и отчетите на стопанството</p>

	<p>Земеделските производители трябва да докладват на отговорните органи (регионалните офиси на МЗГ и МОСВ) за всякакви явни проблеми, свързани със замърсяване, което засягат качеството и сигурността на почвите и водите</p> <p>Метод за проверка: Възможна е проверка чрез отчетите на стопанството.</p> <p>При използване на пестициди, земеделските производители трябва да следват всички препоръки и наредби за тяхното прилагане и съхранение.</p> <p>Метод за проверка на надеждността: Възможна е проверка чрез отчетите на стопанството.</p>
<p><i>Допълнителни препоръки</i></p>	<p>Допълнителни съвети и препоръки за земеделските практики във връзка с:</p> <ul style="list-style-type: none"> • избягване на риска за използване на замърсена вода за консумация от хора и животни • подходящи практики за култивиране на почвата с цел намаляване на риска от почвена ерозия.
<p>Добрата земеделска практика – Защитени територии и исторически места</p>	
<p><i>Екологично законодателство</i></p>	<p>Закон за Собствеността и използването на земеделските земи, ДВ 17/1991 (последна поправка в ДВ 106/2000) и Наредба за Прилагане на Закона за собствеността и използването на земеделските земи, ДВ 113/99 – този Закон и наредбата за прилагането му контролират собствеността и използването на земеделската земя. Земеделските производители са свободни да избират най-подходящия начин на използване на земеделската земя, и те трябва да я използват по начин, който е в съответствие със “стандартите за опазване на околната среда”.</p> <p>В тях се определя необходимостта “собствениците и ползвателите да опазват археологическите обекти, културните паметници ... и да разрешават достъп на официални лица до археологическите обекти с цел наблюдение и предварително изучаване”.</p> <p>Закон за защитените територии, ДВ 133/1998 г. (последни изменения в ДВ 78/2000/</p> <p>Законът урежда категориите защитени територии, тяхната собственост, тяхното предназначение и режим на опазване и ползване, обявяване и управление.</p> <p>Законът цели опазването и съхраняването на защитените територии като национално и общочовешко богатство и достояние и като специална форма на опазване на родната природа, способстващи за развитието на културата и науката и за благополучието на обществото.</p>

	<p>Закон за биологичното разнообразие ДВ 77/2002 г.</p> <p>Законът урежда отношенията между тържавата, общините, юридическите и физическите лица по опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в Република България.</p> <p>Законът цели опазването на представителни за Република България и за Европа типове природни местообитания и местообитания на застрашени, редки и ендемични растителни и животински видове в рамките на Национална екологична мрежа; опазването на защитените растителни и животински видове от флората и фауната на Република България, както и на тези, които са обект на ползване и търговия; опазването на генетичните ресурси и разнообразието на растителни и животински видове извън естествена им среда; регулиране на въвеждането на не-местни и повторното въвеждане на местни растителни и животински видове в природата; регулиране на търговията с екземпляри от застрашени видове от дивата флора и фауна; опазването на вековни и забележителни дървета.</p>
<p><i>Проверими стандарти за добрата земеделска практика</i></p>	<p>На земеделските производители е забранено да предприемат действия, с които могат да причинят увреждания на археологическите обекти и културни паметници (там където са описани археологическите обекти и културни паметници от регионалните исторически музеи и са одобрени от Археологическия институт и музей и от Българската Академия на науките и Националния институт на културните паметници.</p> <p>Метод за проверка: Инспекция и проверка на място на посочените обекти и паметници.</p> <p>Всички ценни природни местообитания и характеристики на ландшафта на земеделските стопанства трябва да се отчетат по време на подготвянето на Агроекологичния план на цялото земеделско стопанство. Забранено е земеделските производители да преместват или разрушават тези местообитания и характеристики в продължение на 5-годишния период на договора за стопанисването им.</p> <p>Метод за проверка: Проверка на място и кръстосана проверка с агроекологичния план на цялото стопанство.</p>

ГЛАВА 5

КРИТИЧНИ ТОЧКИ И КРИТЕРИИ ЗА СЪОТВЕТСТВИЕ

Мерки за подобрене на производството, преработката и пазарната реализация

Разяснения на Контролните Точки и Критерии за Съответствие

EUREPGAP® поставя рамката за Добри Селскостопански Практики в земеделските стопанства и определя основните елементи за развите на най-добрите производствени практики за градинска продукция. EUREPGAP е средство за въвеждане на Интегриран Контрол на Вредителите и Интегрирано Управление на Посевите.

Прилагането на ИКВ и ИВП се разглежда от членовете на EUREPGAP като база за дългосрочно подобрене и устойчивост на земеделското производство.

За да се получи обективна оценка на производството, комитетата на EUREPGAP е определил Контролни Точки, които се проверяват от Сертифицираща Организация. Контролните Точки се определят като строго задължителни (С.З.)- 47 на брой, задължителни (З.)- 98, препоръчителни (Преп.)- 65 на брой. Тези Контролни Точки са разяснени в следните глави:

1. Проследяемост
2. Вътрешна самоинспекция и документиране.
3. Сортове и посадъчен материал (разсаг).
4. Управление на парцела и информация за него.
5. Управление на почвата и субстрата.
6. Употреба на торове.
7. Напояване/ Пръскане.
8. Защита на посевите.
9. Беритба.
10. Обработка на реколтата.
11. Контрол на отпадъците и повторна употреба (рециклиране).
12. Безопасност на труда.
13. Въпроси засягащи околната среда.
14. Форма за оплаквания.

EUREPGAP® дава кратки обяснения за критериите по които се определя наличие на съответствие с Контролните Точки. Тази информация е предназначена да помогне на производителя, сертифициращата организация и потребителя да получат разяснения за всяка контролна точка.

№	Контролни Точки	Критерии за съответствие	Ниво
1. Проследяемост			
1.1.	Възможно ли е проследяването на продукта регистриран с EUREPGAP от парцела и обратно?	Има документирана система за проследяване на продукта регистриран с EUREPGAP ® до крайния потребител. 'No N/A'	СЗ
2. Вътрешна самоинспекция и документиране			
2.1.	Има ли достъп до изискваните при проверката документи и този архив съхранява ли се поне 2 години?	Земеделският стопанин съхранява архив за поне 2 години или по-дълго ако е необходимо. При регистрация за EUREPGAP ® кандидатите водят документация за най-малко 3 месеца преди инспекцията. 'No N/A'	3
2.2.	Извършва ли се проверка от самия стопанин поне веднъж годишно по критериите на EUREPGAP ®?	Има документация за ежегодна вътрешна проверка от самия стопанин. 'No N/A'	СЗ
2.3.	Вътрешната проверка документирана и забедена ли е?	Чек-листа на EUREPGAP ® попълнена и забедена.	СЗ
2.4.	Предприемци ли са ефективни действия след проверката?	Въведени са коригиращи действия и са документирани. 'No N/A'	СЗ
3. Сортове и посадъчен материал (разсад)			
3.1. Избор на разсад			
3.1.1.	Фермерът съзнава ли важността на резултатите при посевите и семената на регистрираната култура?	Приложени са технически върху родителските култури, които да намалят послевъздействието внагане на препаратите за защита и торове при регистрираната култура.	Преп.
3.2. Качество на семена/ разсад			
3.2.1.	Има ли документация гарантираща чистотата на семената (необремененост с увреждащи пестициди), чистота на сорта, партиден №, разпространител?	Има сертификат за име, разпространител, партида, чистота на семената и сорта.	Преп.

3.3. Устойчивост на пестициди и болести		
3.3.1.	Отглежданите сортове имат ли устойчивост /поносимост спрямо важни за производство болести и пестициди?	Преп.
3.4. Обработка на семената и торове		
3.4.1.	Има ли документирана обработка на семената	3 Ако семената или посебния материал са били обработвани има документация за вида на използвания препарат и действието му
3.5. Размножителен материал		
3.5.1.	Има ли официален растителен сертификат за закупения растителен материал?	3 Има фитосанитарен сертификат според изискванията на действащото законодателство
3.5.2.	Има ли видими знаци за пестициди и болести върху размножителния материал?	Преп. В случай на видими знаци за увредени от болести или вредители трябва да има обяснение
3.5.3.	Гарантирано ли е качеството на размножителния материал?	3 Има документация за годността на посадения материал, т.е. сертификат за качество, период на доставка
3.5.4.	Има ли система за контрол качеството на разсада получен от парници?	3 Системата за качество включва проверка за болести и вредители и водене на записи
3.5.5.	Разсада претриран ли е с препарати за защита?	3 Води се документация на средствата на защита прилагани върху разсада. Включва вид на продукта, дата на прилагане и дозировка.
3.6. Генетично модифицирани организми		
3.6.1.	Отглеждане на ГМО в съответствие ли е с действащото законодателство в страната производител?	СЗ При наличие на ГМО се прилагат изискванията от съответните наредби. 'No N/A'
3.6.2.	Има ли документация за отглеждане или производство на регистрирани продукти извлечени от ГМ?	3 Ако се ползват видове извлечени от ГМО се водят записи за тяхното посаждане, употреба и производство

4. Контрол върху парцела и информация за него.		
4.1. История на парцела		
4.1.1.	Проверка на риска при земеделските парцели. Направената оценка на риска показва ли, че парцела е подходящ за отглеждане на земеделска продукция?	
4.1.2.	Има ли план за коригиращи действия които ще се предприемат с цел намаляване на идентифицираните рискове в новия земеделски парцел?	
4.2.	Управление на парцела	
4.2.1.	Има ли архив за всеки парцел, община градина, парник?	
4.2.2.	Има ли визуализация или регистър за парцелите, община градина, парник?	
4.2.3.	Осъществява ли се смяна при годишните култури?	
5. Управление на почвата и субстрата		
5.1. Почвени карти		
5.1.1.	Изготвени ли са почвени карти за стопанството?	
	Вида на почвата е известен за всеки парцел в резултат на местен анализ или картографска карта на почвите.	
4.1.1.	Направена е оценка на риска за безопасността на продукцията отглеждана върху съответния парцел. Ако оценката показва висок риск парцелът не може да се използва за отглеждане на земеделска продукция. Виж приложение 1	СЗ
4.1.2.	За всеки идентифициран риск е определена степен на сериозност и степен на вероятност, както и мерките взети за ограничаването им.	3
4.2.1.	Има документация с архив за всеки парцел за смята с култура върху който се прилага агрономски дейности според изискванията на EUREP GAP. 'No N/A'	СЗ
4.2.2.	Всеки парцел, община градина или оранжерия е физически разпознаваем, т.е. използва се описание, карта или други ориентири за ясно разграничаване на различните парцели. 'No N/A'	3
4.2.3.	Документирана смяна се осъществява при годишните култури.	Преп.

5.2. Култивиране		
5.2.1.	Използват ли се методи за кошто е доказано, че поддържат структурата на почвата и възпрепятстват компактността и?	Прилаганите техники са подходящи за земята. Преп.
5.3. Ерозия на почвата		
5.3.1.	Използват ли се техники за намаляване възможната ерозия на почвата?	Има визуална документация за кръстосани техники на хълмове, гърбета или храсти по границата на парцелите. 3
5.4. Опушване		
5.4.1.	Има ли писмена обясновка за употребата на опушващи дезинфектанти на почвата?	Има писмена документация и обяснения за използване на опушващи дезинфектанти (дата, място, актуална съставка, дози, метод, отговорно лице) 3
5.4.2.	Изследвани ли са заместители на химичните опушващи дезинфектанти преди да се започне употребата им?	Фермерът може да демонстрира оценка за алтернативни знания за прилагането на химични опушващи дезинфектанти Преп.
5.5. Субстрат_(Хумус)		
5.5.1.	Фермерът включен ли е към програми за рециклиране на субстрата ?	Води се документация за рециклираните количества и дата.Квитаанциите от транспортирането се приемат за документация. Преп.
5.5.2.	При използване на химикали за стерилизация на субстрата с омаг повторната му употреба, посочено ли е мястото на използваната стерилизация?	Ако субстрата се стерилизира в стопанството, записан ли е парцела върху който се извършва това?Ако се ползва външна фирма, е документирано името и адреса на фирмата. СЗ
5.5.3.	Ако се използват химикали при стерилизация на субстрата за повторна употреба, посочена ли е датата, вида на химичната съставка, метод на стерилизация и отговорно лице осъществило операцията?	Води се ясна документация за: дата на стерилизация, име на активната съставка, вместимостта на техниката(1000 л. резервоар), метод (накисване, пръскане), име на лицето извършило стерилизацията. 3

5.5.4.	Ако субстрата се използва повторно, прилага ли се парова стерилизация?	Могат да се приложат документи, удостоверяващи че използвания метод за стерилизация е чрез пара.	Преп.
5.5.5.	Има ли възможност за проследяване на субстрата до източника му и установяване че не е взет от обозначени защитени райони?	Има записи, доказващи произхода на използвания субстрат и това че не е взет от защитен район.	Преп.
6. Употреба на торове			
6.1. Съвети за количеството и вида на използвания тор			
6.1.1.	Може ли технически отговорното лице да покаже компетентност за да определи нужното количество и вида на тора (органичен или неорганичен), който ще се използва?	Трябва да има документация, удостоверяваща обучение и компетентност на отговорното лице което определя количеството и вида на използвания тор. 'No N/A'	3
6.2. Документация за наторяване			
6.2.1.	Води ли се документация за наторяване на почвата и листата с органични и неорганични торове, които включват съответния парцел, община градина, парник?	Пази се документация за всички наторявания в района където се отглежда регистрираната култура. 'No N/A'	3
6.2.2.	Документирани ли са всички дати на наторяването?	Подробно се водят записи за прилаганите торове по дата/месец/година. 'No N/A'	3
6.2.3.	Документиран ли е видът тор (органичен или неорганичен) използван при всяко едно наторяване на почвата и листата?	Подробно се водят записи за търговско име, вид (N,K, P), концентрации (17,17,17) на прилаганите торове. 'No N/A'	3
6.2.4.	Документирани ли са използваните количества при наторяването?	Подробно се водят записи за теглото и обема на прилаганите торове. 'No N/A'	3
6.2.5.	Документиран ли е методът на наторяване с органичен или неорганичен тор?	Подробно се водят записи за вида на техниката и метода на наторяване. 'No N/A'	3
6.2.6.	Води ли се подробна документация за техническото лице извършило наторяването?	Подробно се водят записи за техническото лице извършило наторяването. 'No N/A'	3

6.3. Техника използвана при наторяване		
6.3.1.	Машината използвана при наторяване поддържа ли се в добро състояние?	При поискване могат да се проверят документите за прегледи и поддръжка на машините, закупени резервни части и др. 3
6.3.2.	Техниката използвана при неорганично наторяване проверява ли се ежегодно за доказване на правилно разпределение на тора?	Преп. Води се документация, доказваща че проверката за калибриране е осъществена от специализирана компания, доставчик на торово оборудване или от отговорник техник за последните 12 месеца. Проверката показва количеството за време и за район.
6.4. Съхранение на тор		
6.4.1.	Направена ли е актуална инвентаризация на складовете в стопанството, където се съхранява неорганичен тор?	Направената инвентаризация се актуализира поне на всеки 3 месеца и показва съдържанието в съответния склад (по вид и количество на неорганичния тор) . 3
6.4.2.	Съхранението на неорганичния тор осъществява ли се отделно от препаратите за защита на посебите?	Минимално изискване е наличие на преради в складовете за съхранение, за да се избегне кръстосано замърсяване между обогатители и препарати за защита на посебите. 3
6.4.3.	Неорганичните торове съхраняват ли се в затворени помещения?	Затворените помещения са подходящи за защита на неорганичните торове от атмосферни влияния 3
6.4.4.	Неорганичните торове съхраняват ли се в чисти помещения?	Неорганичните торове под формата на гранули, прах или в течно с-е се съхраняват на места чисти от отпадъци, гризачи и разсипани или изтекли количества. 3
6.4.5.	Неорганичните торове съхраняват ли се в сухи помещения?	Неорганичните торове се съхраняват сухи помещеня без течове и силна кондензация 3
6.4.6.	Неорганичните торове съхраняват ли се по начин който би предпазил от замърсяване течението на водни източници?	Всички неорганични торове се съхраняват по начин, който е с минимален риск за замърсяване на водни източници, т.е. течните торове трябва да са запечатани или с капацитет 110% от най-големия контейнер. Отчита се близостта до водоизточници, и риска от наводнения. 3

6.4.7.	Органичните и неорганичните торове се съхранят ли се отделно от размножителен материал и готова продукция?	Торовете не се съхранят с размножителен материал и готова продукция.	СЗ
6.4.8.	Органичните и неорганичните торове съхраняват ли се по начин с минимален риск от замърсяване на околната среда?	Органичните и неорганичните торове съхранявани в стопанството са в помещене което е обозначено и поне на 25 метра от пряк водоизточник и повърхностни води.	Преп.
6.5. Органичен тор			
6.5.1.	В стопанството използват ли се канализационни води?	Няма използване на канализационни води.	СЗ
6.5.2.	Направена ли е оценка на риска за органичния тор от гледна точка на произхода и характеристиките му?	Има документация която показва че са отчетени следните рискове: Пренасяне на болести, съдържание на семена от плевели, местог на компостиране.	3
6.5.3.	Отчетено ли е влиянието на елементният състав в органичния тор при торенето?	Извършен е анализ който отчита съдържанието на К,Р,N при използвания орг.тор.	Преп.
6.6. Неорганичен тор			
6.6.1.	Закупеният неорганичен тор, придружен ли е с документация, относно химичното му съдържание?	За всеки неорганичен тор, използван върху регистраната EUREPGAR култура през последните 12 месеца има документация с подробен химичен състав.	Преп.
7. Напояване/Пръскане.			
7.1. Определяне нуждите от напояване			
7.1.1.	Използват ли се системни методи за изчисляване нуждите от напояване на културите?	Има изчисления подкрепени от факти като количество на валежите, дренажни корита за субстрата, съдържание на влага в почвата и почвени карти.	Преп.
7.1.2.	При изчисляване на количеството за напояване, отчетени ли са прогнозираните валежи?	Има документация за прогнозираното и фактическото количество на валежите.	Преп.

7.1.3.	При изчисляване на количеството за напояване, отчетена ли е скоростта на изпарение?	Фермерът може да посочи документацията от която е използвал информация за скоростта на изпарение и методът за изчисляването и.	Преп.
7.2. Метод за напояване			
7.2.1.	Въведена ли е възможно най-ефективната и практична система за напояване от гледна точка на оптимално използване на водата?	Чрез добра производствена практика е въведена възможно най-ефективната и практична система за напояване на културата.	Преп.
7.2.2.	Има ли план за управление на водата с цел оптимално използване и намаляване на загубите?	Направен е план който описва стъпките за въвеждане на управление на водата.	Преп.
7.2.3.	Пазят ли се записи за изразходваната при напояване/ пръскане вода?	Има записи по дата и обем на използваната вода за напояван участък. Ако фермерът прилага схеми за напояване, обемът на калкулираната и действително използвана вода трябва да е записан. Всички разрешителни за извличане на вода в стопанството са валидни.	Преп.
7.3. Качество на водата за напояване			
7.3.1.	Използвана ли е непречиствена канална вода при напояването?	Не е използвана. Където има употреба на канална вода,качеството и отговаря на публикуваните от СветовнатаЗдравнаОрганизация (СЗО) указания за безопасна употреба на отпадни и отходни води за селскостопански цели от1989. 'No N/A'	СЗ
7.3.2.	Направена ли е годишна оценка на риска за замърсяване на използваната при напояване вода?	При оценката се взима под внимание евентуално микробиол.,химично,физично замърсяване на всички използвани източници.	Преп.
7.3.3.	Извършва ли се лабораторен анализ на водата поне веднъж годишно?	При анализ на риска,трябва да се посочи честотата за взимане на проби и трябва ли да се извършва по-често от веднъж годишно.	Преп.

7.3.4.	Анализът направен ли е от подходяща лаборатория?	Лабораторният анализ отчита N _i ,P _i ,K _i ,E _s ,P _h	Преп.
7.3.5.	Анализът отчита ли микробиологичните замърсители?	Оценката на риска показва че се води документация с резултатите от анализите за наличие на микробиологични замърсители.	Преп.
7.3.6.	Анализът отчита ли химичните замърсители?	Оценката на риска показва че се води документация с резултатите от анализите за наличие на химични замърсители.	Преп.
7.3.7.	Анализът отчита ли замърсявания с тежки метали?	Оценката на риска показва че се води документация с резултатите от анализите за наличие на тежки метали.	Преп.
7.3.8.	Взети ли са мерки при наличие на неблагоприятни резултати?	Водена е документация какви мерки са предприети и какъв е резултата до момента?	Преп.
7.4.	Снабдяване с вода за напояване/пръскане		
7.4.1.	Устойчив ли е източника откъдето се черпи водата за напояване?	За устойчиви се смятат водоизточници, подаващи достатъчно вода при нормални условия.	Преп.
7.4.2.	Отвеждането на водата съгласувано ли е с държавните органи?	Има писма и разрешителни.	Преп.
8. Защита на посевите			
8.1.1.	Налице ли е минимална употреба на препарати за защита срещу болести, вредители, плевели върху посевите?	Използването на всякакви средства за защита е писмено обосновано. 'No N/A'	3
8.1.2.	Фермерите прилагат ли методи за Интегриран Контрол на Вредителите?	Където е възможно се прилага Интегриран Контрол на Вредителите	Преп.
8.1.3.	Спазват ли се препоръките срещу устойчивост за постигане ефективността на прилаганите препарати за защита	Ако нивото на вредители, плевелите, болестите изисква повторна употреба на препарати това става като се спазват процедурите срещу устойчивост обозначени на етикета на продукта	3

8.1.4.	Проведено ли е обучение или консултация при използването на интегриран контрол на вредителите	Има технически отговорно лице, което е преминало обучение за квалификация	3
8.2. Избор на химически препарати			
8.2.1.	Употребата на прилагания препарат на защита извършва ли според обхвата му на действие	Всички препарати за защита са подходящи (според препоръките на етикета) или официални публикации. 'No N/A'	C3
8.2.2.	Фермерите използват ли препарати за защита които са официално разрешени от действащото законодателство	Всички препарати за защита са официално регистрирани и разрешени за употреба. При липса на официална регистрация проверете в точка 1.1 от глава 6 на наричания EUREP GAP. 'No N/A'	C3
8.2.3.	Има ли списък на препаратите които се прилагат върху отглежданата култура	Налице е годишен списък до днешна дата с търговските имена на използваните препарати, които са прилагани върху отглежданите култури през последните 12 месеца (активна съставка, композиция, обхват на действие) 'No N/A'	3
8.2.4.	Обновява ли се списъкът при промени от страна на законодателството	Има актуален списък на всички марки препарати за защита използвани върху регистрирани култури през последните 12 месеца. Той се обновява според промените от законодателството отнасящо се до употреба на препарати за защита и интервалите за прилагането им. 'No N/A'	3
8.2.5.	Има ли данни за използване на забранени химикали в ЕС	Документацията на препаратите утвърява, че използваните през последните 12 месеца са разрешени за продажба в ЕС (виж лист на забранените препарати 79/117/ЕС)	C3
8.2.6.	Компетентни ли са консултантите използвани при избор на препарати за защита	При използването на квалифициран консултант техническата компетентност може да се докаже чрез официални дипломи или завършен курс за обучение	C3

8.2.7.	Ако изборът на продуктите за защита се прави от фермера компетентен ли е той	При избор на продуктите за защита от фермера той трябва да има техническа компетентност или завършено обучение	СЗ
8.2.8.	Правилно ли е изчислена нормата за прилагане на препаратите за защита, според инструкциите?	Препаратите за защита са които са третирани културата е приготвена според инструкциите на етикета като нормата е адекватно изчислена и документирана. 'No N/A'	3
8.3. Документация за прилагането на препаратите за защита			
8.3.1.	Има ли документацията относно прилаганите препарати за защита на посебите, с име и разпознаемост на третираната култура?	За всяко приложение на препарати има документация с името и вида на културата върху която са прилагани. 'No N/A'	СЗ
8.3.2.	Посочени ли са всички култури които са третирани и тяхното местоположение (участък от парцела)?	Всички приложения показват географския район, номерът на парцела, общината градина или оранжерия, където културата е третирана. 'No N/A'	СЗ
8.3.3.	Посочена ли е датата на приложение на препарата за защита?	Има точна дата на приложението (дата, месец, година). 'No N/A'	СЗ
8.3.4.	Посочено ли е търговското име и активната съставка в използвания препарат за защита?	Всички приложения на препаратите посочват търговското име, активна съставка или обхват на действие. 'No N/A'	СЗ
8.3.5.	Посочено ли е лицето осъществило прилагането на препаратите?	Написано е името на отговорното лице. 'No N/A'	3
8.3.6.	Има ли обяснения за необходимостта от направените приложения на препаратите за защита?	Групата на вредителите, болестите, плевелите са посочени в документацията при всички приложения на продуктите за защита. 'No N/A'	3
8.3.7.	Посочено ли е всяко едно приложение на препаратите както и разрешението за използването му?	Технически отговорното лице, направило препоръката за използване на препаратите за защита е посочено в документацията. 'No N/A'	3

8.3.8.	Има ли съответна информация за определяне количеството на продукта, което е било приложено	Всичките приложения на продукта за защита показват общото количество в килограми или обем, дозата в грам/литър или международно признати мерки измерване за препаратата. 'No N/A'	3
8.3.9.	Посочена ли е машината (вида на оборудването) с която е извършено прилагане на препаратата?	Записан е вида на техническото оборудване използвано при всяко едно приложение както и метода на прилагане(чрез напоителна с-ма,прахово,въздушно и др). 'No N/A'	3
8.3.10.	Посочено ли е всяко приложение на препаратата в интервала преди прибиране на реколтата?	Има записи за всички приложенията преди прибирането на реколтата. 'No N/A'	С3
8.4.	Фази до беритба		
8.4.1.	Наблюдават ли се регистрираните култури в интервала до беритба?	Фермерът може да докаже наблюденията върху фазите до беритба чрез ясни процедури за приложение на препаратите за защита и гати за беритба на културите от третираните райони.	С3
8.5.	Използвано оборудване		
8.5.1.	Какво е състоянието на използваното оборудване?	Оборудването с което се прилагат препаратите се поддържа в добро с-е. Има документация за направена поддръжка, подмяна на масло и др. 'No N/A'	3.
8.5.2.	Извършват ли се годишни прегледи на използваното оборудване?	Има технически преглед за последните 12 месеца. 'No N/A'	3.
8.5.3.	Има ли независима техническа проверка осъществена от фермера?	Документирана е проверка осъществена от самия фермер независимо от официалния преглед.	Преп.
8.5.4.	Приготвянето на препаратата за защита извършва ли се според инструкциите на етикета и според наличните процедури за пълнене и приготвяне на сместа?	Оборудването (мерителни съдове и други) трябва да е подходящо за приготвяне на сместа от препаратата за защита, така че да са спазени инструкциите от етикета. 'No N/A'	3.

8.6. Изхвърляне на излишното количество от приготвения препарат		
8.6.1.	Излишъкът от сместа и водата от измиване на резервоара изхвърлят ли се в съответствие с наредбите? Ако няма такива виж 8.6.2, и 8.6.3.	Останалата смес и водата от измиване се изхвърлят като се спазват съответните изисквания. 'No N/A'
8.6.2.	Ако излишъкът от приготвената смес и водата от резервоара се прилагат върху неупотребената част от посебите има ли документация, че не е пребишена препоръчителната доза?	Когато излишъкът се използва върху неупотребената част от посебите има данни че не е пребишена препоръчителната доза (според етикетата) и за всяко едно приложение е подробно отчетено както при нормално прилагане на препаратите.
8.6.3.	Ако излишъкът се прилага върху незаеяти площи води ли се документация?	В случаите на използваните излишъци върху незаеяти площи може да се докаже, че това е законна практика и водената документация е детайлна, каквато е при третираните култури. Спазени са изискванията за незамърсяване на повърхностни водозточници.
8.7. Анализ за остатъци от препарати за защита		
8.7.1.	Има ли документация за годишно провеждане на анализ за остатъци или друга система за проследяване на остатъците от препарати за защита в посебите?	Налице е актуална документация за ежегодни анализи за остатъци или друга система, която е проследима до стопанството. 'No N/A'
8.7.2.	Информирани ли е фермерът или клиентът му за максимално допустимите нива на остатъци за пазара на който възнамерява да предлага продукцията?	Фермерът има актуален списък с допустими максимални нива на остатъци за вътрешния или външния пазар. Ако има някояко гържаби където ще се реализира продукцията, МДН трябва да съответстват на изискванията за МДН от гържавата с най-стриктна система.

8.7.3.	Взети ли са мерки за да може продукцията да отговаря на изискванията за гопустими нива на пазара върху който ще се реализира?	Ако допустимите нива на пазара, където ще се реализира продукцията са по-високи от тези в страната производител фермерът или неговия клиент може да покаже, по време на производствения цикъл се е съобразил с по-стриктните изисквания като е променил режимът на третиране с препарати за защита.	СЗ
8.7.4.	Какъв план има в случай на завишаване на допустимите нива в страната производител или на външния пазар където ще се реализира продукцията?	Има ясна процедура за коригиращи действия, когато анализът покаже завишено допустимо ниво на остатъците: информиране на клиентите, проследяване на продукта.	СЗ
8.7.5.	Има ли процедура за правилен избор на проба (мостра) която ще се тества?	Има процедура която описва методиката за взимане на мостра. Изборът на мостра може да се направи от лаборатория или от самият фермер в съответствие с процедурата	Преп.
8.7.6.	Акредитирана ли е използваната лаборатория, която осъществява тестването	Лабораторията има разрешителни за извършване анализ за наличие на остатъци от препарати за защита	З.
8.8. Съхранение и работа с препарати за защита			
8.8.1.	Препаратите за защита на посевите съхраняват ли се според изискванията в законодателството?	При съхранение на препаратите за защита се спазват всички настоящи законови изисквания.	З.
8.8.2.	Устойчива ли е постройката в която се съхраняват препаратите за защита?	Помещението в което се съхраняват препаратите е със зграда и устойчива конструкция No N/A'	З.
8.8.3.	Препаратите за защита съхраняват ли се в сигурни помещения?	Помещенията са добре затворени и се заключават No N/A'	З.
8.8.4.	Препаратите за защита съхраняват ли се при подходящи температурни условия?	Помещенията са защитени от крайни температурни колебания	З.
8.8.5.	Препаратите за защита съхраняват ли се в помещения, обезопасени при пожар?	Помещението е направено от огнеупорни материали (минимални изисквания 30:30, мин. устойчивост)	З.

8.8.6.	Складът има ли добра вентилация?	За да се избегне струпуване на вредни изпарения в складовете има постоянна и достъпна вентилация	3.
8.8.7.	Добре осветен ли е складът?	В склада има естествено и изкуствено осветление, което позволява лесно разчитане на етикетите върху продуктите	3.
8.8.8.	Помещението където се съхраняват препаратите за защита изолирано ли е от други материали?	Помещението е отделено и продуктите за защита на посевите се съхраняват независимо от други материали. 'No N/A'	3.
8.8.9.	Стлажките върху които са продуктите за защита, от не абсорбиращ материал ли са изработени?	Складовете за съхранение на продуктите са снабдени със стлажи които не абсорбират в случай на разливане. Подходящи материали а желязо, твърда пластмаса и др. 'No N/A'	Преп.
8.8.10.	В случай на изтичане, има ли възможност то да бъде изолирано в помещението?	Складът за съхранение на продуктите за защита има загържаци резервоари според обема на съхраняваната течност, за да се избегне замърсяване извън склада. 'No N/A'	3.
8.8.11.	Има ли подходящи кантари за претегляне препаратите за защита?	Наличното оборудване за измерване е подходящо разарафено и сверявано от фермера веднъж годишно 'No N/A'	3.
8.8.12.	Има ли смесители за приготвяне на препарати за защита ?	За оптимална и безопасна работа при приготвянето на всички използвани ПЗ има кофи, водни източници и др. 'No N/A'	3.
8.8.13.	Има ли средства за почистване на разпилян продукт?	В случай на разпиляване има пластмасови чували, четки, контейнер с пясък разположени на обозначено място 'No N/A'	3.
8.8.14.	Има ли ограничение за достъп на необучен персонал в складовете където са продуктите за защита?	Складът се заключва. Влизането в склада става в присъствие на обучено за работа с ПЗ лице	3.

8.8.15.	Извършва ли се инвентаризация на наличните количества продуктите за защита ?	Инвентаризация за съхранението на склада се об-новява всеки 3 месеца	3.
8.8.16.	Препарати за защита в оригинални опаковъци ли се съхраняват?	Всички ПЗ се съхраняват в оригинални опаковъци. Ако те са повредени новата опаковка трябва да носи информацията от оригиналния етикет 'No N/A'	3.
8.8.17.	Самостоятелно ли се съхраняват препаратите за защита разрешени за употреба върху културите при сеитбообръщението?	Всички налични препарати отчетени при инвентаризацията са одобрени и регистрирани (т. 8.2.3) за употреба по време на сеитбообръщение. Продуктите за защита, които се използват за други цели, са обозначени и се съхраняват отделно от тези прилагани върху регистрираните към EUREPGAP посеви.	3.
8.8.18.	Има ли съхранение на течности над праховете?	Всички ПЗ в течно състояние се съхраняват на полици, които винаги са под ПЗ които са в прахово и гранулирано състояние 'No N/A'	
8.9. Празни опаковки от препарати за защита			
8.9.1.	Има ли повторна употреба на опаковките от препарати за защита?	Не се извършва повторна употреба	3.
8.9.2.	При извървяне на празните опаковки от препарати за защита взима ли се под внимание опасността за здравето на човека?	Има система за складиране и извървяне на празните опаковки (контейнери) с оглед безопасността за хората. 'No N/A'	3.
8.9.3.	Извървянето на празните опаковки извършва ли се по начин който не застрашава околната среда?	Има процедура съобразена с влиянието върху околната среда. Тази процедура описва съхранението на празните опаковки. 'No N/A'	3.
8.9.4.	Прилагат ли се официални събирателни системи за освобождаване от отпадъците?	Където има системи за събиране и освобождаване от отпадъците има данни че фермерът взима участие в тях.	3.

8.9.5.	Има ли повторна употреба на празните контейнери от препаратите за защита и ако има събирателна система, складират ли се по подходящ начин в съответствие с етикетите?	Няма повторна употреба и при наличие на събирателна система , празните опаковки и контейнери се подреждат, етиктират и обработват според изискванията. 'No N/A'	3.
8.9.6.	Как става изплакването на празните опаковки-посъ налягане с машина или чрез изплакване?	На машината с която се прилагаат П.3 има специално оборудване за измиване под налягане/ако няма, празните контейнери се изплакват 3 пъти с вода преди да се изхвърлят. 'No N/A'	3.
8.9.7.	Водата от изплакването връща ли се в резервоара на машината с която се третираат посевите?	Водата от изплакването се връща в резервоара на машината с която се третираат посевите 'No N/A'	3.
8.9.8.	Празните опаковки, съхраняват ли се на сигурно място до изхвърлянето им?	Има охранявано място за съхранение на празните опаковки, изолирано от посеви и опаковъчен материал.	3.
8.9.9.	Спазват ли се наредбите за изхвърляне и унищожаване на празни опаковки (контейнери).	Всички настоящи наредби и постановления са взети под внимание при унищожаване на празни опаковки (контейнери).	3.
8.10.	Остарели препарати за защита		
8.10.1.	Могат ли да се различат остарелите препарати за защита и изхвърлят ли се по различен според наредбите начин?	Има документация, която показва че остарелите ПЗ се изхвърлят по официално разрешени начини.	3.
9. Беритба			
9.1.1.	Направена ли е оценка на риска за хигиената при беритбата и контейнерите с които ще се възобва продукцията?	Води се документация с оценка на риска за хигиената при беритбата, в която са застъпени следващите точки. 'No N/A'	СЗ.
9.1.2.	Има ли процедура за хигиената при беритба?	Направена е процедура за операциите, свързани с прибиране на реколтата.	СЗ.

9.1.3.	Взети ли са под внимание използваното оборудване и палети при горната процедура?	Палетите, инструментите и машините използвани при беритба се почистват, поддържат и дезинфекцират по схема поне веднъж годишно като превантивна мярка в съответствие с направената оценка на риска за хижената.	СЗ.
9.1.4.	Процедурата за хигиена при беритба включва ли операциите извършвани върху реколтата и опаковането ако има такива в стопанството?	Продукцията, обработена и опакована на полето не трябва да се оставя на открито за да се избегне замърсяването и. Ако се съхранява, в склад на стопанството в него се поддържа влажност и температура в съответствие с оценката на риска за продукцията.	СЗ.
9.1.5.	Процедурата за хигиена при беритба включва ли транспорта с който се извозва реколтата?	Ако транспорта с който се извозва реколтата, се извозва и за други цели освен горната, трябва да има график за почистването му.	СЗ.
9.1.6.	Има ли умивалници за ръцете на работниците в близост до работното им място?	Поддържат се фиксирани или мобилни умивалници за ръцете на работниците отдалечени до 500 м. 'No N/A'	СЗ.
9.1.7.	Има ли тоалетни помещения в близост за работниците?	Поддържат се фиксирани или мобилни тоалетни за работниците отдалечени до 500 м.	З.
9.2. Палети използвани при беритба			
9.2.1.	Палетите използват ли се само за реколтата?	В палетите се слага само обрана продукция (не са поставяни химикали, масла, сечива, лични вещи).	Преп.
9.3. Пакетиране на реколтата при брането			
9.3.1.	Ледът използван при пакетирането от питейна вода ли е ?	Всичкият лед използван при беритбата е от питейна вода като са въведени превантивни мерки срещу възникване на замърсяване.	Преп.
10. Обработка на реколтата			
10.1. Хигиена			

10.1.1.	Направена ли е оценка на риска за хигиената при обработката на реколтата?	Има документация (обновявана и преглеждана ежегодно) за оценка на риска при операциите след брането.	З.
10.1.2.	Има ли процедура за обработка на реколтата?	В резултат на оценката на риска при обработката на реколтата е направена хигиенна процедура за химични, биологични, физични замърсявания.	З.
10.1.3.	Има ли тоалетни помещения и умивални в близост за работниците?	Ако има операции свързани с последваща обработка на реколтата, се поддържа тоалетни отделени с врата от работната зона. 'No N/A'	З.
10.1.4.	Извършва ли се основен инструктаж за хигиена на работниците?	Ако има операции свързани с последваща обработка на реколтата, работниците се инструктират ясно относно хигиената свързана с работата която извършват. 'No N/A'	СЗ.
10.1.5.	Работниците изпълняват ли получените инструкции за хигиена при обработката на реколтата?	Ако има операции свързани с последваща обработка на реколтата, работниците изпълняват инструкциите свързани с личната хигиена. 'No N/A'	СЗ.
10.2. Измиване на прибраната продукция			
10.2.1.	Има ли анализ на водата използвана за измиване на прибраната продукция?	Има анализ на водата за последните 12 месеца. Пробата се взема от крана, преди да влезе в машината за измиване. Нивата на параметрите са в нормите на допустимите от Световната Здравна Организация или според изискванията на ХЕИ.	СЗ.
10.2.2.	Ако водата се използва отново, минава ли през филтри и проверява ли се количеството на дезинфектанта в нея?	Ако водата използвана за крайно измиване на продукцията се използва отново, минава през филтри. Има документация за нивото на дезинфектанта и почистването на филтрите от отлагания.	СЗ.
10.2.3.	Лабораторията извършваща анализа, отговаря ли на изискванията?	Анализът на водата се осъществява от акредитирана лаборатория (ISO 17025) или друга официално призната.	Преп.

10.3.	Обработката на готовата продукция		
10.3.1.	Спазват ли се всички изисквания за етикетране?	Има ясни процедури за обработката на продукцията с биоциди, вoseк-дата на опаковане кошто показват спазване на инструкциите за третиране на продукцията с химикали.	СЗ
10.3.2.	Използваните върху продукцията биоциди, вoseк и препарати за защита, разрешени ли са за употреба от гържавата?	Всички препарати с кошто продукцията е третирана са официално регистрирани и разрешени. Виж приложението.	СЗ
10.3.3.	Използвани ли са забранени от ЕС биоциди, вoseк и препарати за защита върху продукцията?	Всички препарати използвани върху продукцията са регистрирани и одобрени за употреба от съответните наредби. Прилагането им става според инструкциите на етикета и само върху продукта за кошто са предназначени.	СЗ
10.3.4.	Има ли списък на препаратите с кошто ще се третира продукцията?	Има списък на всички регистрирани препарати за защита върху продукцията кошто биха се използвали след берешбата.	З
10.3.5.	Горният списъкът отчита ли текущи промени в наредбите?	При промяна на наредби, засягащи регистрирани препарати за третиране на продукцията, списъка се обновява.	З
10.3.6.	Технически отговорното лице, кошто прилага препаратите върху продукцията, може ли да докаже компетентността си?	Съответното лице притежава добро ниво на техническа компетентност и нужните документи за доказване на това.	З
10.3.7.	В записите за третиране на продукцията с биоциди, вoseк и препарати за защита посочен ли е видът на третираната култура (партида, бач №) ?	Партидата на третираната продукция е записана при всичките и обработки с биоциди, вoseк и препарати за защита.	СЗ
10.3.8.	Документиран ли е географският район където е третирана продукцията?	Мястото където е извършена обработката на продукцията е документирано при всичките обработки с биоциди, вoseк и препарати за защита.	СЗ

10.3.9.	Записани ли са всичките обработки на продукцията с биоциди,восък и препарати за защита по дата?	Точната дата (ден/ месец/ година) е записана при всичките обработки с биоциди,восък и препарати за защита.	СЗ
10.3.10.	Записан ли е начинът по който е избвършено третирането?	При всичките обработки с биоциди,восък и препарати за защита е посочен начина (пръскане, обгазяване и гр.) по който е третирана продукцията.	СЗ
10.3.11.	Записано ли е търговското име на парата който е използван?	Търговското име на препаратата и активната му съставка са документирани при всичките обработки с биоциди,восък и препарати за защита на продукцията..	СЗ
10.3.12.	Записано ли е количеството на прилагания препарат?	Количеството на продукта (тегло или обем за литър) е записано при всички обработки с биоциди,восък и препарати за защита на продукцията.	СЗ
10.3.13.	Записани ли са имената на отговорните лица при всяко прилагане на препарати върху продукцията?	За всяка една обработка с биоциди,восък и препарати за защита на продукцията е записано името на отговорното лице.	З
10.3.14.	Има ли причина за обработка на продукцията с биоциди,восък и препарати за защита?	При всяко третиране на продукцията е посочен вредителя или болестта заради която е нужно прилагане на биоциди,восък или препарати за защита.	З
10.3.15.	При обработката на продукцията с биоциди,восък и препарати за защита, взети ли са под внимание точки 8.7.1; 8.7.2; 8.7.3; 8.7.4	Документирано е че фермерът се съобразява с точки 8.7.1; 8.7.2; 8.7.3; 8.7.4 и осъществява третиране на продукцията с биоциди,восък и препарати за защита в съответствие с тях.	СЗ
10.4.	Техническо оборудване и складове за съхранение на продукцията		
10.4.1.	Подобете снабдени ли са с подходящи сифони?	Подобете са проектирани с наклони и сифони които се поддържат чисти за осигуряване на правилно оттичане.	Преп.

10.4.2.	С цел да се избегне замърсяване на продукцията, техническото оборудване използвано при готовата продукция поддържа ли се чисто и в добро състояние?	Технологични линии, машини, подове, складове, палети и др. се поддържат чисти. Има график, попълван при всяко почистване на техническото оборудване. Ако за всеки регистриран продукт има декларация че не се подлага на обработка тази графа не се попълва. 'No N/A'	3
10.4.3.	Помещенията където се съхранява брак и отпадъци, системно ли се почистват и дезинфекцират?	Има процедура и формуляри които се попълват при всяко почистване на помещението за отпадъци и брак.	Преп.
10.4.4.	Има ли отделно помещение за съхранение на почистващите препарати?	С оглед избяване на химическо замърсяване на продукцията, препаратите за почистване се съхраняват в специално за целта помещение.	Преп.
10.4.5.	Използваните препарати разрешени ли за почистване в хранителната индустрия и спазват ли се посочените дози?	При евентуален риск от контакт с продукцията, може да се докаже че използваните почистващи препарати са разрешени за употреба.	3
10.4.6.	Помещенията, където става сортиране, претегляне и съхранение на продукцията снабдени ли са с обезопасени при счуване осветителни тела?	За да се избегне физично замърсяване на продукцията, осветителните тела са подходящо обезопасени.	3
10.4.7.	Има ли процедура за почистване на стъклени стъкла и твърда пластмаса?	Има процедура за почистване на стъкла и твърда пластмаса в местата за обработка, подготвката и складиране на продукцията.	Преп.
10.4.8.	Ограничен ли е достъпа на домашни животни ?	За да се избегне замърсяване на продукцията, домашните животни нямат достъп до техническото оборудване и складовете.	3
10.4.9.	Има ли процедури за дератизация и др.вредители в местата на обработка и съхранение на продукцията?	Има система за контрол на гризачи и др.вредители.	3

11. Управление на отпадоците, рециклиране и повторна употреба	
11.1. Обозначаване на отпадъци и замърсители	
11.1.1.	Описани ли са всички възможни отпадъци в стопанството?
Преп.	Всички отпадъци от стопанството са описани и документирани.
11.1.2.	Описани ли са потенциалните източници на замърсяване?
Преп.	За всеки процес в стопанството са описани потенциалните източници на замърсяване (излишък от торове, пушек от печки и др.)
11.2. План за справяне с отпадъците и замърсяванията	
11.2.1.	Има ли план за намаляване на отпадъците чрез рециклиране?
Преп.	Има подробен план за намаляване на отпадъците и замърсяванията както и за рециклиране.
11.2.2.	Прилага ли се горният план?
Преп.	Има видими доказателства че отпадъците се обработват според изготвения за стопанството план.
11.2.3.	Стопанството и прилежащите сгради разчиствени ли са от боклуци?
Преп.	Допустими са незначителни отпадъци както и получени отпадъци при дневната работа. Помещенията където се обработва продукция се почистват поне веднъж дневно.
11.2.4.	Помещенията снабдени ли са с контейнери за отпадъци?
Преп.	Стопанството има определени места за изхвърляне на отпадъците. Различните видове боклук се събират разделно като празните опаковки от химикали се изпакват и смакват до следващата им обработка или до предаване на дистрибутора.
12. Безопасност и зграбе на работниците	
12.1. Оценка на риска	
12.1.1.	Направена ли е оценка на риска за безопасни условия на труд?
Преп.	Има документирана, актуална оценка на риска базирана на действащите нормативни актове.
12.1.2.	Получената оценка на риска, използва ли се за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд?
Преп.	Има отговорно лице което следи дали има съответствие с условията за безопасен труд.

12.2. Обучения		
12.2.1.	Направен ли е инструктаж на всички работещи с опасно или сложно оборудване?	Води се дневник с направените обучения както и присъствен лист. Включена е и документация за подизпълнителите (ако има такива).
12.2.2.	Има ли списък на проведените обучения за всеки един работник?	За всеки работник се води документация която показва през какво обучение е преминал и присъствен списък.
12.2.3.	Присъства ли поне един обучен в "Първа помощ" на разположение по време извършваните в стопанството дейности?	Извършваните в стопанството дейности включват отглеждане, транспортване, обработка на продукцията (ако става в стопанството). По време на тези операции, по всяко време присъства обучено в "Първа помощ" лице.
12.2.4.	Работниците разбират ли инструкциите които им се дават?	Инструкциите освен писмено се обсъждат и на места са обозначени със символи. Работниците са наясно как да реагират в случай на критични обстоятелства. 'No N/A'
12.2.5.	Работниците преминали ли са обучение за лична хигиена?	Направено е обучение от квалифициран персонал (сестра, инспектор по качество гр.) и има писмени инструкции. Води се документация с подписи за преминато обучение.
12.2.6.	Външните посетители и подизпълнителите наясно ли са с хигиенните изисквания?	Всички инструкции относно личната хигиена са поставени на видимо място, така че посетителите и подизпълнителите да могат да се запознаят с тях.
12.3. Аптечки и първа помощ		
12.3.1.	Има ли аптечки в близост до работните места?	Запълнени аптечки са налице за всички обекти в стопанството. При риск от кражба, отговорника има при себе си (или в транспортното средство) аптечка.

12.3.2.	Има ли знаци кошто ясно обозначаваат опасност?	Четливи знаци трябва да има на местата кошто са потенциално опасни (шахти за отпаѓаѓци, резервоари с гориво, обработена реколта и др.).	Преп.
12.3.3.	Има ли процедури за дејствије при критична ситуација и нешастен случај ?	Има писмени процедури описвајќи стъпките при критична ситуација и нешастен случај ?Јасно е покажано лице за контакт, нај-близкия телефон, радио и актуални тел.номера. 'No N/A'	3
12.3.4.	Има ли видима процедура на не побече от 10 метра от склада за съхранение на продуктите за защита на посебите?	Трябва да има процедура, подробно описваща стъпките от 12.3.3 и на видимо достъпно място за вешчки. 'No N/A'	3
12.3.5.	Има ли знаци за потенциална опасност поставени на вратите?	Има ясни знаци за потенциална опасност поставени на вратите или отстрани на складовите за съхранение на торове и продуктите за защита на посебите. 'No N/A'	3
12.4. Работа с препарати за защита			
12.4.1.	Обучен ли е персональът който работи с препаратите за защита.	Персональът, работещ с препаратите за защита е квалифициран и преминал необходимото обучение. 'No N/A'	3
12.4.2.	Персональът който е в контакт с препаратите за защита преминава ли през ежегодни доброболни медицински прегледи?	Извършват се медицински прегледи на доброболни начала за персонала, работещ с препарати за защита.	Преп.
12.5. Защитно облекло и оборудване			
12.5.1.	Има ли защитно облекло за персонала и подизпълнителите, според инструкциите?	Налице е пълен набор от защитно облекло за персонала който е в контакт с препаратите за защита, според етикета върху опаковките. 'No N/A'	СЗ
12.5.2.	Защитното облекло почиства ли се след употреба?	Има процедури за почистване на използваното защитно облекло.	3

12.5.3.	Спазват ли се процедурите по отношение използване на защитно облекло?	Всички работници които имат контакт с препарати за защита, следват процедурите в съответствие с инструкциите върху етикетата на препаратите. 'No N/A'	СЗ
12.5.4.	Защитното облекло съхранява ли се отделно от препаратите за защита?	Защитното облекло използвано за прилагане на препарати за защита се съхранява отделно в добре проветриво помещение. 'No N/A'	СЗ
12.5.5.	Има ли условия за помощ при замърсяване с препарат?	Всички места където се съхраняват и приготвят препаратите за защита са снабдени с мивки (за измиване на очите), аптечки и ясни инструкции за първа помощ с телефонни номера. 'No N/A'	3
12.6. Грижи за работниците			
12.6.1.	Има ли управител отговарящ за здравните въпроси и безопасността на работниците?	Има съответната документация която показва кой от управителите отговаря за здравните въпроси и безопасността на работниците. 'No N/A'	3
12.6.2.	Провеждат ли се срещи между всеки работник и управителя?	Има документация за проведени двустранни срещи (поне 2 пъти годишно) на които свободно се обсъждат въпроси свързани с работата, безопасността, осигуряването и гр. на застите в съответното стопанство работници. Сертифициращото лице не обсъжда съвръжанието на тези документи.	Преп.
12.6.3.	Обществеността за работниците имат ли необходимите санитарни и хигиенни условия?	Обществеността към стопанството са годни за жебеете, снабдени с питейна вода, тоалетни и канализация.	3
12.7. Безопасност на посетителите			
12.7.1.	Има ли инструкции за безопасност при посещения на външни лица и подизпълнители?	Посетителите и подизпълнителите трябва предвартено да получат указания за хигиенните изисквания и съответното предпазно облекло. Процедурите за пяхната безопасност са прикрупени на видими места.	3.

13. Въпроси свързани с околната среда	
13.1. Влияние на земеделието върху околната среда	
13.1.1.	Фермерът разбира ли ефекта който неговото земеделче оказва върху околната среда?
13.1.2.	Разгледани ли са възможности кошто биха оказали положителен ефект върху флората и фауната в района?
13.2. Съхраняване на флора и фауна	
13.2.1.	Има ли план за опазване на околната среда (индивидуален или на местно ниво)
13.2.2.	Има ли разработен план за опазване на околната среда в самото стопанство?
13.2.3.	Горният план съобразен ли е с продукцията от устойчивото земеделие и води ли до намаляване на вредните ефекти?
13.2.4.	Плана описва ли необходимостта от проверка за установяване разнообразието на флората и фауната в стопанството?
13.2.5.	Планът описва ли мерките кошто трябва да се предприемат за да се избегне унищожаване на видовете?
	Фермерът се стреми да намали негативното влияние кошто биха оказали извършваните в неговото стопанство операции.
	Има инициативи в самото стопанство поети от самият фермер или чрез участие в програми за опазване на околната среда.
	Има декларация за опазване на флора и фауна.
	Има план отнасящ се до самото стопанство. Може да е регионален или национален стига да се прилага в стопанството.
	Събържанието и целите на плана за опазване на околната среда са съвместими с устойчивото земеделие и водят до намаляване на вредното въздействие.
	Предвидена е проверка за определяне настоящото състояние на флора и фауна в стопанството и взимане на адекватни мерки.
	Има списък с приоритети и план за действие на мерките кошто трябва да се предприемат за да се избегне унищожаване на видове в стопанството.

13.2.6.	Планът стимулира ли развитието и раз- нообразяване на видовете?	В плана за опазване на околната среда има списък с приоритети за развитието и разнообразяване видовете в стопанството.	Преп.
13.3.	Неплодородни земи		
13.3.1.	Обмислено ли е превръщането на непло- дородни земи в защитени райони?	Където има възможност, неплодородните земи се превръщат в защитени райони за флората и фауна- та.	Преп.
14.	Форма за оплакване		
14.1.1.	Има ли формуляр за оплакване относ- но несъответствия със стандарта на EUREPGAP?	Трябва да има формуляр за оплакване предоставен на стопанството в случай на несъответствия със стандарта на EUREPGAP. 'No N/A'	С:3.
14.1.2.	Има ли процедура за оплакване която да обяснява правилното попълване на форму- ляра, проследяване и взимане на мерки.	Има документация която показва взетите мер- ки при установени пропуски относно стандарта EUREPGAP. 'No N/A'	С:3.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Оценката на риска включва предишна експлоатация на земята, вид на почвата, ерозия, качество и ниво на подпочвените води, достъп до устойчиви водоизточници, динамично влияние на близкостоящите райони.

Премишната експлоатация на земята включва:

- Премишни посеви. Например при някои производство се употребяват хербициди, които могат да имат дълготраен ефект върху зърнени и други култури

- Индустириална експлоатация, т.е. бивши автопаркове при което може да има отлагания от нафта

- Мина

- Отпадъци в подпочвата, които биха били неприемливи замърсители на последващи култури или вредни за здравето на работниците

- Естествена растителност

- Ниво на вредителите

Вида на почвата включва:

- Структурна устойчивост за съответната култура

- Структурна устойчивост на ерозия

- Химически състав подходящ за съответната култура

- Ерозия

- Вероятност за наводнение

- Излагане на вятър

- Безопасност при извозване на продукцията от парцела

ГЛАВА 6

МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ПОДГОТОВКА И СЕРТИФИКАЦИЯ ПО EUREPGAP

EurepGAP стартира през 1997 като инициатива на част от членовете на асоциацията. Акронимът EUREP (Euro-Retailer Produce Working Group) означава работна група на търговците на едро в Европа. Членовете на EUREP са производители , организации на производителите, кооперации, преработвателни предприятия и търговци на едро.

В разработването на EurepGAP участват представители от цял свят и от всички звена на веригата за производство на храни. Мнението на заинтересовани страни извън хранително-вкусовата индустрия, като потребители, екологични организации и правителства доведе до създаването на ясни и строги, но въпреки това достижими изисквания, които фермерите по целия свят могат да използват за да покажат съответствие с Добрите селскостопански практики.

Фууд плус (FoodPlus) – секретариатът на EurepGAP, разработи стандарт за Добри селскостопански практики (Good Agricultural Practices - GAP), спрямо който производителите могат да се сертифицират. EurepGAP определя елементите на Добрата селскостопанска практика (GAP). В технически аспект EurepGAP е пакет от нормативни документи позволяващи сертифициране съгласно международно признатите критерии като описаните в ISO Guide 65. Те разглеждат и теми като Интегрирано управление на посевите (Integrated Crop Management - ICM), Интегриран контрол върху вредителите (Integrated Pest Control - IPC), Система за управление на качеството (Quality Management System - QMS), Анализ на опасността и критични контролни точки (Hazard Analysis and Critical Control Points - HACCP), здравословни условия на труд, безопасност, хуманно отношение и управление на замърсяванията на околната среда и консервация. Стандартите са свободно достъпни на уеб страницата на EurepGAP (www.eurepgap.org).

Към настоящия момент обхватът на EurepGAP покрива производството на плодове, зеленчуци, и други земеделски култури предназначени за директна консумация и за преработвателната промишленост.

Глава 2:

Методология за подготовка за сертификация по EUREPGAP ®.

Тази глава описва стъпките които производителя трябва да направи ако има интерес към сертифициране по EUREPGAP ®.

Схеми за получаване на EUREPGAP ® сертифицикат

Подготовката за сертификация EUREPGAP ® е описана в т.нар. “Общи изисквания”. Те дават насоки за кандидатстването, получаването и запазването на сертификата, както и за правата и отговорностите свързани с него.

Кандидатите за сертификат EUREPGAP попадат в следните четири схеми:

1. Индивидуални фермери със самостоятелно стопанство
2. Земеделски сдружения
3. Индивидуални фермери със самостоятелно стопанство, които са въвели програми за контрол на качеството в стопанството, одобрени за еквивалент на стандарта от EUREPGAP.

4. Земеделски сдружения които са въвели програми за контрол на качеството като тези програми са одобрени за еквивалент на стандарта от EUREPGAP.

До настоящият момент в България няма информация за стопанства по схема 3 и схема 4 .

EUROPEGAP сертификат се издава от акредитираните сертифициращи организации.

Валидността на сертификата е една година за съответната регистрирана култура. Договорът между кандидата за сертификат и сертифициращата фирма е с първоначална давност от три години, като може да бъде подновен или удължен за период от нови три години.

Схема 1: Необходимостта за сертификат EUREPGAP ® при индивидуалните фермери може да възникне ако:

- Предлагат продукцията си на търговци които са член на EUREPGAP ®;
- Ако реализират продукцията си в големите търговски вериги;

Търговски вериги, членове на EUREPGAP ® по държави

Ahold	Холандия
Albert Heijn	Холандия
Asda	Англия
Coop	Швеция
Coop	Швейцария
Coop Italia	Италия
Delhaize	Белгия
DRC / Belgium Auction Market	Белгия
Eroski	Испания
ICA	Швеция
Laurus	Холандия
Marks & Spencer	Англия
McDonald's Europe	Германия
Metro	Германия

Migros	Швейцария
Safeway	Англия
Sainsbury's	Англия
Somerfield	Англия
Spar Österreich	Австрия
Superquinn	Ирландия
Superunie	Холандия
Tesco	Англия
Trade Service Netherland BV	Холандия
Waitrose	Англия

- В полза на стопанството което би имало повече търговски предимства на пазарите за продукцията си ;

Схема 2: Земеделски сдружения които кандидатстват за сертификата.

Тези сдружения се дефинират от EUREPGAP® като група от фермери, кандидатстващи за сертификация.

Те трябва да имат вътрешна система за управление и контрол (Internal Management and Control System):

Тя включва писмени процедури и добри практики и по които се осъществяват компетентни инспекции на всеки един от регистрираните за EUREPGAP® членове. При вътрешната система за управление и контрол има партидна документация която позволява да се разграничат сертифицирани от не сертифицирани продукти както и да се проследи производството на партидата - до изходните стопанствава.

Сдружението трябва да сключи поне едногодишен договор с всеки от фермерите които ще регистрира за сертификация.

Всяко от стопанствата отговаря за самоинспекциите си. Виж стъпките от “Общите изисквания”.

Поне една допълнителна проверка за година се извършва на всеки регистриран към сдружението парцел. Тя може да бъде направена от компетентно лице в сдружението или независим подизпълнител, различен от сертифициращата фирма.

Всички проверки се основават на въпросника от **глава 5**.

Външна проверка (одит) от сертифицираща организация:

Одит на Системата за Качество и Контрол в сдружението се прави веднъж преди самата сертификация. Последващи външни проверки се извършват всяка година. Качественият контрол също така има пряко отношение към организацията, документацията и процедурите използвани в процеса от засаждане до беритба на културите. Той проверява дали са изпълнени всички необходими изисквания за съответствие със стандарта.

Сдружението трябва да има законова структура и договори с фермерите. В тези договори се описват изискванията за присъединяване и отделяне от сдружението, предвидени санкции и споразумение относно съответствие спрямо EUREPGAP ®. Необходим е списък на всички членове от сдружението както и представител от ръководството с основни отговорности. Кооперациите се възприемат като сдружение.

“Общи изисквания”

Тези стъпки са валидни за **схема 1 Индивидуални фермери** със самостоятелно стопанство и **схема 2 Земеделски сдружения**.

1. Ангажиране за въвеждането на стандарта EUREPGAP ® .

2. Запознаване с информацията за стандарта и изискванията за сертификация.

Изискванията и допълнителна информация за стандарт EUREPGAP могат да бъдат намерени безплатно в EUREPGAP website: www.euqer.org

3. Преценка на обема на работата, която трябва да бъде извършена за въвеждане на EUREPGAP ®. Определяне на необходимостта от консултации с външна фирма. Всеки фермер може да извърши самостоятелна оценка на практиките въведени в неговото стопанство като използва въпросника от **Глава 5**. По този начин може да се определят пропуските и различията между настоящите практики и добрите практики и изискванията за съответствие с EUREPGAP ®.

Интервалът за въвеждане на новите практики трябва да бъде обсъден с потенциалният клиент за да се определят адекватни крайни срокове.

Възможно е отпускането на по-дълъг срок за извършване на самоинспекция. Това е вътрешна инспекция и/или проверки, чрез които да се оцени периодично ефективността на системата за осигуряване на качеството и добрите производствени практики в стопанството. Тя се извършва самостоятелно от всеки фермер.

4. Въвеждане на критериите за съответствие с EUREPGAP ® в стопанството.

Може да се използва външна фирма като консултант, или да се приложи EUREPGAP ® самостоятелно от фермера като това зависи от времето с което той разполага и степента на трудност. И в двата случая трябва да трябва да се започне с воденето на документация колкото е възможно по-скоро. Трябва да има попълнена документация (архив) за последните 3 месеца преди да бъде направена външна инспекция.

5. Свързване със сертифицираща организация и подаване на заявление за регистрация.

Регистрацията включва:

- Име на фермера или на селскостопанското сдружение.
- Пълен адрес и телефонен номер с лице за контакт.

- Местонахождение на стопанството което кандидатства за сертификация и отглежданите култури.

- Търговските марки под които фермерът или сдружението работи.

- Подписана декларация за спазване на общите изисквания на EUREPGAP ®.

- Ангажимент за плащане на регистрационна такса определена от EUREPGAP ®.

6. Получаване на регистрационен номер след като кандидата заплати такса за регистрация на Сертифициращата организация. Таксата за регистрация се определя в зависимост от броя на регистрираните земеделски парцели..

7.Прегриема се проверка за оценка на рисковете определени от EUREPGAP ®.

Оценка на рисковете се прави за:

- Управление на парцела включващо управление на почвата и субстрата.

- Употреба на торове включващо приложението на органични торове (където има такава)

- Хигиена на беритбата

- Хигиена при опаковане (ако се извършва в стопанството)

- Беритба.

- Обработка на реколтата.

- Контрол на отпадъците и повторна употреба (рециклиране).

- Безопасност на труда и здраве на работниците

- Въпроси засягащи околната среда.

8. Последващи самоинспекции (вътрешни проверки) като се следва въпросника на EUREPGAP ® . Ако фермерът е подготвил стопанството предварително, вероятността да се получи сертификация веднага след първият одит е по-голяма.

9. Сертифициращата организация ще извърши валидиращ одит на стопанството и продукцията. Валидирането е съвкупност от документирани операции, чрез които се доказва, че използваната в стопанството система е ефективна и води до изисквания резултат, към който производителя (кандидата за сертификация)се стреми.

Сертифициращата организация трябва да извършва по един одит на година както и непредизвестени проверки представляващи 10% от всички одити.

Фермерът може да използва проверката като метод за оценка на несъответствието между изискванията от стандарта и реалното поведение на валидираната система от стопанството. По този начин може да се определи работата която трябва да се извърши за постигане на успешна сертификация.

10. Извършване на последващи самоинспекции. Изискване на стандарта е вътрешните проверки да стават поне веднъж годишно.

11. Повтаряне на точки 7,8 и 9 до постигане на сертификация.

След получаването сертификата, всички регистрирани култури отглеждани на стопанството трябва да съответстват на стандарта EUREPGAP ®.

Признаване на сертифициращи организации

FoodPlus GmbH е патентовал EUREPGAP ® като стандарт който може да се издава от всяка една сертифицираща организация, която отговаря на следните изисквания:

1. Сертифициращата организация (доставчиците на удостоверителни услуги) трябва да удостовери пред акредитиращата група че покрива сравнителните резултати за сертификация посочени в EN 45011 от ISO 65.

2. Сертифициращата организация трябва да е член на Международното споразумение за взаимно признаване на сертификатите (MLA)

на продукти или член на Международния Акредитиращ Форум (IAF)

3. Подписан договор с FoodPlus GmbH.

4. Платена регистрационно такса от сертифициращата организация към FoodPlus GmbH.

Компетентността на органа за сертификация както и гаранция за валидността на EUREPGAP ® сертификатите, издавани от него, може да се провери от официалната страница на EUREPGAP ® където се помещава актуален списък с одобрени сертифициращи организации.

1. Специализирани източници на Информацията относно изискванията на EUREPGAP

1.1 Информация за препарати за защита съдържащи активни съставки забранени за употреба в ЕС

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=31979L0117&model=guicheti.

Препарати за защита, забранени в Англия:

<http://www.pesticides.gov.uk/approvals.asp?id55>

Контролна точка 8.2.5 от глава 5

1.2 Максимално допустими нива (МДН) на остатъци от препарати за защита

По отношение на замърсителите в края на миналата година бе публикувана *Наредба № 31 за максимално допустимите количества замърсители в храните*. Наредбата определя максимално допустимите количества замърсители в храните и изискванията към методите за

вземане на проби и методите за анализ. Понятието “замърсители” включва всички чужди вещества, които преминават отвън или се образуват във или върху храните при добиването, преработването или съхранението им и които в по-големи количества могат да увредят здравето на потребителя.

• Нитрати

Те се срещат най-често в пресения, консервирания или дълбоко замразения спанак, някои зелени салати и редица храни на зърнена основа. Въпреки, че нитратите са естествена съставка на растителните храни и дори съществува мнение за тяхната полезна хранителна стойност не трябва да се забравя, че в организма те се превръщат в нитрити, които се свързват с хемоглобина на кръвта, което го прави негоден за пренасяне на кислорода. За ограничаване на нитратната опасност е необходимо да се избягва интензивното торене и да се спазват Добрите земеделски и производствени практики.

Нормите за нитратите в някои често предлагани и консумирани храни са представени в следната таблица:

Храна	Норми за съдържание на нитрати в готови за консумация продукти
Пресен, консервиран, дълбоко замразен или замразен спанак	2,0 – 3,0 грама азотен нитрат (NO ₃) на килограм продукт в зависимост от сезона на предлагане
Пресни оранжерийни или полски марули и салати	2,0 – 4,5 грама азотен нитрат (NO ₃) на килограм продукт в зависимост неговия вид и сезона на предлагане
Храни на зърнена основа и други храни, предназначени за кърмачета и малки деца	0,2 грама азотен нитрат (NO ₃) на килограм продукт

• Микотоксини

Тези вторични метаболити, образувани в резултат на жизнената дейност на микроскопични гъбички (плесени) се развиват върху храните и са едни от най-опасните замърсители на храните и фуражите. Микотоксините се отличават с висока токсичност и изразена канцерогенна активност. Познати са над 240 вида плесенни гъбички, които продуцират около 100 токсични съединения, които попаднали с храната в човешкия или животинския организъм, предизвикват остри или хронични заболявания, наречени микотоксикози.

Сред микотоксините със своите токсичност и канцерогенност, както и с широкото си разпространение се отличават афлатоксините. Тези токсини поразяват черния гроб. Най-опасен е Афлатоксин В₁, който е

най-мощният канцерогенен фактор, познат досега. С най-висок риск за замърсяване с афлатоксини са зърнените храни (пшеница, ръж, ечемик, царевича и гр.), ядковите плодове (фъстъци, шам-фъстък, бадеми), млякото и продуктите, получени при преработката им. Храните с по-нисък риск са сушените плодове (смокини, стафиди и гр.) и подправките.

Друг смъртоносен микотоксин е **патулин**, който се среща във ферментирани ябълки и други презрели плодове, сокове и нектари от плодове, спиртни напитки с алкохолно съдържание до 15°, продукти от ябълки в твърд вид, включително компот от ябълки, пюре от ябълки и груги.

Нормите за патулин са представени в следната таблица:

Храни	Норми за патулин, mg/kg
Сокове и нектари от плодове (особено сок от ябълки). Плодови спиртни напитки до 15°, сайдер и груги ферментирани напитки, произведени от ябълки или съдържащи ябълков сок	50,0
Продукти от ябълки в твърд вид, включително компот от ябълки, пюре от ябълки, предназначени за директна консумация	25,0
Сок от ябълки и продукти от ябълки в твърд вид, включително компот от ябълки и пюре от ябълки за кърмачета и малки деца. Други детски храни, различни от тези на зърнена основа	10,0

• Диоксини

Диоксините нито се произвеждат нито се използват от човека. Получават се като вредни странични вещества при окислението (изгарянето) на различни хлорорганични вещества. Известни количества също могат да се получат при разпадането (разграждането) на някои пестициди, хербициди и други хлорорганични промишлени продукти.

В европейския съюз към момента има поставени изисквания единствено към съдържанието на диоксини в храните. В българското законодателство тези норми са приети с Наредба № 31 за максимално допустимите количества от замърсители в храните. Съгласно наредбата максимално допустимите количества диоксини в месото и месните продукти от различните видове варира от 1 до 6 пикограма (pg) за грам продукт.

Тези толкова опасни химични замърсители се получават всеки път, когато едновременно се изгарят продукти съдържащи заедно въглерод, кислород

и хлор, което се случва в химическите фабрики, екарисажите, заводите за изгаряне на битовите отпадъци, металургичните и стоманодобивните комбинати. Частично замърсяване на някои храни може да настъпи и при технологични процеси, които включват опушване, опламеняване и сушене с димни газове.

- **Пестициди**

Пестицидите са разнообразни химични вещества, с които се обработват селскостопанските растителни видове. Остатъците от различните пестициди в храните оказват разнообразно вредно влияние върху човешкия организъм и са обект на сериозен контрол. Нивото на пестицидни остатъци зависи най-вече от количеството, с което са били третираны ядливата част на растенията и способността и времето за разпад. Всичко тези закономерности изискват нивото на пестицидните остатъци да бъде „управлявано“, което включва стриктно спазване на разходните норми, времето за обработка и начини на третиране, включително вида на машините за обработка. Законът за храните изрично забранява (чл. 5, ал. 3) при производството на храни да се влагат семена, предназначени за посев, когато са обработени с продукти за растителна защита.

Европейски МДН

Информация за Максимално допустимите нива на остатъци от препарати за защита за Европа:

http://europa.eu.int/comm/food/plant/protection/pesticides/index_en.htm

Контролна точка: 8.7.2 от глава 5.

1.3. Директива 91/414/ЕЕС показва разрешените за употреба активни съставки в препаратите за защита

http://europa.eu.int/comm/food/plant/protection/index_en.htm

и <http://www.pesticides.gov.uk/approvals.asp?id623>

Контролна точка 8.7.2 от глава 5.

1.4. Максимално допустими нива за страни извън ЕС

Ако няма информация относно разрешени и забранени препарати за защита на посевите в съответната държава, трябва да се направи допитване към списъка на FAO Codex от: http://apps.fao.org/CodexSystem/pestdes/pest_q-e.htm (този списък е показателен а не установен от закона.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИ НИВА НА ИЗПОЛЗВАНЕ МИНЕРАЛНИ ТОРОВЕ

В България отдавна се практикува диференцирано торене, на базата на почвени анализи за всяко отделно поле. Това се налага заради изключи-

мелното разнообразие на почвените типове. Не е възприето да се дава една-единствена торова норма за дадена култура, без да се отчете типа на почвата и нейната запасеност с хранителни вещества. По отношение на внасянето на азот, е наложена ограничителна норма за страната (приета от експертен съвет на Министерството на земеделието и горите), която не допуска надвишаването на 300 kg N/ha/годишно (внесена на няколко дози) при отглеждане на дадена култура при поливни условия и на 240 kg N/ha/годишно при неполивни условия. Това разграничение е направено, защото при поливни условия се очакват значително по-високи добиви, следователно налице е нужда от по-високи дози за изхранване на растенията.

Подходът, който се използва, е за всяко отделно поле да се разработят норми на торене с N, P и K, съобразени с нуждите на културата и с изискванията за опазването на околната среда, на базата на следните показатели:

1. Хумусно съдържание на почвата
2. Съдържанието на минерален азот в почвата
3. Степен на запасеност на почвата с фосфор и калий
4. Механичен състав на почвата
5. Определяне на желаня добив
6. Отчитане на предшественика на културата, която ще бъде отглеждана.

Средни препоръчителни норми на торене (в активно вещество)

Култури	Очаквани добиви (т/ха)	N (kg/ха)	P2O5	K2O
ОВОЩНИ				
<i>Нови насаждения</i>		40-50	600-800	400-500
Плододаващи насаждения:				
<i>Ябълки</i>	30,0	60-80	40-50	60-80
<i>Круши</i>	25,0	60-80	40-50	60-80
<i>Дюли</i>	20,0	80-120	80-120	60-80
<i>Черешки</i>	10,0	60-80	50-60	60-80
<i>Вишни</i>	10,0	60-80	50-60	60-80
<i>Сливи</i>	12,0	80-100	60-80	80-100
<i>Кайсии</i>	8,0	70-80	50-60	100-120
<i>Праскови</i>	20,0	120-140	80-100	120-140

ЗЕЛЕНЧУКОВИ				
<i>Домати</i>				
ранни	55,0-65,0	200-250	120-200	100-150
средно ранни	55,0-70,0	150-200	100-120	100-120
късни	30,0-35,0	160-200	100-120	100-120
<i>Пипер</i>				
ранен	12,0,0-15	120-200	100-160	100-120
средно ранен	18,0-25,0	200-250	120-180	100-150
<i>Патладжан</i>	5,0-6,0	160-200	100-120	100-120
<i>Зелен грах</i>	4,0-5,0	50-80	50-80	50-80
<i>Зелен фасул</i>	6,0-7,0	60-80	80-120	100-120
<i>Краставици</i>				
ранни	30,0-40,0	120-180	120-180	100-120
късни	25,0-30,0	120-160	80-120	100-120
<i>Главесто зеле</i>				
ранно и средно ранно	30,0-40,0	120-160	100-120	80-120
късно	45,0-60,0	180-200	120-180	100-120
<i>Цветно зеле</i>				
<i>Лук</i>	20,0-30,0	80-100	160-200	150-220
<i>Чесън</i>	15,0-25,0	60-120	80-100	80-100
<i>Праз</i>	40,0-60,0	140-200	160-240	150-200
<i>Моркови</i>	25,0-35,0	120-160	80-120	100-120
<i>Репички</i>	15,0-20,0	40-60	50-60	60-80
<i>Салати</i>	20,0-25,0	40-80	50-60	50-60
<i>Спанак</i>	20,0-25,0	80-120	60-80	60-80

Обща информация за участниците в EUREPGAP

Обща информация за европейското законодателство относно прясната продукция.

- <http://www.freshquality.org/english/home.asp>
- Бристолски университет (University of Bristol), информация за производители на Пестициди (Pesticide Manufacturers)
- <http://www.chm.bris.ac.uk/safety/msds.htm>